

Wε taant dɪɓ
ZAN
 na pɔpɔnt tɪn

Wε taant dɪɓ Zan na pɔpɔnt tɪn na brɪ dɪbam kɔɓ
 tɪn mɔ tɪntɔ

Zan wɔɓ na yɪ Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ dɪɗɗa
 tɪn mɔ pɔpɔnt tɔŋɔ kɔntɔ (Matiyu 10:2). O na yəni o
 ŋɔŋɔnt o tɪtɪ wɔŋo, o ba bæi o yɪrɪ, oó pɔpɔnt nɪ karabu
 wɔɗoŋ mɔ (Zan 18:15), naa wɔɓ Zezi na soe tɪn (Zan
 13:23).

Zan brɪ nɪ Zezi yɪ Krisi wɔm o Ko Wε na tɔŋt tɪn mɔ,
 nɪ Dɪ na maŋt Dɪ go ni te tɪn. Zezi mɔ yɪ cwəŋə kalɔ dɪ
 na wɔ da da dɪ na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wε tee nɪ. Wɔm
 mɔ yɪ cɪga tu, o yɪ pooni dɪɓ na brɪ Wε cɪga kam, o yɪ
 wɔɗɪu kɔɓ na pat ŋwɪa tɪn, yɪ o yɪ nayɪrɔ wɔɓ na nii
 dɪbam baŋa nɪ, oó vaŋt dɪbam sɪ dɪ yi dɪ Ko Wε te.

Zan tɔŋɔ kɔm wɔnt, o dε yigə o brɪ nɪ Zezi yɪ Wε
 Bɪtara mɔ ka na wɔra maŋa maama. Ka ma ji nabiinu, yɪ
 o zɔɔrɪ dɪbam tɪtarɪ nɪ. O brɪ Zan wɔɓ na miisi nɔŋna
 na wɔnt tɪn na brɪ Zezi cɪga kam te tɪn (pɔɔrɪm 1).

O ma ta brɪ Zezi na jeeri nɔŋna dwi təri təri te tɪn.
 Zan brɪ wo-kɪnkagɪla yarpe yalɔ Zezi na kɪa yɪ ya yɪ
 nyɪnyɔgɔ, kɔ brɪ dɪbam o na yɪ wɔɓ tɪn (pɔɔrɪm 2-
 12).

O ta ma brɪ Zezi na zaast o karabiə te tɪtɪ dɪɓ ba na
 jaan-o tɪn wɔnt (pɔɔrɪm 13-17).

Tɔŋɔ kɔm tiim jəgə nɪ, kɔ brɪ dɪbam ba na jaant Zezi
 ba di o taant te, yɪ ba pa-o tɔɔn-dagara baŋa nɪ ba gɔ, yɪ
 o joori o bi o yagɪ tɔɔnt, yɪ o brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiə bam
 te tɪn (pɔɔrɪm 18-21).

Zan wɔ pɔpɔnti wəənu tɪlɔ maama Matiyu di Mariki di Luki na pɔpɔnti tɪn. Wɔntɔ yɪrantɪ nan mɔ bɪ kɔ na ki te kadri candiə maɲa ni Kana ni tɪn (2:1-12), di Zezi na jeeri Nikodem (3:1-21) di Samari tiinə kaani te tɪn (4:1-12), di o na pɛ kɔɔ na yazurə Betizata jəgə kam ni te tɪn (5:1-18), di o na pɛ Lazaari joori o bi te tɪn (11:1-44).

Zan na bɪ wəənu tɪlɔ Zezi na ki tɪn, o laan ma daari o bɪ Zezi na zaasti nɔɔna bam yi o bɪ-ba ti kuri te tɪn.

WE Bu Zezi Krisi mɔ yi bitara kalɔ na paɪ nabiinə ŋwɪa tɪn

¹ Pulim ni tɪn, Bitara kam maɲi ka wɔra mɔ, yi lɔgɔ baɲa daa ta tərə. Ka maɲi ka wɔ WE tee ni mɔ. Wɔlɔ na yi Bitara kam tɪn di WE maama yi bidwi mɔ. ² O maɲi o wɔ WE tee ni mɔ pulim ni. ³ Kɔ dɛ di wɔntɔ mɔ yi Baɲa-WE dɛɛn ki woɲo maama. Kɔlɔkɔlɔ tərə WE na ki, yi kɔ wɔ dɛ di wɔntɔ. ⁴ Wɔm mɔ paɪ nabiinə na ŋwɪa. ŋwɪa kam kɔntɔ nan mɔ paɪ nabiinə na pooni. ⁵ Pooni di m kɔntɔ na tu tɪn, di zəli lim, yi lim daa wari pooni di m di zəli.

⁶ WE dɛɛn tɔɲi nɔɔnɔ wɔdɔɲ, o yɪri mɔ Zan. ⁷ O tu si o ta wɔlɔ na yi pooni di m tɪn taani mɔ o bɪ nɔɔna, si nabiinə maama wani ba lwar-o si ba daari ba sɛ-o. ⁸ Zan tɪti dai pooni di m. O nan tu si o ta wɔlɔ na yi pooni di m tɪn taani mɔ o bɪ nɔɔna.

⁹ Wɔlɔ na yi pooni di m tɪga tɪga tɪn dɛɛn nuɲi WE te mɔ o ba lɔgɔ baɲa. Wɔntɔ mɔ paɪ nabiinə maama na pooni si ba wani ba lwarɪ WE. ¹⁰ O dɛɛn ma ba lɔgɔ baɲa o wɔra. Kɔ ya dɛ di wɔntɔ mɔ yi WE ki lɔgɔ. Di kɔntɔ di, nabiinə daa ta wɔ lwar-o. ¹¹ O ma ba o tɪti tɪ, yi o dwi tiinə wɔ jeer-o lanyɪrantɪ. ¹² Kɔ daari balɔ maama na sɛ-o yi ba ki ba wɔ-dɪdɔ dɪd-o tɪn, o ma pa-ba ni si ba ji Baɲa-WE biə. ¹³ Ba na jigi WE biə kɔntɔ tɪn, kɔ dai

nabiinə na lɔrɪ te tɪn, naa nɔɔna yɪra lagɪm, naa nɔɔna wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn. Kɔ nan yɪ Baŋa-WE tɪtɪ mɔ pɛ ba ji Dɪ biə.

¹⁴ Bɪtara kam dɛɛn ma ji nabiinu, yɪ o zɔɔrɪ dɪbam tɪtari nɪ. WE zaant dɪ Dɪ cɪga maama tiini ka wɔ o tee nɪ. Dɪ ma na o paari-zulə na dagɪ te, o na yɪ o Ko WE Bu-dɔa tɪn ŋwaantɪ.

¹⁵ Zan dɛɛn ŋɔɔntɪ wɔntɔ taantɪ, yɪ o ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Mɔ wɔlɔ wɔm a na maŋɪ a ta o taantɪ a wɪ, nɔɔnɔ wɔdɔŋ wɔ saŋɪ amɔ kwaga o ba. Wɔntɔ yɪ kamunu o dwe amɔ, bɛŋwaantɪ o maŋɪ o wɔra yɪ amɔ yaa ta tərə.»

¹⁶ Wɔntɔ mɔ yəni o pa dɪbam maama na zaantɪ zanzan, o na tiini o jɪgɪ WE zaantɪ lanyɪrantɪ tɪn ŋwaantɪ.

¹⁷ Bɛŋwaantɪ WE pɛ Dɪ cullu tɪm Moyisi mɔ yɪ o pa dɪbam. Kɔ daartɪ, kɔ na yɪ WE zaantɪ dɪ Dɪ cɪga kam, Dɪ dɛ Dɪ Bu Zezi Krisi ŋwaantɪ mɔ Dɪ pa dɪbam ka. ¹⁸ Nɔɔn-nɔɔnɔ ta maŋɪ o wɔ nɛ Baŋa-WE. Kɔ daartɪ Dɪ Bu-dɔa kam mɔ pɛ dɪ lwarɪ-Dɪ. Wɔntɔ dɪ WE yɪ bɪdwi mɔ. O maa wɔ o Ko Baŋa-WE tɪkəri nɪ.

Zan na ŋɔɔntɪ Zezi taantɪ te tɪn

(Matiyu 3:1-12, Marɪkɪ 1:1-8, Luki 3:1-17)

¹⁹ Zan dɛɛn na pɛ nɔɔna lwarɪ Zezi te tɪn mɔ tɪntɔ: Zwifə yigə tiinə balɔ na zɔɔrɪ Zeruzalɛm nɪ tɪn dɛɛn ma tɔŋɪ ba kaantɪm yigə tiinə dɪ Leviti tiinə sɪ ba vu Zan te. Ba ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ yɪ wɔɔ mɔ?»

²⁰ Zan ma vɪrɪ o ta-ba o wɪ: «Kɔ dat amɔ mɔ yɪ Krisi wɔm WE na tɔŋɪ tɪn.»

²¹ Ba ta ma joori ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ nan yɪ wɔɔ mɔ za? Nmɔ yɪ Eli mɔ na?»

O ma ləri-ba o wɪ, wɔm dat Eli. Ba daa ma bwe-o ba wɪ: «Nmɔ yɪ WE nijɔŋnu wɔlɔ na maŋɪ sɪ o ba tɪn mɔ na?»

O maa wɪ: «Awo.»

²² Ba laan ma ta ba wɪ: «Nmɔ nan yɪ wɔɔ? Dɪ maŋɪ sɪ dɪ ja nmɔ na ləri te tɪn mɔ, dɪ vu dɪ ta dɪ brɪ balɔ na tɔŋɪ dɪbam tɪn. Ta n brɪ dɪbam nmɔ na yɪ wɔɔ tɪn.»

²³ Ba na bwe-o kɔntɔ tɪn, Zan ma ləri-ba o wɪ:

«Amɔ yɪ wɔɔ na tɔɔɪ kwərə kagɔba wɔnt a wɪ:

«Zaŋɪ-na á kwɛ cwəŋə kalɔ dɪ Yuutu wɔm na lagɪ o ba o tɔɔɪ da tɪn,

á pa ka fɔɔɪ ka yɔɔɪ lanyɪranɪ.»

Mɔ Wɛ nijɔŋnu Ezayi na maŋɪ o ta amɔ taant te tɪn.»

²⁴ Nɔɔna badonnə dɪ dɛɛn tɔɔɪ ba wɔ ba wɔnt, ba na nuŋɪ Fariztan tiinə kɔɔɔ kɔm wɔnt. ²⁵ Ba ma bwe Zan ba wɪ: «Nmɔ nan na sɪntɪ n dat Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn, yɪ n dat Eli naa Wɛ nijɔŋnu wɔɔ na maŋɪ sɪ o ba tɪn, wɔɔ mɔ pɛ nmɔ ni sɪ n miisi nɔɔna na wɔnt?»

²⁶ Zan ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ na yɪ amɔ, a yəni a miisi nɔɔna na wɔnt mɔ. Abam nan na zɪɔɪ tɪn, nɔɔnɔ wɔ á tɪtari nɪ yɪ á yər-o. ²⁷ Wɔntɔ mɔ lagɪ o saŋɪ amɔ kwaga o ba, yɪ a wɔ maŋɪ sɪ a lɪ o nɛ natra dɪ.»

²⁸ Kɔntɔ maama dɛɛn kɪ Betani nɪ mɔ, Zɔrdɛn bugə kam bubɛ dɪm nɪ, mɛ Zan na miisi nɔɔna na wɔnt Wɛ ŋwaant tɪn.

Zan brɪ nɪ Zezi mɔ yɪ Wɛ Pəɔbu wɔɔ na lɪ nabiinə lwarɪm tɪn

²⁹ Tɪga na pɔɔɪ tɪn, Zan ma na Zezi na ve o maa bɪntɪ o te. O ma ta dɪ balɔ na wɔra tɪn o wɪ: «Nii-na Wɛ Pəɔbu wɔɔ na lɪ nabiinə lwarɪm tɪn. ³⁰ A ya tagɪ a wɪ: «Nɔɔnɔ wɔ saŋɪ amɔ kwaga o ba, yɪ o yɪ kamunu o dwe amɔ, bɛŋwaant o maŋɪ o wɔra yɪ amɔ yaa ta tərə.» Kɔ nan yɪ wɔntɔ taant mɔ a tɛa. ³¹ Amɔ tɪtɪ dɛɛn maŋɪ a yəri o na yɪ wɔɔ tɪn, yɪ a laan ba a lwar-o. A nan tu sɪ a pa Yɪstrayɛɪ dwi tiinə mɔ lwar-o. Kɔntɔ ŋwaant mɔ a yəni a miisi nɔɔna na wɔnt.»

³²⁻³³ Zan daa ta ma ḡᶇᶇᶇ Zezi taant o brt-ba o wɪ: «A ya yəri WE Bu wɔm na yɪ wɔɔɔ tɪn. Wɔɔɔ nan na tɔḡt-nɪ st a ba a miisi nᶇᶇna na wɔnt tɪn tagt o wɪ, a na nɛ WE Joro kɔm tu kɔ wɔ nᶇᶇᶇ wɔɔɔ baḡa nɪ tɪn, wɔntɔ mɔ yɪ wɔɔɔ na wɔ miisi nᶇᶇna WE Joro kɔm wɔnt tɪn. A laan nan nɛ WE Joro kɔm na nuḡi wɛyuu nɪ kɔ tu kɔ ba kɔ wɔ nᶇᶇᶇ wɔntɔ baḡa nɪ, yɪ kɔ nyɪ dɪ kunkwəḡə te. ³⁴ Amɔ stɪnt a na kɔɔ WE na tagt tɪn, yɪ a lagt a ta ctɪga dɪ abam st wɔntɔ mɔ yɪ WE Bu wɔm.»

Zezi na dɛ yigə o bəḡi o karabiə balɔ tɪn

³⁵ Tɪga na pɔɔrt tɪn, Zan dɪ o karabiə bale daa ta maa wɔra. ³⁶ Zan ma na Zezi na ve o maa kɛa. O ma ta o wɪ: «Nii-na WE Pəɔbu wɔm.»

³⁷ Zan karabiə bale bam ma ni o na tagt kɔɔɔ tɪn. Ba ma pɛ Zezi kwaga ba pu. ³⁸ Zezi ma pipiri o nii o na ba na tɔḡ-o tɪn. O ma bwe-ba o wɪ: «Abam beeri bɛɛ mɔ?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Rabi, nmɔ zɔɔrt yən mɔ?» (Rabi kuri mɔ Karanyɪna.)

³⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «Ba-na st á wɔ na.» Ba ma tɔḡt dɪd-o ba vu ba na o na zɔɔrt mɛ tɪn. Kɔ yɪ dɪdaan-ni nɪ mɔ. Ba ma maḡt o tee nɪ ba tɔ wɛ.

⁴⁰ Nᶇᶇna bale balɔ na ni Zan na tagt Zezi taant dɪm te yɪ ba daart ba tɔḡ-o tɪn dɪdɔa yɪrɪ mɔ Andre. O yɪ Simᶇn Pɪyɛɛrɪ nyaant mɔ. ⁴¹ Ba na joori tɪn, Andre ma kt ɪɪa o vu o zɪmbaarɔ Simᶇn te, o ta dɪd-o o wɪ: «Dɪbam nɛ Mesi wɔm.» (Yɪrɪ dɪm kɔntɔ dɪ Kriɪ yɪ bɪdwt mɔ.)

⁴² O laan ma ja-o o vu Zezi te. Zezi ma nii o yibiə nɪ yɪ o wɪ: «Nmɔ yɪ Simᶇn wɔɔɔ na yɪ Zan bu tɪn mɔ. Nmɔ yɪrɪ laan wɔ ta yɪ Sɪfast mɔ.» (Yɪrɪ dɪm kɔntɔ dɪ Pɪyɛɛrɪ yɪ bɪdwt mɔ, yɪ dɪ kuri mɔ Pulɔɔɔ.)

⁴³ Tɪga dɛɛn na pɔɔrt tɪn, Zezi ma bɔḡt st o vu Galile. O ma vu o jeeri Filipi, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Ba n ta n tɔḡt amɔ.»

⁴⁴ Filipi nuŋi Betisayida mu, tuu kulu Andre di PUYEERI di na nuŋi da tin. ⁴⁵ Filipi laan ma zaŋi o vu o jeeri nɔɔnu wudoŋ, o yiri mu Natanayeli. O ma ta did-o o wi: «Dɔbam ne wulu wɔm Moyisi na puɔɔni o taani faɲa faɲa WE cullu tɔnɔ kum wɔni tin, yi WE nijɔŋnɔ di dɛɛn puɔɔni ba ta o taani tin. Wuntu mu yi Zezi, o yi Zuzefu bu mu. O nuŋi Nazareti.»

⁴⁶ Natanayeli ma ta did-o o wi: «Wo-laa kuntu wu want ku nuŋi Nazareti na?»

Filipi ma leri o wi: «Ba si na.»

⁴⁷ Ba na maa ve tin, Zezi ma na Natanayeli na maa biɔni o te. O ma ta o taani o wi: «Wuntu siɔni o yi Yistrayeli dwi tu mu cɔga cɔga, o wu lana.»

⁴⁸ Natanayeli ma bwe-o o wi: «Nmɔ ki ta mu ni ye amɔ?»

O ma ler-o o wi: «A ya ne nmɔ maɲa kam ni na wu kapuru kum kuri ni ku loori Filipi na beɲi nmɔ tin.»

⁴⁹ Natanayeli ma ler-o o wi: «Karanyina, nmɔ yi Baɲa-WE Bu mu, yi ni ta yi Yistrayeli tiine pe.»

⁵⁰ Zezi ma ta did-o o wi: «Nmɔ na se amɔ tin, ku yi a na tagi a wi, a ya ne nmɔ kapuru kum kuri ni tin ŋwaani mu. Nmɔ nan wu na wo-kɔnkagɔla yalu na tiini ya dana ya dwe kuntu tin.» ⁵¹ O laan ma ta o wi: «A lagi a ta cɔga mu di abam si, abam wu ba a na weyuu na puri, yi WE malesti togti da si diine yi si tuɔ Nabiin-bu wɔm baɲa ni.»

2

Zezi na ve kadiri candia Kana ni te tin

¹ Da yale dɛɛn na ke tin, ba maa wura ba ki kadiri candia Galile tuu kudoŋ ni, ku yiri mu Kana. Zezi nu maa togti o wura. ² Ba dɛɛn beɲi Zezi di o karabiɔ bam kadiri candia kam kuntu ni. ³ Ba na wura tin, tweeru bia

sana kalu yiri na yi ven ba ya na jigi ba nyɔ tin ma ti. Zezi nu ma ta did-o o wi: «Ba daa ba jigi sana si ba nyɔ.»

⁴ Zezi ma leri o wi: «A nu, nmɔ lagɔ n bri-nɔ a na wu ki kulɔ tin na? A maɔa kam daa ta wu yi.»

⁵ O nu wum laan ma ta di wɔdi-maɔna bam o wi: «O na tagɔ kulɔ maama di abam, si a ki.»

⁶ Kandwa kambi-ze sɔrɔv deen maa zigɔ da. Si diduɔa maama jigi nɔnɛɛnɔ litra fustrɔv naa bi mɔ. Si deen zigɔ da si nɔɔna ta maa sin ba jita di ba zwɔ mɔ, ni Zwifɔ bam cullu tin na bri te tin. ⁷ Zezi ma ta di wɔdi-maɔna bam si ba mɔ na ba su kambi sin ni. Ba ma mɔ na ba su si ni ba pɛɛli. ⁸ O daa ma ta-ba o wi, ba laan mɔ na bam ba vu ba pa wɔlɔ na nii candiɔ kam wɛnu tin baɔa ni tin. Ba ma mɔ ba pa-o. ⁹ O ma nyɔ na bam, didaant ba maɔ ba ji tweeru biɔ sana. O ma wɔ lwart sana kam kɔntɔ na nuɔi mɛ, yi wɔdi-maɔna balɔ na mɔɔnɔ na bam tin nan ye. Nɔɔnɔ wɔlɔ na nii candiɔ kam baɔa ni tin laan ma bɔɔi kan-barɔ wum o ta did-o o wi: ¹⁰ «Nɔɔnɔ maama yɛni o pa sa-ɔɔɔa mɔ yigɔ yi ba nyɔ. Ba laan na yɛni ba nyɔ ba su, o ma pa-ba sana kalu na ba tiini ka ywɛnɔ tin yi ba nyɔ. Nmɔ nan kwe sa-ɔɔɔa kam mɔ n zigɔ, yi n laan ba n kwe-ka n pa dibam ku kwaga ni.»

¹¹ Mɔ Zezi na de yigɔ o ki wo-kɔnkagɔli dilɔ tin. O deen ki-di Kana ni mɔ, Galile tuɔ ni, si ku bri nɔɔna ni o nuɔi wɛ te mɔ. Ku ma pa nɔɔna lwart o dam na yi te tin. O karabiɔ bam na nɛ kɔntɔ tin, ba ma ki ba wu-diduɔa did-o.

¹² Kɔntɔ deen na ke tin, Zezi di o nu di Zezi nyaana di o karabiɔ bam ma vu Kapɛrnawum ba ki da funfin da.

*Zezi na zali pipimpiina Wɛ-di-kamunu kum ni te tin
(Matiyu 21:12-13, Marki 11:15-17, Luki 19:45-46)*

¹³ Ku deen ma daart fin si Zwifɔ bam di ba candiɔ kalu yiri na yi Paki tin. Zezi ma zaɔi o vu Zeruzalem.

¹⁴ O na yi da tɪn, o ma vu WE-di-kamunu kɔm nɪ. O ma na nɔɔna na jɪgt naant dɪ peeni dɪ kunkwɛn-pulɔ ba yɛgɔ ka kunkɔlɔ kɔm nɪ. Sɛbu-lɛnnɛ dɪ maa je da ba lɛni ba sɛbiɔ. ¹⁵ O ma kwe ɲɔnt o ma ktɪ balaart o zɛli peeni sɪm dɪ naant dɪm maama, o pa dɪ nurji. O ma daart o yigi sɛbu-lɛnnɛ bam taabɪllɔ tɪm o dɪ tɪga nɪ, o pa ba sɛbu kɔm jagɪ. ¹⁶ O ma daart o ta nɔɔna balɔ dɪ na jɪgt kunkwɛn-pulɔ bam ba yɛgi tɪn o wɪ: «Ja-na-ba á ja nurji yo. Á yɪ zaɲt á pa a Ko WE digɛ kam taa yɪ pipiu jɛgɛ.»

¹⁷ Zezi na ktɪ kɔntɔ tɪn, o karabiɔ bam laan ma ba ba guli kɔ na pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt kɔ wɪ te: «Amɔ na tiini a jɪgt sono kɔlɔ nmɔ WE-di-kamunu kɔm ɲwaant tɪn nyt nɪnɛɛnt mini na di-nɪ te tɪn mɔ.»

¹⁸ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam laan ma bwe Zezi ba wɪ: «Wo-kɪnkagɪlɪ dɔɔ nmɔ wɔ kɪ, sɪ kɔ pa dɪbam lwart nɪ nmɔ jɪgt ni sɪ n zɛli nɔɔna bam kɔntɔ?»

¹⁹ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Abam na magɪ WE-digɛ kantɔ maama á dɪ tɪga nɪ, amɔ wɔ ma da yatɔ mɔ a joori a lɔ-ka a zɪgt.»

²⁰ Ba laan ma ta ba wɪ: «Ba mɛ bɪna fiinna yardɔ mɔ (46) ba ma lɔ WE-di-kamunu kɔntɔ ba ti. Nmɔ nan wɔ ktɪ ta mɔ n ma da yatɔ yɪrant n joori n lɔ-ka n zɪgt?»

²¹ Zezi nan ya na ɲɔɔnt WE-digɛ kam taant kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ o tɪtɪ yɪra yam taant mɔ o taga. ²² Kɔ dɛɛn na tu kɔ yi maɲa kam Zezi na tɪgt yɪ o joori o bi tɪn, o karabiɔ bam ma guli o dɛɛn na tagɪ te tɪn. Ba ma sɛ kɔlɔ na pɔpɔnt WE tɔnɔ kɔm wɔnt tɪn, dɪ Zezi na tagɪ kɔlɔ tɪn.

²³ Zezi dɛɛn na wɔ Zeruzalɛm nɪ Pakɪ candiɔ kam maɲa nɪ tɪn, nɔɔna zanzan ma na wo-kɪnkagɪla yalɔ o na ktɪ tɪn, yɪ ba laan sɛ-o. ²⁴ Zezi dɛɛn nan wɔ pɛ-ba o wɔ maama, bɛɲwaant o ye nɔɔnɔ maama na yɪ te tɪn.

²⁵ O maa ba lagɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bɪrɔ-o nabiinɛ na yɪ te

tɪn, o na maŋɪ o ye kʊlʊ na wʊ nabiinu maama bɪcari nɪ tɪn ŋwaantɪ.

3

Nikodɛm na ve Zezi te te tɪn

¹ Nɔɔɔɔ wʊdoŋ dɛɛn mʊ wʊra, o yɪrɪ mʊ Nikodɛm. O nunɪ Farizɪan tiinɛ kɔgɔ kʊm wʊnɪ mʊ. O maa tɔgɪ o yɪ Zwifɛ bam yigɛ tu didʊa. ² Dɛ didwɪ o ma zaŋɪ o vu Zezi te tɪtɪ nɪ, yɪ o ta did-o o wɪ: «Karanyɪna, dɪ ye nɪ Wɛ mʊ tʊŋɪ nmʊ sɪ n ba n brɪ nɔɔna Dɪ cɪga kam. Dɪ nɛ wo-kɪnkagɪla yalʊ nmʊ na kɪ tɪn. Kʊ pɛ dɪ lwarɪ nɪ Wɛ mʊ sɪnɪ Dɪ wʊ nmʊ tee nɪ, Dɪ paɪ n wat wo-kɪnkagɪla yam n kɪa.»

³ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmʊ sɪ, ba na wʊ joori ba lʊ nɔɔɔɔ wʊlʊ tɪn, kʊntʊ tu bɛ wantɪ o na Wɛ paari dɪm na yɪ te tɪn.»

⁴ Nikodɛm ma bwe-o o wɪ: «Nɔɔɔɔ na yɪ nɔɔn-kwɪɔn, baá kɪ ta mʊ ba lʊ-o daga? O bɛ wantɪ o joori o zʊ o nu wʊ sɪ ba daa lʊ-o.»

⁵ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmʊ sɪ, nɔɔɔɔ wʊlʊ Wɛ na wʊ mɛ na dɪ Dɪ Joro kʊm Dɪ pa o na lʊr-dʊŋa tɪn, kʊntʊ tu bɛ wantɪ o zʊ Wɛ paari dɪm wʊnɪ.

⁶ Nabiinɛ na lʊgɪ nɔɔɔɔ wʊlʊ tɪn, kʊ yɪ lʊgʊ baja ŋwɪa mʊ o jɪga. Kʊ daari, Wɛ Joro kʊm na lʊgɪ wʊlʊ tɪn, kʊ yɪ Wɛ Joro kʊm ŋwɪa mʊ o jɪga. ⁷ Yɪ pa kʊ sʊ-m dɪ a na tagɪ kʊlʊ nɪ kʊ maŋɪ sɪ ba joori ba lʊ abam tɪn. ⁸ Kʊ na yɪ viʊ, kʊ yɛni kʊ dʊlɪ mɛ dɪ mɛ kʊ na lagɪ tɪn mʊ. N yɛni n ni kʊ sɔɔ kʊm, yɪ n yɛri kʊ na nunɪ mɛ dɪ kʊ na maa ve mɛ tɪn. Kʊ yɪ bɪdʊwɪ mʊ dɪ Wɛ Joro kʊm na pɛ wʊlʊ maama ŋwɪ-dʊŋa tɪn.»

⁹ Nikodɛm ma bwe o wɪ: «Kʊbʊ kɪ ta mʊ kʊ kɪ kʊntʊ?»

¹⁰ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Nmʊ yɪ Zwifɛ bam karanyɪna mʊ, yɪ n daa n ta yɛri wɛɛnu tɪntʊ? ¹¹ A lagɪ a ta cɪga

di nmv si, di yəni di te wənu tiv di na ye tin mv, yi di kwəri di ηɔɔni kulv di na ne tin di bri nɔɔna. Di kuntu di, á ta ba se dibam taani dim. ¹² A na te lvgv kuntu baja wənu taani a bri abam yi á ba se a ni tin, a laan na ηɔɔni WE-sɔɔɔ wənu a bri abam, á wú ki ta mv á se a ni? ¹³ Nɔɔn-nɔɔnv tərə o na diini WE-sɔɔɔ, kv na dai Nabiin-bu wvm na zigt da o tu tin yirant.

¹⁴ Ni Moyisi deen na zəɔi can-na bɪsankwɪa kam o palt daa yuu ni kagva kam wvnt te tin, ba nan manɪ si ba kwe Nabiin-bu wvm di ba zəɔi weyuu ni kuntu mv, ¹⁵ si kv pa nɔɔnv wlv maama na ki o wv-dɪdva dɪd-o tin na ηwt-dvɔa kalv na ba ti tin.»

¹⁶ Beɔwaant WE na tiini Di soe nabiinə tin mv pɛ Di tvɔi Di Bu-dva si o ba lvgv baja, si wlv maama na ki o wv-dɪdva dɪd-o tin daa yi cɔɔɔ, si o na ηwt-dvɔa kalv na ba ti tin. ¹⁷ WE na tvɔi Di Bu wvm si o ba lvgv baja kuntu tin, kv dai si o di nabiinə taani si o cɔɔɔ-ba, kv nan yi si o vɪ-ba lwarɪm wvnt mv o yagt. ¹⁸ Wlv maama na ki o wv-dɪdva di WE Bu wvm tin, ba daa bá di o taani. Kv daari wlv maama na wv se-o tin manɪ o ga bura mv, o na vɪn si o se WE Bu-dva kam tin ηwaant.

¹⁹ WE na di nabiinə taani te tin mv tintv: WE pɛ wlv na yi pooni tin mv ba lvgv baja. Nabiinə nan soe lim ba dwe pooni dim ba tɪtvɔ-balwaarv tɪm ηwaant. ²⁰ Nɔɔnv wlv maama na ki kəm-balwaarv tin culi pooni dim mv, o bá se si o nuni di yigə ni, si o wo-balwaarv tɪm wú jalt jaja. ²¹ Wlv maama nan na tɔɔɔ cɪga cwəɔə tin wú nuni pooni dim yigə mv, si kv bri ni o tɪtvɔa maama tɔɔɔ WE wvbvɔa mv.

Zan daa na ηɔɔni Zezi taani te tin

²² Kuntu kwaga ni Zezi di o karabiə bam ma vu ba beeri Zude tɪ-balwa bam wvnt. Ba ma daani jəgə kam

kuntv nt, yt o miisi nɔɔna na wɔnt WE ɲwaant. ²³ Zan dɛɛn maa wɔ ɛnɔn nt. Tɩv kum kuntv batwart dɪdaant Salim. O dɪ maa wɔra o miisi nɔɔna na wɔnt, na na daga je sɩm kuntv nt tɩn ɲwaant. Nɔɔna zanzan dɛɛn yɔni ba tui o te maɲa maama, sɩ ba pa o miisi-ba na wɔnt. ²⁴ Maɲa kam kuntv nt ba ta wɔ jaant Zan ba pt.

²⁵ Zan karabiə badonnə dɛɛn ma magɩ kantɔɔɔ dɪ Zwifu wɔdoɲ, dɪ nɔɔna na maɲɩ sɩ ba zart ba tɩtɩ te sɩ kv tɔɔɩ Zwifə bam cullu tɩm cwəɲə tɩn. ²⁶ Ba ma vu Zan te ba ta dɪd-o ba wɩ: «Karanyɩna, dɩ nɛ nɔɔnv wɔlv dɛɛn na wɔ nmv tee nt yt n wɔ Zɩrdɛn bugə kam bube dɪdoɲ dɩm nt tɩn. Nmv tagɩ o taant n brɩ dɩbam. Lele kuntv, o laan wɔra o miisi nɔɔna na wɔnt, yt nɔɔna zanzan tiini ba ve o te ba daart dɩbam.»

²⁷ Zan ma ləri-ba o wɩ: «Kv ba cɔga. Nɔɔnv bá want o na woɲo, yt kv na dat WE mv pɛ-o-kv. ²⁸ Abam tɩtɩ maɲɩ á yt amv maana tiinə dɪ a na tagɩ a wɩ, amv dat Krisi wɔm, sɩ kv yt WE mv tɩɲɩ-nt sɩ a tɔɔɩ Krisi wɔm yigə a ba. ²⁹ Kv nyɩ dɪ nɔɔnv na di kaant te tɩn mv, kv yt kan-barv wɔm tɩtɩ mv te kaant wɔm. Ka-yiginu wɔm maa zɩɔɩ daa nt yt o cəgə. O na nɛ nt kan-barv wɔm jɩɔɩ wɔpolo dɪ o kaant wɔm, o dɪ wú ta jɩɔɩ wɔpolo. Kuntv, a dɪ jɩɔɩ wɔpolo kv ja gaalt. ³⁰ Wɔntv nan maɲɩ sɩ o jɩ nɔn-kamunu mv, sɩ amv joori a jɩ nɔn-balaɲa.

³¹ Nɔɔnv wɔlv na nuɲɩ WE te tɩn mv yt nɔn-kamunu o dwe nɔɔnv maama. Kv daart wɔlv na nuɲɩ lɔɔv baɲa tɩn yt lɔɔv nyɩm mv. O ni-taant dɪ maa yt lɔɔv baɲa nyɩm. Wɔlv nan na nuɲɩ WE-sɔɲɔ tɩn mv dwe maama. ³² O yɔni o tɛ kɔlv o na niə yt o kwəri o na tɩn mv o brɩ nɔɔna. Dɩ kuntv dɪ, nɔɔna ta ba sɛ o zaastm dɩm. ³³ Nɔɔnv wɔlv nan na sɛ o zaastm dɩm tɩn, kuntv tu sɩnt o brɩ nt WE yt cɩga mv. ³⁴ Bɛɲwaant, kv na yt wɔlv wɔm WE na tɩɲɩ tɩn, WE pɛ-o Dɩ Joro kum kv tiini

ku ja gaalt, yi ku pat o tE WE titt ni-taant. ³⁵ Ko Barja-WE soe DI Bu wum yi DI pa-o dam wojjo maama barja ni. ³⁶ Nɔɔnɔ wulɔ na ki o wɔ-dɔdɔa dɔ WE Bu wum tɔn jɔgti ɣwɔ-dɔɣa kalɔ na ba ti tɔn. Ku daart nɔɔnɔ wulɔ na vɔn WE Bu wum tɔn bá fɔgti o na ɣwɔa WE tee ni. WE ban-zɔɣɔ nan wɔ ta wɔ o yuu ni.»

4

Samari tiinə kaant na lwart Zezi te tɔn

¹⁻³ Fariztan tiinə bam dEEn ma ni ni Zezi wɔra o pat nɔɔna zanzan tɔgti o kwaga ku dwe Zan, yi o ta kwari o miisi-ba na wɔnt WE ɣwaant. Ku nan dat Zezi titt mu miisi-ba na wɔnt, ku yi o karabiə bam mu miisi-ba. Zezi na maant ni Fariztan tiinə bam lwart kɔntɔ tɔn, o ma zaɣt Zude ni o joori o maa ve Galile. ⁴ O na maa ve kɔntɔ tɔn, o maɣt st o tɔgti Samari wɔnt mu o kE.

⁵ O ma vu o yi Samari tɔv kɔdɔɣ, ku yɔrɔ mu Siswaart. Ku batwart dɔ tɔga kalɔ Zakɔbɔ dEEn na pE o bu Zuzefɔ faɣa faɣa tɔn. ⁶ Zakɔbɔ dEEn jɔgti vult je sɔm kɔntɔ ni, dɔ ta na wɔra dɔ zɔm maama. Zezi na ve taan kɔntɔ tɔn, o ma bwani. O ma vu o jani vult dɔm ni ni. Ku dEEn yi wɔa tɔtari ni mu. ⁷⁻⁸ O karabiə bam maa kE tɔv kɔm wɔ st ba yəgi wɔdiu. Zezi na je da kɔntɔ tɔn, Samari tiinə kaant wɔdɔɣ laan ma ba st o mɔ na. Zezi ma ta dɔd-o o wɔ, o ki na o pa-o st o nyɔ.

⁹ Kaant wum ma ta dɔ Zezi o wɔ: «Nmɔ yi Zwifu mu, yi amɔ yi Samari tu. BEE mu yi n ta n wɔ, a ki na a pa-m?» Kaant wum tagt kɔntɔ, bEɣwaant Zwifə bam dɔ Samari tiinə dEEn wart daant.

¹⁰ Zezi ma lər-o o wɔ: «Nmɔ ya na ye pEert dɔv WE na lagt DI pa-m tɔn, yi nmɔ ya na ye wulɔ na loori nmɔ na tɔn, nmɔ titt ya mu wɔ loori amɔ, yi a pa nmɔ na balɔ na pat nabiinə ɣwɔ-dɔɣa tɔn.»

¹¹ Kaant wum ma ta did-o o wɪ: «A tu, nmɔ ba jɪgt goŋo yɪ vɔlt dɪm luunə. Nmɔ nan wʊ kɪ ta mɔ n mɔ na balɔ na paɪ nabiinə ŋwɪ-dɔŋa tɪn? ¹² Dɪbam nabaaru Zakɔbɪ mɔ kɔgt vɔlt dɪntɔ o pa dɪbam. Wɔntɔ tɪtɪ dɪ o biə dɪ o vara maama dɛɛn mɔɔnt na yo mɔ faŋa faŋa ba nyɔa. Nmɔ nan bɔŋɪ n paɪ n dwe Zakɔbɪ mɔ naa?»

¹³ O ma lər-o o wɪ: «Kɔ na yɪ vɔlt dɪntɔ na bam, nɔɔntɔ wɔltɔ maama na nyɔgt-ba tɪn, na-nyɔm ta wʊ ja kɔntɔ tu. ¹⁴ Kɔ nan na yɪ na balɔ amɔ na wʊ pa tɪn, na-nyɔm daa bá ja wɔltɔ na nyɔgt-ba tɪn. Na balɔ a na wʊ pa tɪn wʊ ji nɪnɛɛnt buli-yi mɔ te o wɔntɔ, yɪ dɪ wʊ ta burə na balɔ na paɪ ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn.»

¹⁵ Kaant wum daa ma ta did-o o wɪ: «A tu, nan pa-nɪ na bam kɔntɔ, sɪ na-nyɔm daa yɪ ja-nɪ sɪ a taa tui yo a mɔɔnt na.»

¹⁶ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Ve n bəŋi n barɔ sɪ á da daant á ba.»

¹⁷ Kaant wum ma ləri o wɪ, wum ba jɪgt barɔ.

Zezi ma ta-o o wɪ: «Nmɔ na tagɪ nɪ n ba jɪgt barɔ tɪn yɪ cɪga mɔ. ¹⁸ Nmɔ ya n zɔ banna banu mɔ, yɪ nmɔ na wɔ nɔɔntɔ wɔltɔ tee nɪ lele kɔntɔ tɪn dat n barɔ. Kɔ yɪ cɪga mɔ n tagɪ n brɪ-nɪ.»

¹⁹ Kaant wum ma ta did-o o wɪ: «A tu, amɔ lwarɪ nɪ n yɪ Wɛ nɪjɔŋnu mɔ. ²⁰ Dɪbam Samari tiinə nabaara bam dɛɛn tui piu kɔntɔ yuu mɔ ba zuli Wɛ. Kɔ daart abam Zwifə bam brɪ nɪ, kɔ maŋɪ sɪ nɔɔna taa zuli Wɛ Zeruzalɛm nɪ mɔ.»

²¹ Zezi laan ma ta did-o o wɪ: «Kaant, sɛ a taant dɪm. Maŋa wʊ ba, yɪ abam daa bá ta ve piu kɔntɔ yuu naa Zeruzalɛm sɪ á zuli dɪ Ko Wɛ da. ²² Abam Samari tiinə yəri wɔltɔ á na zuli tɪn. Dɪbam Zwifə bam nan ye wɔltɔ dɪ na zuli tɪn, bɛŋwaant Wɛ tɔgt Zwifə bam jɪŋa mɔ Dɪ vrɪ nabiinə ba lwarɪm wɔntɔ. ²³ Kɔ daart maŋa maa bɪntɪ

lele kuntu, yi balu na stunt ba zuli dí Ko WE ciga tin, baá zuli-Dl di WE Joro dam di ciga. Mu dí Ko WE na lagt si nabiinə taa zuli-Dl te tin. ²⁴ WE yi joro mu. Balu maama na lagt ba zuli-Dl tin maŋt si ba zuli-Dl di WE Joro dam di ciga mu.»

²⁵ Kaant wum ma ta o wɪ: «Amu ye si Mesi wulu ba na bə ni Kriŋi tin wú ba. O nan na tuə, oó ta WE ciga kam maama o bri dɪbam.»

²⁶ Zezi ma lər-o o wɪ: «Ku yi amu mu kuntu, a zigt a ŋɔɔnt di nmu.»

²⁷ Zezi karabiə bam laan ma joori ba ba. Ba na nɛ Zezi na zigt o ŋɔɔnt di kaant wum kuntu tin, ku ma su-ba. Di kuntu di, ba wuluwulu nan wu bwe o nii, «bɛɛ mu o laga?» naa, «bɛɛ mu yi Zezi ŋɔɔnt di kaant wum?»

²⁸ Kaant wum laan ma yagt o kɔɔru wum, yi o daart o vu tuu kum wu. O na yi da tin, o ma ta di nɔɔna bam o wɪ: ²⁹ «Ba-na á nii nɔɔnu, o na tagt amu na ki kulu maama tin o bri-ni. A yəri wuntu mu wú ta yi Kriŋi wum WE na tuŋt tin naa?» ³⁰ O na tagt o bri-ba kuntu tin, ba ma nuŋi tuu kum wunt ba maa ve Zezi te.

³¹ Kantu maŋa kam ni Zezi karabiə bam ma ta dɪd-o si o di wɔdiu. ³² O ma ləri-ba o wɪ: «A maŋt a jigt wɔdiu. Abam nan yəri ku na yi wɔdiu kulu tin.»

³³ O karabiə bam laan ma bwe daant ba wɪ: «Nɔɔnu mu nan ga jaant wɔdiu o ba o pa-o naa?»

³⁴ Zezi ma ta di ba o wɪ: «Amu wɔdiu kum yi si a tɔgt wulu wum na tuŋt-ni tin wubuŋa mu, si a tuŋt o tɪtuŋa yam a ti. ³⁵ Abam yəni á tɛ ni: «Ku daart cant sina mu si dí ki faa.» Amu nan lagt a ta abam si á fɔgt á nii kart sim na yi te tin. Faa kum biŋa, ku laan daart zagim mu. ³⁶ Maŋa kam yiə, si wulu na ki faa kum tin jorŋi o ŋwuru. Faa kum nyi di nɔɔna balu WE na vri Di pa ba na ŋwi-dubuŋa kalu na ba ti tin mu, si nɔɔnu wulu na dugi tin

dí wuḅ na zagí tɪn maama wəli daant ba na wuḅolo.
³⁷ Taant dɪntu yɪ cɪga mu: «Nɔɔnu mu dugə, yɪ wuḅon
 zagí.» ³⁸ Kuḅtu tɪn, a tuŋɪ abam sɪ á vu á beeri nɔɔna
 mu á pa Wɛ. Ku nyɪ nɪnɛɛnɪ abam wu vagɪ mɪna, yɪ
 á laan wú vu á zagí-ya. Nɔɔna badonnə mu vagɪ-ya, yɪ
 abam di nyɔɔɪ ba tɪtuŋa yam baŋa nɪ.»

³⁹ Samari tiinə kaant wum dɛɛn na tagɪ o brɪ o tɪu
 kum tiinə nɪ Zezi tagɪ wum na kɪ kulɪ maama o brɪ-o
 tɪn, ku ma pa Samari tiinə zanzan kɪ ba wu-dɪdva dɪ Zezi.
⁴⁰ Samari tiinə bam ma vu Zezi te, ba loor-o sɪ o maŋɪ ba
 tee nɪ. O ma kɪ da yale dɪ ba.

⁴¹ Nɔɔna zanzan daa ta ma kɪ ba wu-dɪdva dɪd-o o
 ni-taant dɪm ŋwaant. ⁴² Ba ma ta dɪ kaant wum ba wɪ:
 «Dɪbam laan kɪ dí wu-dɪdva dɪd-o, yɪ ku daa dat nmɪ
 na tagɪ kulɪ n brɪ dɪbam tɪn ŋwaant. Dɪbam tɪtɪ ni o
 taant dɪm, yɪ dí kwəri dí lwart nɪ wuntɪ mu sɪntɪ o yɪ
 wuḅ na vrɪ nabiinə lwartɪm wuntɪ tɪn.»

Zezi na pɛ dɪdɛɛɪv wuḅon bu na yazurə te tɪn

⁴³ Da yale yam dɛɛn na kɛ tɪn, Zezi ma zaŋɪ o maa ve
 o tɪtɪ tɪu Galile. ⁴⁴ Zezi tɪtɪ dɛɛn mu tagɪ o wɪ, ba ba
 nɪgtɪ Wɛ nijonnu o tɪtɪ tɪu nɪ. ⁴⁵ Zezi nan na ve o yɪ
 Galile tɪn, nɔɔna ma jeer-o lanyɪɪɪnɪ, bɛŋwaant ba ya
 na ve Zeruzalɛm sɪ ba di Pakɪ candiə kam tɪn, ba nɛ wo-
 kɪnkagɪla yalɪ maama o na kɪ da tɪn.

⁴⁶ Zezi laan ma joori o vu Kana, Galile tɪu nɪ. Ku yɪ jəgə
 kalɪ o ya na pɛ na bam ji tweeru biə sana tɪn mu.

Dɪdɛɛɪv wuḅon maa wu Kapɛrnawum nɪ, yɪ o bu ba
 jɪgtɪ yazurə. ⁴⁷ O na lwart nɪ Zezi nuŋɪ Zude nɪ o ba Galile
 tɪn, o ma zaŋɪ o vu o te, o loor-o sɪ o vu Kapɛrnawum o
 pa o bu wum na yazurə, o na lagɪ o tɪ tɪn ŋwaant. ⁴⁸ Zezi
 ma ta dɪd-o o wɪ: «Abam na wu nɛ wo-kɪnkagɪla yalɪ na
 brɪ nɪ Wɛ tuŋɪ-nɪ tɪn, abam bá fɔgtɪ á sɛ amɪ.»

⁴⁹ DİDΞE RV w ʘm daa ma ta o wı: «A tu, pa dı vu lıla sı a bu w ʘm w ʘ zıgı o tı.»

⁵⁰ Zezi laan ma ta dıd-o o wı: «Ve s ʘh ʘ, sı n bu w ʘm daa b ʘ tı.»

N ʘ ʘ N ʘ w ʘm ma kı o w ʘ-dıd ʘa dı Zezi na tagı te tın, yı o zaıı o viiri. ⁵¹ O ta na w ʘ cw ʘh ʘ nı o maa ve s ʘh ʘ tın, m ʘ o tınt ʘh ʘna tu ba jeer-o, yı ba ta ba wı: «N bu w ʘm n ʘ yazur ʘ.»

⁵² O ma bwe-ba o wı: «Maıa k ʘ ʘ m ʘ k ʘ garı bu w ʘm yıra nı?» Ba ma ta ba wı: «K ʘ yı diin, wıa tıtarı nı m ʘ, o paa kam yag-o.» ⁵³ Ba na tagı kuntu tın, n ʘ ʘ N ʘ w ʘm ma guli nı k ʘ yı maıa kam kuntu nı n ʘ ʘ m ʘ Zezi tagı o wı, o bu w ʘm daa b ʘ tı. O dı o s ʘh ʘ tiin ʘ maama laan ma kı ba w ʘ-dıd ʘa dı Zezi.

⁵⁴ M ʘ Zezi na kı wo-kınkagıı dıı, o kı kuni bıle Galile nı, o na nurı Zude o joorı o ba tın.

5

Zezi na p ʘ k ʘ ʘ na yazur ʘ siun d ʘ nı te tın

¹ Kuntu kwaga nı Zezi ma zaıı o vu Zeruzalem, sı o t ʘ gı o dı Zwıf ʘ bam candı ʘ kadoı. ² Bug ʘ kadoı m ʘ w ʘra, ka na batwarı dı tı ʘ k ʘ m nı dıı peeni na t ʘ gı da tın. Ka yıı dı Zwıf ʘ bam taanı m ʘ yı Betizata. Ba d ʘ ʘ n te pwe stıu m ʘ ka nı nı. ³ Yawıına zanzan d ʘ ʘ n y ʘ nı ba tıgı pwe stıu kırı nı. Badaara yı lılw ʘ dı gwant dı kwaar ʘ. [Ba tıgı da ba c ʘ g ʘ, sı W ʘ maleka m ʘ ba ka p ʘ gıı na bam. ⁴ Ka na y ʘ nı ka p ʘ gıı na bam kuntu doı, yawııı ʘ w ʘı na w ʘ loori yıg ʘ o tu na bam w ʘ nı tın w ʘ na yazur ʘ dı yawıı k ʘı maama na jıg-o tın.]

⁵ N ʘ ʘ N ʘ w ʘdoı d ʘ ʘ n ma w ʘra, o na ba jıgı yazur ʘ k ʘ yı nı bına fıınt ʘ nana (38) te. ⁶ Zezi ma na o na tıgı da tın, yı o lwarı nı o ya maıı o ba jıgı yazur ʘ k ʘ daanı. O ma ta dı n ʘ ʘ N ʘ w ʘm o wı: «Nm ʘ lagı sı n na yazur ʘ na?»

⁷ Yawutub wum ma lər-o o wɪ: «A tu, bugə kam na bam na yəni ba pɔgɪɪ, a ba jɪgt nɔɔnub wɪɪɪ na wʊ kwe-nɪ o ja tu na bam wɔnɪ tɪn. A na yəni a kwaant sɪ a tu, nɔɔnub mʊ wʊ tu o loori amʊ.»

⁸ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zaɲɪ wɛɛnɪ, sɪ n kwe n sara kam n ta n veə.» ⁹ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, nɔɔnub wum ma stɪnɪ o na yazurə bɪdwɪ barja nɪ, yɪ o zaɲɪ o kwe o sara kam o veə. Kʊ yɪ Zwifə bam siun dɛ nɪ mʊ kʊ kɪ kʊntʊ.

¹⁰ Kʊntʊ ɲwaant Zwifə yigə tiinə bam ma ta dɪ nɔɔnub wum ba wɪ: «Zɪm yɪ dɪbam siun dɛ mʊ. Kʊntʊ ɲwaant kʊ culə sɪ n ta n ze n sara kam.»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnub wɪɪɪ na pɛ amʊ na yazurə tɪn mʊ tagɪ o wɪ, a kwe a sara kam a taa veə.»

¹² Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔɔnub wum kʊntʊ yɪ wɔɔ mʊ, yɪ o wɪ n kwe n sara kam n ta n veə?»

¹³ O maa daa yəri wɪɪɪ na pɛ o na yazurə yam tɪn, bɛɲwaant Zezi zʊ nɔn-kɔgɔ kʊm wʊ yɪ o daa wʊ nɛ-o.

¹⁴ Kʊ na kɪ fɪɪn tɪn, Zezi ma vu o jeer-o wɛ-di-kamunu kʊm wɔnɪ. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Nii, nmʊ laan nɛ yazurə. Nan daa n yɪ kɪ lwarɪm, sɪ wo-lɔɲɔ kʊɪɪ na dwe kʊntʊ tɪn daa yɪ kɪ-m.»

¹⁵ Nɔɔnub wum laan ma vu o ta dɪ Zwifə yigə tiinə bam o wɪ: «Kʊ yɪ Zezi ya mʊ pɛ a na yazurə.»

Zezi na jɪgt dam te tɪn

¹⁶ Zwifə yigə tiinə bam dɛɛn maa wura ba yaart Zezi, dɪ o na pɛ yawutub wum na yazurə ba siun dɛ dɪm nɪ tɪn ɲwaant. ¹⁷ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A Ko wɛ yəni Dɪ kɪ kʊɪɪ Dɪ wɔbɔɲa na lagɪ tɪn mʊ marja maama. Amʊ dɪ nan kɪ kʊntʊ mʊ.»

¹⁸ O na tagɪ kʊntʊ tɪn ɲwaant mʊ pɛ Zwifə yigə tiinə bam laan tiini ba bʊɲɪ o gʊm. Kʊ nan dat nɪ ba na wɪ o cɔgɪ ba siun dɛ cullu tɪm tɪn má ɲwaant, kʊ yɪ o na tagɪ

o wɪ Wɛ yɪ o tɪtɪ Ko tɪn mʊ. O taantɪ dɪm kʊntʊ brɪ nɪ
o dɪ Wɛ yɪ bɪdʊwɪ mʊ.

¹⁹ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam
sɪ, amʊ na yɪ Wɛ Bu wʊm tɪn, a bá want a kɪ kʊlʊkʊlʊ a
tɪtɪ nɪ, kʊ na daɪ kʊlʊ a na nɛ a Ko Wɛ na kɪ tɪn. A Ko na
kɪ kʊlʊ tɪn mʊ amʊ dɪ wʊ kɪ. ²⁰ Bɛɲwaantɪ Baɲa-Wɛ soe
Dɪ Bu wʊm yɪ Dɪ maa brɪ-o kʊlʊ maama Dɪ tɪtɪ na kɪ tɪn.
Dɪ nan wʊ brɪ-o wo-kamunnu tɪlʊ na dwe tɪntʊ tɪn sɪ o
kɪ, yɪ kʊsʊ sʊ abam. ²¹ Kʊntʊ, Baɲa-Wɛ na bi nɔɔna Dɪ
pa ba yagɪ tʊbʊntɪ yɪ Dɪ pa-ba ɲwɪ-dʊɲa te tɪn, Dɪ Bu wʊm
dɪ wʊ pa balʊ o na lagɪ tɪn na ɲwɪ-dʊɲa. ²² Kʊlʊ na wɛli
da tɪn, Baɲa-Wɛ tɪtɪ bá di nɔɔn-nɔɔnʊ taantɪ. Dɪ nan pɛ
Dɪ Bu wʊm ni sɪ o di nabiinɛ maama taantɪ. ²³ Kʊntʊ wʊ
pa nɔɔna maama zuli Wɛ Bu wʊm, nɪ ba na zuli o Ko Wɛ
te tɪn. Wʊlʊ maama na ba zuli Wɛ Bu wʊm tɪn, o ba zuli
o Ko Wɛ dɪlʊ na tʊɲ-o tɪn dɪ mʊ.»

²⁴ Zezi daa ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam
sɪ, wʊlʊ maama na ni a taantɪ dɪm yɪ o daartɪ o kɪ o wʊ-
dɪdʊba dɪ wʊlʊ na tʊɲɪ-nɪ tɪn, kʊntʊ tu jɪgɪ ɲwɪ-dʊɲa
kalʊ na ba ti tɪn. Ba daa bá di o taantɪ. Kʊntʊ tu nʊɲɪ
tʊbʊntɪ wʊntɪ mʊ, o zʊ ɲwɪa kalʊ na ba ti tɪn wʊntɪ. ²⁵ A
lagɪ a ta cɪga dɪ abam sɪ, maɲa maa bɪna lele kʊntʊ, yɪ
balʊ na ba jɪgɪ ɲwɪa Wɛ tee nɪ tɪn wʊ ni amʊ Wɛ Bu
wʊm kwɛrɛ. Balʊ na sɛ-ka tɪn wʊ na Wɛ ɲwɪ-dʊɲa kam.
²⁶ Kʊntʊ, Wɛ na yɪ ɲwɪa tu tɪn, mʊ Dɪ pɛ wʊlʊ na yɪ Dɪ
Bu wʊm tɪn dɪ ji ɲwɪa tu. ²⁷ Dɪ ma kwɛri Dɪ pa-o ni sɪ o di
nabiinɛ taantɪ, o na yɪ Nabiin-bu wʊm tɪn ɲwaantɪ. ²⁸ Yɪ
pa-na kʊ sʊ abam dɪ a na tagɪ woɲo kʊlʊ tɪn. Maɲa maa
bɪna, yɪ balʊ maama na tɪgɪ tɪn wʊ ni amʊ kwɛrɛ, ²⁹ yɪ
ba nʊɲɪ ba yibeelɛ wʊntɪ. Balʊ maama na kɪ lanyɪrantɪ tɪn
wʊ bi ba taa ɲwɪ Wɛ tee nɪ. Kʊ daartɪ balʊ maama na kɪ
wo-balwaarʊ tɪn wʊ bi, yɪ ba di ba taantɪ, yɪ ba na cam.
³⁰ A bá want a kɪ kʊlʊkʊlʊ amʊ tɪtɪ nɪ. Amʊ tɔgɪ a Ko

ni mʋ a maa di nabiinə taant. Kuntʋ ɲwaant amʋ sarɣa dim dɪm yɔɔri di yɪ cɪga mʋ, bɛɲwaant amʋ ba kwaant si a ki kʋlʋ amʋ titi na lagɪ tɪn, kʋ yɪ WE na tʋɲɪ-nɪ si a ki kʋlʋ DI na lagɪ tɪn mʋ.»

³¹ Zezi ta ma ta di Zwifə yigə tiinə bam o wɪ: «A titi yɪrant mʋ ya na bri a cɪga kam, kʋ dat fɪfɪɒn si á sɛ nɪ a taant dɪm yɪ cɪga. ³² Nɔɔnʋ wʋdoɲ nan mʋ zɪgɪ amʋ cɪga kam kwaga nɪ, kʋ yɪ amʋ Ko WE mʋ, yɪ a ye nɪ wʋntʋ jɪgɪ cɪga di o na tɛ amʋ taant te tɪn. ³³ Abam ya tʋɲɪ nɔɔna Zan tee nɪ yɪ o ta amʋ cɪga o bri-ba. ³⁴ Kʋ na yɪ amʋ, a ya ba lagɪ si nɔɔn-nɔɔnʋ pa amʋ cɪga kam maana. A nan tagɪ Zan taant abam ɲwaant mʋ, si kʋ want kʋ wəli abam si á na vrɪm lwarɪm wʋnt. ³⁵ Zan dɛɛn nyɪ di kanta mini na tiini di jɪgɪ pooni te tɪn mʋ. Abam ma sɛ si á tɔgɪ o taant dɪm di wʋpolo maɲa fɪnfɪɒn yɪrant, yɪ á laan kwe á yagɪ.

³⁶ A nan jɪgɪ maana yalʋ na daga ya dwe Zan na pɛ yalʋ tɪn. Tɪtʋɲa yam a Ko WE na pɛ-nɪ si a tʋɲɪ tɪn, yantʋ mʋ a jɪgɪ a tʋɲa, yɪ yantʋ mʋ pa-nɪ cɪga nɪ WE mʋ sɪntɪ DI tʋɲɪ-nɪ. ³⁷ A Ko WE dɪlʋ na tʋɲɪ-nɪ tɪn zɪgɪ a cɪga kam kwaga nɪ. Abam nan maɲɪ á wʋ cəgi DI kwərə, naa á na DI na nyɪ te tɪn. ³⁸ Abam wʋ jɔɲɪ DI taant dɪm á ki á wʋ nɪ. Á na wʋ sɛ wʋlʋ wʋm DI na tʋɲɪ tɪn mʋ bri kʋntʋ. ³⁹ Abam yəni á kwaant á zaast WE twaanʋ tɪm, bɛɲwaant á bʋɲɪ nɪ tɪntʋ ɲwaant mʋ á wʋ na ɲwɪa kalʋ na ba ti tɪn. Kʋ nan yɪ amʋ taant mʋ twaanʋ tɪm kʋntʋ tɛa. ⁴⁰ Abam nan ta ba sɛ si á ba amʋ te, si kʋ pa á na ɲwɪ-dʋɲa kalʋ na ba ti tɪn.

⁴¹ A nan ba bʋɲɪ si nabiinə ta pa amʋ zulə. ⁴² Kʋ na yɪ abam, amʋ ye á wʋrʋ. A ye nɪ WE sono təri á bɪcara nɪ. ⁴³ Amʋ nan jaant a Ko yɪrɪ mʋ a ba, yɪ abam vɪn si á jeeri-nɪ. Nɔɔnʋ wʋlʋ nan na jaant o titi yɪrɪ o ba, á wʋ jeeri kʋntʋ tu. ⁴⁴ Abam nan lagɪ si á taá jɔɲɪ zulə mʋ

da-tee nt, yɪ á ba lagɪ sɪ á kɪ kʊlʊ na wʊ pa á na zulə Wɛ dɪlʊ na ba jɪgɪ doŋ tɪn tee nt. Kʊntʊ mʊ á warɪ á kɪ á wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ.

⁴⁵ Á yɪ taá bʊŋɪ nt, amʊ mʊ wʊ vɪn abam bʊra a Ko Wɛ tee nt. Kʊ yɪ Moyisi wʊm abam ya na bʊŋɪ sɪ á wʊ na ŋwɪa Wɛ tee nt o ŋwaant tɪn mʊ wʊ vɪn abam bʊra.

⁴⁶ Abam ya na sɪntɪ á sɛ Moyisi na tagɪ kʊlʊ tɪn, á ya wʊ sɛ amʊ dɪ, bɛŋwaant wʊntʊ pʊpʊnt amʊ taant mʊ.

⁴⁷ Abam nan maŋɪ á wʊ sɛ o na pʊpʊnt kʊlʊ tɪn. Kʊntʊ tɪn, á nan wʊ kɪ ta mʊ á sɛ amʊ na tagɪ kʊlʊ tɪn?»

6

Zezi na pɛ nɔn-kɔgɔ wɔdiu yɪ ba di te tɪn

(Matiyu 14:13-21, Marɪkɪ 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ Dɛ dɪdwɪ Zezi dɪ o karabiə bam ma zaŋɪ ba vu ba bɛ Galile ntɪntʊ kʊm bube dɪdoŋ dɪm. Nɔɔna badaara bə-ka nt Tiberiyadt ntɪntʊ mʊ. ² Nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgɪ o kwaga, bɛŋwaant ba nɛ wo-kɪnkagɪla yalʊ o na kɪ o pa yawɪna na yazurə tɪn. ³⁻⁴ Kʊ dɛɛn twɛ sɪ Zwifə bam di ba candiə kalʊ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn. Zezi ma vu o di piu yuu o jəni da dɪ o karabiə bam. ⁵ O ma kwəni o yuu o nii, yɪ o na nt kɔgɔ zanzan mʊ maa bɪntɪ o te. O ma ta dɪ Filipi o wɪ: «Dí wʊ kɪ ta mʊ dí na wɔdiu, sɪ dí yəgi dí pa nɔɔna bantʊ maama sɪ ba di?» ⁶ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, kʊ yɪ sɪ o ma nii Filipi wʊbʊŋa na yɪ te tɪn mʊ, sɪ o maŋɪ o ye o na wʊ kɪ te.

⁷ Filipi ma lər-o o wɪ: «Dí na lagɪ dí yəgi dɪpɛ sɪ nɔɔntʊ maama na fɪnfɪtɪn o di, kʊ səbu kʊm wʊ dwəni səbu-dala biə-yale (200).»

⁸ O karabiə bam dɪdʊa, Andre wʊlʊ na yɪ Simɔn Pɪyɛɛrɪ nyaant tɪn, ma ta o wɪ: ⁹ «Nii, bu wʊdoŋ mʊ wʊ

yo seeni, o jɔgt dɪpwa yanu dɪ kaləŋ-balɛ stle. Kɔ nan bá want kɔ yi nɔɔna bantɔ maama dim.»

¹⁰ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Á nan pa nɔɔna bam jəni tɪga nɪ.» Gaarɔ tiini tɪ wɔra jəgə kam kɔntɔ nɪ. Nɔɔna bam maama ma jəni tɪga nɪ. Ba yi nɪnɛɛnɪ baara mɔrr-tɪnu (5.000), kɔ wəli dɪ kaana dɪ biə.

¹¹ Zezi ma kwe dɪpwa yam yɪ o kɪ Wɛ le ya ŋwaantɪ. O ma daartɪ o maŋɪ-ya o pa nɔɔna bam na je tɪga nɪ tɪn. O ma kɪ Wɛ le kale sɪm dɪ ŋwaantɪ yɪ o pa-ba. Nɔɔna bam maama ma di nɪ ba na lagɪ te tɪn. ¹² Ba ma di ba su ba daartɪ. Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Ve-na á twɛ cicwəuru tɪɔ na daartɪ tɪn, sɪ á yɪ yagɪ sɪ tɪ cɔgt.» ¹³ Ba ma twɛ tɪ maama ba su tɪtwarɔ fugə-tɪle. Dɪpwa yanu yam ba na di ba daartɪ tɪn cicwəuru yɪranɪ mɔ kɔntɔ.

¹⁴ Nɔɔna bam na nɛ wo-kɪnkagɪɪ dɪm Zezi na kɪ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Kɔ sɪnɪ kɔ yɪ cɪga mɔ, Wɛ nijɔŋnu wɔɔɔ ya na maŋɪ sɪ o ba lɔgɔ baŋa tɪn mɔ tɪntɔ.»

¹⁵ Zezi laan ma lwartɪ nɪ ba lagɪ ba pa o ji ba pɛ dɪ dam mɔ. O na lwartɪ kɔntɔ tɪn, o ma zaŋɪ o joori o vu o di piu yuu o wɔra o yɪranɪ.

Zezi na ve na baŋa nɪ te tɪn

(Matiyu 14:22-33, Marɪkɪ 6:45-52)

¹⁶ Dɪdaantɪ na yi tɪn, Zezi karabiə bam ma vu ba yi nɪnɪɔ kɔm ni. ¹⁷ Ba ma zɔ naboro ba tɔgt nɪnɪɔ kɔm wɔ ba maa ve Kapɛrnawum. Tɪga maa tiini ka yi, yɪ Zezi daa ta wɔ tu ba te. ¹⁸ Vu-dɪɔ laan ma zaŋɪ kɔ fufugə kɔ pa na bam pɔgtɪla. ¹⁹ Zezi karabiə bam ma co naboro kɔm ba vu ba yi nɪnɛɛnɪ kilomɛtra yanu naa yardɔ te. Ba laan ma na Zezi na ve na bam baŋa nɪ o maa bɪnɪ ba te. Fɔɔnɪ ma zɔ-ba. ²⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá kwartɪ fɔɔnɪ, sɪ kɔ yɪ amɔ.» ²¹ Ba ma bɔŋɪ sɪ ba pa Zezi zɔ naboro kɔm, dɪ ba dɛ ba yi buburu ni, jəgə kalɔ ba ya na maa ve tɪn.

Zezi mʊ pat nabiinə ɲwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn

²² Tɪga na pɔʊrɪ tɪn, nɔn-kɔɔɔ kʊlɔ na maŋɪ nɪnɔ kʊm bʊbɛ dɪdɔŋ dɪm nɪ tɪn ma maant nɪ, naboro dɪdʊa yɪrant ya mʊ wɔra. Ba maa ye nɪ Zezi karabiə bam kɛ ba daar-o, yɪ o wɔ dɛ o zɔ ba naboro kʊm o vu. ²³ Nabwæru tɪdonnə ma nuŋi Tiberiyadɪ tɪ ba, tɪ yi bʊbɛ dɪlɔ nɔn-kɔɔɔ kʊm na wɔra tɪn. Kʊ yɪ jəgə kam kʊntɔ nɪ mʊ dɪ Yuutu Zezi ya kɪ Wɛ le wɔdiiru tɪm ɲwaant, yɪ o daart o pa nɔɔna bam di tɪn. ²⁴ Nɔɔna bam na lwart nɪ Zezi dɪ o karabiə bam daa tərə tɪn, ba ma zɔ nabwæru tɪm wɔ ba maa ve Kapɛrnawum sɪ ba beer-o.

²⁵ Nɔɔna bam na bɛ nɪnɔ kʊm tɪn, ba ma na Zezi. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, maŋa kɔɔ mʊ n tu yoba?»

²⁶ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, abam na kart á beeri amʊ tɪn, kʊ dat á na nɛ wo-kɪnkagɪla yalɔ na brɪ nɪ Wɛ tɔŋɪ-nɪ tɪn ɲwaant. Kʊ yɪ á na di wɔdiiru tɪm á su tɪn ɲwaant mʊ á beeri amʊ. ²⁷ Á nan yɪ taá tɔŋɪ-na wɔdiu kʊlɔ na wʊ ba kʊ cɔɔɪ tɪn má ɲwaant. Á taá tɔŋɪ wɔdiu kʊlɔ na wʊ pa á na ɲwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn ɲwaant. Amʊ Nabiin-bu wɔm mʊ wʊ pa abam kʊntɔ wɔdiu kʊm, bɛɲwaant a Ko Wɛ mʊ pɛ-nɪ ni sɪ a taa tɔŋa a pa-Dɪ.»

²⁸ Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam nan wʊ kɪ ta mʊ, sɪ dɪ taá tɔŋɪ tɪtɔŋa yalɔ Wɛ na lagɪ tɪn?»

²⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «Tɪtɔŋɪ dɪlɔ Wɛ na lagɪ sɪ abam tɔŋɪ tɪn, kʊ yɪ sɪ á sɛ wɔlɔ Dɪ na tɔŋɪ tɪn mʊ.»

³⁰ Ba ma ta bwe-o ba wɪ: «Wo-kɪnkagɪlɪ dɔɔ mʊ nmʊ wʊ kɪ, sɪ dɪ want dɪ lwart nɪ Wɛ mʊ sɪntɪ Dɪ tɔŋɪ nmʊ, sɪ dɪ laan sɛ-m? Nmʊ wʊ kɪ bɛɛ mʊ n brɪ dɪbam? ³¹ Faŋa faŋa tɪn, dɪbam nabaara dɛɛn na wɔ kagʊa wɔnt maŋa kalɔ nɪ tɪn, ba di wɔdiu kʊlɔ yɪrɪ na yɪ «Maantɪ tɪn mʊ, nɪ Wɛ tɔnɔ kʊm na tagɪ te kʊ wɪ: «O pɛ-ba wɔdiu kʊlɔ na nuŋi Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn yɪ ba di.» »

³² Zezi ma læri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, kʊ daɪ Moyisi mʊ pɛ abam wʊdiu kʊlʊ na nuŋi Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn. Kʊ nan yɪ a Ko Wɛ mʊ pat abam wʊdiu kʊlʊ na nuŋi Dɪ sɔŋɔ nɪ yɪ kʊ yɪ wʊdiu cɪga cɪga tɪn.

³³ Bɛŋwaant wʊdiu kʊlʊ Wɛ na pat tɪn mʊ yɪ wʊlʊ na nuŋi Dɪ sɔŋɔ nɪ o tu o ba lʊgʊ banja o pat nabiinə ŋwɪ-dʊŋa tɪn.»

³⁴ Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Dɪbam tu, ta n pat dɪbam wʊdiu kʊm kʊntʊ maŋa maama.»

³⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amʊ yɪ wʊdiu kʊlʊ na pat nabiinə ŋwɪ-dʊŋa tɪn. Wʊlʊ maama na tu amʊ te tɪn, kana daa bá ja kʊntʊ tu. Wʊlʊ maama na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ tɪn, na-nyɔm daa bá ja kʊntʊ tu. ³⁶ A nan maŋɪ a ta a brɪ abam nɪ, á nɛ amʊ yɪ á ta ba sɛ-nɪ. ³⁷ Kʊ daart wʊlʊ maama a Ko Wɛ na pɛ amʊ tɪn wʊ ba amʊ te.

Wʊlʊ maama nan na tu amʊ te tɪn, a bá fɔgɪ a vɪn kʊntʊ tu. ³⁸ Bɛŋwaant amʊ nuŋi Wɛ-sɔŋɔ a ba sɪ a kɪ wʊlʊ na tʊŋɪ-nɪ tɪn wʊbʊŋa mʊ, sɪ kʊ daɪ a tɪtɪ wʊbʊŋa.

³⁹ Wʊlʊ na tʊŋɪ-nɪ tɪn wʊbʊŋa na lagɪ kʊlʊ tɪn mʊ yɪ sɪ a yɪ yagɪ a pa balʊ maama Dɪ na pɛ-nɪ tɪn wʊlʊwʊlʊ je, sɪ a daart a pa ba maama joori ba bi lʊgʊ tiim dɛ nɪ.

⁴⁰ A Ko Wɛ wʊbʊŋa mʊ yɪ sɪ, wʊlʊ maama na lwart Dɪ Bu wʊm yɪ o kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪd-o tɪn, sɪ kʊntʊ tu na ŋwɪ-dʊŋa kalʊ na ba ti tɪn. Aá pa kʊntʊ tu joori o bi lʊgʊ tiim dɛ dɪm nɪ.»

⁴¹ Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, Zwifə bam maa pʊɔna dɪ o na tagɪ o wɪ, wʊm mʊ yɪ wʊdiu kʊlʊ na nuŋi Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn. ⁴² Ba maɔ tɛ ba wɪ: «Wʊntʊ mʊ daɪ Zʊzɛfʊ bu Zezi wʊm na? Dɪ ye o nu dɪ o ko. Bɛɛ mʊ yɪ o laan nan ta wɪ, o nuŋi Wɛ-sɔŋɔ nɪ mʊ o ba?»

⁴³ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Yagɪ-na, á yɪ taá pʊɔna.

⁴⁴ Nɔɔn-nɔɔnʊ bá want o ba amʊ te, kʊ na daɪ a Ko Wɛ dɪlʊ na tʊŋɪ-nɪ tɪn mʊ vanɪ kʊntʊ tu jɪŋa sɪ o ba amʊ

te. Amv w' pa kvntv tu joori o bi lvgv tiim dE d'vm n'.
⁴⁵ Kv p'v'vnti fa'ja fa'ja WE nijon'ne t'ov'v k'vm w'vnti kv
 w'i: «Ba maama w' zaasti WE tee n'.» W'v'v maama nan
 na c'egi a Ko WE taant d'vm y'i o sE D'i zaast'vm d'vm t'vn w'
 ba amv te. ⁴⁶ Kv nan dat n' n'ov'v m'v nE a Ko WE, kv y'i
 amv na nu'ji D'i te t'vn y'rant m'v nE-D'i. ⁴⁷ A lagt a ta c'iga
 m'v d'i abam s'i, w'v'v na k'i o w'v-d'v'd'va d'i amv t'vn m'v
 j'igt 'jw'i-d'v'ja kalv na ba ti t'vn. ⁴⁸ Amv y'i w'vdiu k'v'v na
 pat nabiin' 'jw'i-d'v'ja t'vn. ⁴⁹ Fa'ja fa'ja t'vn, abam nabaara
 d'EEN na w'v kag'va kam w'vnti t'vn, ba di w'vdiu k'v'v y'v'i
 na y'i «Maant' t'vn, y'i ba ta w'v lugi t'v'vnti. ⁵⁰ Kv daart
 kvntv y'i w'vdiu k'v'v na nu'ji WE-s'ov'v, y'i w'v'v na di-
 kv t'vn, t'v'vnti daa ba' ja kvntv tu. ⁵¹ Amv y'i w'vdiu k'v'v
 na nu'ji WE-s'ov'v n' y'i kv j'igt 'jw'ia kv pat nabiin' t'vn.
 W'v'v maama na di w'vdiu k'vm kvntv t'vn w' ta 'jw'i m'v
 ma'ja maama. W'vdiu k'v'v a na w' pa nabiin' t'vn y'i a
 y'v'ra yam m'v, s'i kv pa nabiin' taa j'igt 'jw'i-d'v'ja.»

⁵² Zezi na tag'i kvntv t'vn, Zwif' bam laan ma tiini ba
 mag'i kant'ov'v daant ba w'i: «N'ov'v w'vntv w'v k'i ta
 m'v o kwe o y'v'ra o pa d'v'bam s'i d'i di?»

⁵³ Zezi laan ma ta d'i ba o w'i: «A lagt a ta c'iga m'v d'i
 abam s'i, abam na w'v di amv Nabiin-bu w'vm y'v'ra yam,
 y'i a daart a w'v ny'ov'v a jana kam, a ba j'igt WE 'jw'i-d'v'ja
 kam. ⁵⁴ W'v'v nan na di a y'v'ra yam y'i o daart o ny'ov'v a jana
 kam t'vn, kvntv tu j'igt 'jw'ia kalv na ba ti t'vn. Amv w'
 joori a bi kvntv tu lvgv tiim dE d'vm n'. ⁵⁵ B'E'jwaant a
 y'v'ra yam m'v y'i w'vdiu c'iga, y'i a jana kam y'i wo-ny'ov'v
 c'iga c'iga. ⁵⁶ W'v'v na di a y'v'ra yam y'i o daart o ny'ov'v a
 jana kam t'vn w' ta 'jw'i d'i amv, y'i amv 'jw'i kvntv tu
 w'vnti. ⁵⁷ A Ko WE d'v'v na y'i 'jw'ia tu t'vn m'v t'v'vnti-n'.
 Kv nan y'i d'v'vntv 'jwaant m'v amv d'i j'igt 'jw'ia. Kvntv,
 w'v'v na di a y'v'ra yam t'vn, kvntv tu d'i w'v ta 'jw'i amv
 'jwaant.

⁵⁸ Mv wɔdiu kɔlv na nurji Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn. Kɔntv nan ba nyɪ dɪ wɔdiu kɔlv abam nabaara bam dɛɛn na di yɪ ba daa ta tɪ tɪn. Wɔlv maama na di wɔdiu kɔntv tɪn wɔ ta ŋwɪ mv maŋa maama.»

⁵⁹ Mv Zezi dɛɛn na brɪ nɔɔna bam tɪte Kapɛrnawum Wɛ-digə kam wɔnt tɪn.

⁶⁰ Zezi karabiə bam zanzan na ni kɔntv tɪn, ba ma ta ba wɪ: «O taant dɪm tiini dɪ cana. Nɔɔn-nɔɔnv bá want o jɔŋi-dɪ.»

⁶¹ Zezi ma lwart o tɪtɪ nɪ, nɪ o karabiə bam pɔvna dɪ o taant dɪm. O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A taant dɪm kɔntv pɛ á wɔbɔŋa vugimi mv na? ⁶² Kɔ nan na yɪ kɔntv, á na nɛ Nabiin-bu wɔm na maa joori o diini o ya na maŋt o wɔ mɛ tɪn, á laan wɔ kɪ tɪta mv? ⁶³ Kɔ yɪ Wɛ Joro kɔm mv pat nɔɔna ŋwɪa. Kɔ daartɪ nabiinə dam bá want kɔlvkɔlv dɪ kɪ. A na tagɪ taant dɪlv dɪ abam tɪn mv pɛ abam Wɛ Joro kɔlv na pat nabiinə ŋwɪ-dɔŋa tɪn. ⁶⁴ Dɪ kɔntv dɪ, abam badaara ta wɔ sɛ.» Zezi tagɪ kɔntv, bɛŋwaant kɔ pulim nɪ mv o maŋt o ye balv na bá sɛ-o tɪn, dɪ wɔlv na wɔ ba o yəg-o o pa nɔɔna tɪn. ⁶⁵ O daa ma ta o wɪ: «Kɔntv ŋwaant mv a tagɪ a brɪ abam nɪ, nɔɔn-nɔɔnv bá want o ba amv te, yɪ kɔ na dat a Ko Wɛ mv pɛ-o cwəŋə.»

⁶⁶ Kɔntv na kɪ tɪn, o karabiə zanzan ma joori o kwaga nɪ, yɪ ba daa ba tɔg-o. ⁶⁷ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə fugə-bale bam o wɪ: «Abam dɪ ba lagɪ sɪ á yagɪ amv na?»

⁶⁸ Simɔn Pɪyɛɛrɪ ma lər-o o wɪ: «A yuutu, dɪbam wɔ yagɪ nmv, sɪ dɪ daa vu wɔɔ te mv? Nmɔ jɪgɪ taant dɪlv na pat nɔɔna ŋwɪa kalv na ba ti tɪn. ⁶⁹ Dɪbam sɛ nmv, yɪ dɪ kwəri dɪ lwart nɪ nmv yɪ Wɔ-pɔŋo Tu wɔlv Wɛ na tɔŋt tɪn mv.»

⁷⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amv kuri abam fugə-bale bam, abam dɪdɔa nan yɪ svtaant mv.» ⁷¹ O na tagɪ kɔntv

tɪn, kʊ yɪ Zudast wʊlʊ na yɪ Simɔn Yiskartyo bu tɪn taant mʊ o tɛa. Wʊntʊ tɔgt o wʊ karabiə fugə-bale bam wʊnt, yɪ wʊm mʊ lagɪ o ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna.

7

Zezi nu-biə na wʊ sɛ-o te tɪn

¹ Zezi dɛɛn maa wʊ Galile nt o beerə. O dɛɛn ba lagɪ sɪ o vu Zude o beeri da, bɛɲwaanɪ Zwifə yigə tiinə balʊ na wʊ dáant tɪn lagɪ cwəɲə mʊ sɪ ba gb-o. ² Kʊ dɛɛn ma daart fɪtɪn sɪ Zwifə bam di ba candiə kalʊ yɪrɪ na yɪ vwə candiə tɪn. ³ Zezi nyaana ma ta dɪd-o ba wɪ, o yagɪ Galile je sɪm sɪ o daart o vu Zude, sɪ o karabiə bam want ba na tɪtʊɲa yalʊ o na jɪgt o tʊɲɪ tɪn. ⁴ Ba ta maa ta ba wɪ: «Nɔɔnʊ wʊlʊ na lagɪ sɪ ba taa ye-o lanyɪrant tɪn ba səgi kʊlʊ o na kɪ tɪn. Kʊntʊ ɲwaanɪ, nɪmʊ na kɪ wəənu tɪntʊ tɪn, n maɲɪ sɪ n ta n kɪ-tɪ nabiinə maama yigə nt mʊ.» ⁵ Ba na tagɪ te tɪn brɪ nt ba tɪtɪ ta wʊ kɪ ba wʊ-dɪdʊa dɪd-o.

⁶ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A maɲa kam ta wʊ yɪ sɪ a vu candiə kam. Kʊ nan na yɪ abam, maɲa maama lana dɪ abam. ⁷ Nabiinə bá want ba taa culi abam. Ba nan culi amʊ, bɛɲwaanɪ amʊ yɔɔrɪ a tɛ-ba jaja mʊ, nt ba tɪtʊɲa ba tɔgt cwəɲə. ⁸ Abam nan ve-na á di candiə kam, sɪ amʊ ta bá vu lele, bɛɲwaanɪ a maɲa kam ta wʊ yɪ ka ti sɪ a vu.» ⁹ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, o ma maɲɪ Galile nt.

Zezi na wʊ Zeruzalɛm nt o brɪ nɔɔna te tɪn

¹⁰ Zezi nyaana bam na kɛ ba daar-o tɪn, o dɪ laan ma zaɲɪ o vu candiə kam. O na ve kʊntʊ tɪn, o wʊ ve jaja sɪ nɔɔna lwar-o. ¹¹ Zwifə yigə tiinə balʊ na wʊ candiə kam nt tɪn maa kart ba beer-o, yɪ ba bwe ba wɪ: «O wʊ yən mʊ?»

¹² Nɔɔn-kɔɔgʊ kʊlʊ na wʊra tɪn maa tiini ba jɪgt o taant ba waasa. Nɔɔna badonnə maa tɛ ba wɪ: «O yɪ nɔɔn-ɲʊm

mυ.» Badaara maa tε ba wι: «Aye, o dat nɔn-ηυm, sι o jιgtι nɔɔna bam o gantι μυ.» ¹³ Nɔɔn-nɔɔnυ nan wυ tagι o taantι jaja, bεηwaantι ba kwartι Zwifε yigε tiinε bam.

¹⁴ Ba na di candiε kam ba yi ka da yam tιtartι tιn, Zezi laan ma vu o zυ WE-di-kamunu kυm o wυra o brι nɔɔna. ¹⁵ Zwifε yigε tiinε bam maa tiini ba yι yεau dι o na brι nɔɔna bam te tιn. Ba maa tε ba wι: «Nɔɔnυ wυntυ nan wυ zaastι tɔnɔ nɔɔn-nɔɔnυ tee nι, yι o yi kι ta μυ dι pυbυrι yι o ye WE tɔnɔ kυm kυntυ doη?»

¹⁶ Zezi ma lεri-ba o wι: «A na brι kυlυ tιn dat amυ tιtι nyιm, kυ yι wυlυ na tυηι-nι tιn nyιm μυ. ¹⁷ Wυlυ nan na lagι sι o kι WE wυbυηa na lagι kυlυ tιn, kυntυ tu wυ lwartι amυ zaastιm dιm kuri na nuηι mε tιn, dι na yι WE nyιm μυ, naa dι na yι a tιtι dam μυ a maa bra, oό lwartι. ¹⁸ Nɔɔnυ wυlυ na ηɔɔntι dι o tιtι dam tιn, kυntυ tu kwaantι sι o na yιrι μυ o pa o tιtι. Kυ daartι wυlυ nan na kwaantι sι o lagι yιrι o pa wυlυ na tυη-o tιn, kυntυ tu μυ yι wυlυ na jιgtι cιga tιn, yι o ba tusi kυlυkυlυ baηa nι. ¹⁹ Moyisi nan maηι o pa abam lwartι WE cullu tιm. Abam wυlυwυlυ nan ba tɔgι-tι. BEE μυ yι abam kwaantι á lagι cwεηε sι á gυ amυ?»

²⁰ Ba ma lεr-o ba wι: «N yirisi μυ. Wɔɔn beeri nmυ sι o gυ?»

²¹ Zezi ma lεri-ba o wι: «A tυηι tιtυη-kamunu dιdυ μυ siun dε nι, yι kυ sυ abam. ²² Moyisi dεεn pε abam ni sι á taá goni á bεkεri. Kυ nan dat nι Moyisi μυ puli-kυ. Kυ puli dι abam nabaara μυ. Moyisi na pε abam ni dιm kυntυ tιn, abam maa goni á bεkεri dι siun dε nι dι, sι kυ yι pa á cɔgι ni dιm kυntυ. ²³ Abam na watι á goni bεkεri siun dε dιm nι sι á yι cɔgι Moyisi culu kυm, bEE μυ yι á bana zaηι dι amυ, dι a na pε yawιtυ na yazurε fastι siun dε nι tιn ηwaantι? ²⁴ Abam yι taá garι á yáaltι

nɔɔnɔ kəm dɪ á yia na nɛ kʊlʊ tɪn. Á nan maŋt sɪ á bʊrt dɪ cɪga mʊ.»

Ba na bwɛ Kriŋi wʊm wɛ na tʊŋt tɪn taant te tɪn

²⁵ Nɔɔna balʊ na zʊbʊrt Zeruzalɛm nɪ tɪn badaara laan maa ŋɔɔnt Zezi taant ba wɪ: «Kʊ dat nɔɔnɔ wʊntʊ mʊ ba kwaant sɪ ba gʊ tɪn na? ²⁶ Nii-na o na zɪgt o ŋɔɔnt jaja, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ ba tɛ kʊlʊkʊlʊ sɪ ba cɪ-o. Dɪbam yigə tiinə bam laan bʊŋt nɪ wʊntʊ mʊ sɪntɪ o yɪ Kriŋi wʊm wɛ na tʊŋt tɪn naa? ²⁷ Kʊ nan na yɪ Kriŋi wʊm mʊ na tuə, nɔɔn-nɔɔnɔ bá want o lwart o na nuŋi mɛ tɪn. Kʊ daart dɪbam maama ye wʊntʊ na nuŋi mɛ tɪn.»

²⁸ Zezi dɛɛn na wʊ wɛ-di-kamunu kʊm wʊntɪ o bʊrt nɔɔna tɪn, o ma ŋɔɔnt dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Abam bʊŋt nɪ á sɪntɪ á ye amʊ, yɪ á kwəri á ye a na nuŋi mɛ tɪn. A nan wʊ tu a tɪtɪ nɪ, wʊlʊ na tʊŋt-nɪ tɪn yɪ cɪga tu mʊ. Abam nan yər-o. ²⁹ Amʊ mʊ ye-o, bɛŋwaant a nuŋi wʊntʊ te mʊ, yɪ wʊm mʊ tʊŋt-nɪ.»

³⁰ Zezi na tagt kʊntʊ tɪn, ba laan ma lagt sɪ ba ja-o. Nɔɔn-nɔɔnɔ nan ba jɪgt cwəŋə sɪ o kɪ-o kʊlʊkʊlʊ, o maŋa kam ta na wʊ yɪ tɪn ŋwaant. ³¹ Kʊ daart nɔn-kɔgɔ kʊm wʊ nɔɔna zanzan ma kɪ ba wʊ-dɪdʊa dɪd-o, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Kriŋi wʊm na tuə, o bá want o kɪ wo-kɪnkagɪla zanzan sɪ kʊ dwəni wʊntʊ na maŋt o kɪ te tɪn.»

Zwifə yigə tiinə bam na kwaant sɪ ba ja Zezi te tɪn

³² Fariztan tiinə bam ma ni nɔn-kɔgɔ kʊm na jɪgt Zezi taant ba waasa te tɪn. Ba dɪ wɛ kaantɪm yigə tiinə bam laan ma tʊŋt nɔɔna sɪ ba vu ba ja Zezi.

³³ Zezi laan ma ta o wɪ: «Amʊ bá tiini a daant abam tee nɪ. Kʊ na kɪ fɪtɪn, aá vu wʊlʊ na tʊŋt-nɪ tɪn te. ³⁴ Abam nan wʊ ba á beeri amʊ je á ga, bɛŋwaant amʊ na wʊ mɛ tɪn, abam bá want da á vu.»

³⁵ O na tagt kʊntʊ tɪn, Zwifə yigə tiinə bam maa ŋɔɔnt daant ba wɪ: «O lagt o vu yən mʊ yɪ dɪbam bá na-o? O

ga lagt o vu Zwifə balv na zʊvrt Grɛkt tiinə tʊnt dʊm nʲ tʲn te mʊ, sʲ o taa brʲ-ba na? ³⁶ O taant dʲm kuri mʊ bɛɛ? O na tagt o wʲ, dʲbam wʲ ba dʲ beeri wʊm jəgə dʲ ga, yʲ o ta o wʲ, wʊm na wʊ mɛ tʲn, dʲbam bʲ want da dʲ vu tʲn, kʲ kuri mʊ bɛɛ?»

Na balv na pat ɲwʲa tʲn

³⁷ Kʲ dɛɛn ma ba kʲ yʲ candiə kam tiim dɛ. Dɛ dʲm kʊntʊ mʊ yʲ candiə kam dɛ kamunu. Zezi maa zaɲt wɛɛnt o ɲɔɔnt dʲ kwər-dʲa o wʲ: «Na-nyɔm na jʲgt wʊʲ maama tʲn, sʲ o ba amʊ te o nyɔ. ³⁸ Bɛɲwaant wʊʲ maama na kʲ o wʊ-dʲdʲba dʲ amʊ tʲn wʲ na ɲwʲ-dʲɲa Wɛ tee nʲ, nʲnɛɛnt Wɛ tɔnɔ kʊm na maɲt kʲ brʲ te kʲ wʲ: «Na balv na pat nabiinə ɲwʲa tʲn wʲ ta buri kʊntʊ tu bʲcart nʲ.» »

³⁹ Zezi na tagt na bam taant kʊntʊ tʲn, kʲ yʲ o brʲ Wɛ na wʲ kʲ Dʲ Joro kʊm balv na kʲ ba wʊ-dʲdʲba dʲd-o tʲn bʲcara nʲ te tʲn mʊ. Kantʊ maɲa nʲ Wɛ Joro kʊm daa ta wʊ tu ba te, bɛɲwaant Zezi daa ta wʊ tʲgt o joori o bi o na paart-zulə Wɛ tee nʲ.

Nɔn-kɔgɔ na pɔɔrt daant Zezi ɲwaant te tʲn

⁴⁰ Nɔn-kɔgɔ kʊm dɛɛn na ni Zezi na tagt te tʲn, badaara maa tɛ ba wʲ: «Nɔɔntʊ wʊntʊ sʲntʲ o yʲ Wɛ nijɔɲnu wʊʲ ya na maɲt sʲ o ba tʲn mʊ.»

⁴¹ Badaara dʲ maa tɛ ba wʲ: «O yʲ Kriisi wʊm Wɛ na tʲɲt tʲn mʊ.»

Kʲ daart badonnə maa tɛ ba wʲ: «Kʲ da-o. Kriisi wʊm na tuə, o bʲ nuɲi Galile. ⁴² Bɛɲwaant Wɛ tɔnɔ kʊm brʲ nʲ Kriisi wʊm wʲ ta yʲ Pɛ Davidi dwi tu mʊ, yʲ o nuɲi Betelthɛm, tʲʊ kʊʲ Davidi dɛɛn na zʊvrt da tʲn.»

⁴³ Kʲntʊ ɲwaant, kampwara dɛɛn ma ba nɔn-kɔgɔ kʊm wʊ Zezi ɲwaant. ⁴⁴ Badaara lagt sʲ ba ja-o, yʲ nɔɔn-nɔɔntʊ nan wʊ nɛ cwəɲə sʲ o kʲ-o kʊʲkʊʲ.

⁴⁵ WE kaantm yigə tiinə bam dɪ Fariztan tiinə bam na tɔŋt nɔɔna balɔ tɪn ma joori ba ba ba te. Ba ma bwe-ba ba wɪ: «BEE mɔ yɪ á wɔ jaan-o á ba?»

⁴⁶ Nɔɔna bam ma ləri-ba ba wɪ: «Nɔɔn-nɔɔnɔ mɔŋt o wɔ ŋɔɔnt nɪ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ na ŋɔɔnt te tɪn.»

⁴⁷ Fariztan tiinə bam ma ta-ba ba wɪ: «Abam pɛ o gant abam dɪ mɔ na? ⁴⁸ Abam yəri nɪ dɪbam yigə tiinə dɪ Fariztan tiinə bam wɔlɔwɔlɔ wɔ sɛ-o na? ⁴⁹ Kɔ nan na yɪ nɔn-kɔgɔ kɔm, bantɔ yəri WE cullu tɪm Moyisi na tɪŋi o pa dɪbam tɪn. Kɔntɔ ŋwaant kɔbɔ cɔgɪ-ba.»

⁵⁰ Fariztan tiinə bam wɔ nɔɔnɔ dɪdɔa dɛɛn maa tɔgɪ o wɔra, o yɪrɪ mɔ Nikodɛm. Wɔntɔ mɔ yɪ wɔlɔ ya na mɔŋt o vu Zezi te tɪn. O ma zaŋt o ta dɪ o donnə bam o wɪ: ⁵¹ «Kɔ na yɪ WE cullu tɪm Moyisi na brɪ tɪn, kɔ culə sɪ dɪ cɔgɪ nɔɔnɔ, yɪ dɪ daa ta wɔ bwe-o sɪ dɪ ni o na kɪ kɔlɔ tɪn.»

⁵² Ba laan ma ləri ba wɪ: «Nmɔ dɪ yɪ Galile tu mɔ na? Nan karɪmt WE tɔnɔ wɔnt n nii, sɪ n na nɪ WE nijorɲu tərə o na wɔ nuŋi Galile nɪ.» ⁵³ Ba maama laan ma jagt ba vu sam.

8

Ba na jaant ka-boro ba ja vu Zezi te te tɪn

¹ Kɔ daart Zezi dɛɛn ma vu Olivi piu kɔm yuu. ² Tɪga na pɔɔrɪ tɪtɪtɪ puru tɪn, Zezi ma joori o vu o zɔ WE-di-kamunu kɔm wɔ. Nɔn-kɔgɔ kɔm maama ma ba kɔ gilim-o. O ma jəni tɪga nɪ o wɔra o brɪ-ba. ³ WE cullu karanyɪna tiinə dɪ Fariztan tiinə ma ja kaant wɔlɔ ba na pɪr-o boorim baŋa nɪ tɪn, ba ja ba ba zɪgt ba maama yigə nɪ. ⁴ Ba ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, dɪbam pɪrɪ kaant wɔntɔ boorim baŋa nɪ mɔ. ⁵ Moyisi na pɛ dɪbam WE cullu tɪlɔ tɪn pɛ dɪbam ni sɪ, kaant na kɪ kəm dɪntɔ

don, si dí dbl-o dí gv mv. Ku nan na yi nmv, nmv wí dí kú ta mv?»

⁶ Ba na bwe-o kuntu tñ, ba lagú sí ba manj Zezi mv ba nii, baá want ba sañ-o na? Zezi ma tiiri o ma o nva o la tga nt. ⁷ Ba maa ta joori ba bwe Zezi taan. O laan ma kwani wɛɛnt, yi o ta dt ba o wí: «Abam wɔlv na wɔ kú lwartm tñ, sí o da yigə o kwe kandwɛ o ma dblt kaant wɔm.»

⁸ O laan ma joori o tiiri o wɔra o la tga nt dt o nva. ⁹ Ba na ni o na tagú te tñ, ba nakwa bam mv dɛ yigə ba nuñi dɔdva dɔdva ba viiri. Ba maama ma nuñi ba daart Zezi yrant, yi kaant wɔm daa ta zigt o yigə nt. ¹⁰ O ma kwani wɛɛnt, yi o bwe kaant wɔm o wí: «Balv na sañt nmv tñ wɔ yən? Ba nɔɔn-nɔɔnv daa wɔ daart sí o ɲɔɔnt o cɔgt nmv na?»

¹¹ O ma ləri o wí: «Aye, a tu, ba nɔɔn-nɔɔnv daa wɔ daart.»

Zezi ma ta dt-d-o o wí: «Amv dt nan bá di nmv sarlya. Ve, nan daa n yi kú lwartm.»

Zezi na brt nt o jigt ciga te tñ

¹² Zezi dɛɛn ma ta dt nɔɔna bam o wí: «Amv mv yi pooni a pat nabiinə maama. Wɔlv nan na tɔgt amv tñ, kuntu tu daa bá vu lim wɔnt. Kuntu tu wɔ na pooni dtlv na wɔ pa-o ɲwta ciga ciga tñ.»

¹³ Fariztan tiinə bam ma ta dt-d-o ba wí: «Nm v na pat n tít ciga tñ, n taant dtm ba jigt kuri.»

¹⁴ O ma ləri-ba o wí: «A na manj a pat a tít ciga dt, kú ta yi ciga mv, bɛɲwaant amv ye a na nuñi mɛ tñ. Abam nan yəri amv na nuñi mɛ dt mɛ a na maa ve tñ. ¹⁵ Abam yəni á di nɔɔna taant nt nabiinə wɔbɔɲa na lagú te tñ mv. Amv nan ba di nɔɔn-nɔɔnv taant. ¹⁶ Kú daart, amv na lagú a di nɔɔna taant, amv taant dim dtm wɔ ta yi ciga mv, bɛɲwaant amv Ko mv tɔɲt-nt. O nan wɔra dt

amu, ku dai amu yirant mu wú di nɔɔna taant. ¹⁷ Ku pɔpɔnt Moyisi cullu twaanu tum wunt ku wi, nɔɔna bale na jigt ni didua, ba na tagi kulɔ tin yi ciga mu. ¹⁸ Amu pat a titi ciga, yi a Ko wɔɔɔ na tɔɔɔ-nt tin di pat amu ciga.»

¹⁹ Ba ma bwe-o ba wi: «N ko wɔm bɛɛ?»

O ma lɔri-ba o wi: «Abam yɔri amu na yi wɔɔɔ tin, yi á yɔri a Ko wɔm di. Á ya na ye amu, á ya wú lwarɔ a Ko wɔm di.»

²⁰ Zezi dɛɛn tagi wɛɛnu tum kuntu o bri nɔɔna Wɛ-di-kamunu kum wunt, jɛgɛ kalɔ nɔɔna na ve ba di sɛbu da ba pa Wɛ tin mu. O na tagi kuntu o ti tin, nɔɔn-nɔɔnu wɔ nɛ cwɛɔɔ sɔ o ja-o, o maɔa kam ta na wɔ yi tin ɔwaaɔt.

²¹ Zezi daa ma ta di nɔn-kɔgɔ kum o wi: «Amu wú viiri, yi abam wú beeri amu jɛgɛ á ga, bɛɔwaaɔt abam wú ti á lwarɔm diɔm wunt mu. A na maa ve mɛ tin, abam bá want da á vu.»

²² Zwifɛ bam maa tɛ daant ba wi: «O na tagi o wi, diɔbam bá want dí vu o na maa ve mɛ tin, ku bri nt o lagɔ o gɔ o titi mu na?»

²³ O ma ta di ba o wi: «Abam yi lugɔ baɔa nɔɔna mu, amu nan nuɔi wɛyuu mu. Abam kugu je yi lugɔ baɔa yo mu. Amu kugu je nan dai lugɔ kuntu. ²⁴ Kuntu mu a tagi a bri abam nt, abam wú ti á lwarɔm diɔm wunt mu, bɛɔwaaɔt abam na wɔ sɛ nt amu sɔnt a yi wɔɔɔ na wɔra maɔa maama tin, á wú ti á lwarɔm diɔm wunt mu.»

²⁵ Ba ma bwe-o ba wi: «Nmɔ yi wɔɔ mu?»

O ma ta di ba o wi: «Ku yi kulɔ a na maɔt a ta a bri abam tin mu. ²⁶ Amu ya jigt wɛɛnu zanzan sɔ a ɔɔɔnt a ma di abam taant. Wɔɔɔ nan na tɔɔɔ-nt tin tiini o yi ciga tu mu. A na ni kulɔ o tee nt tin yirant mu a tɛ a bri nabiinɛ.»

²⁷ Zezi na tagi wænu tɪm kʊntʊ tɪn, ba wʊ lwarti nɪ kʊ yɪ o Ko Baŋa-Wɛ taani mu o ŋɔɔni di ba. ²⁸ O laan ma ta di ba o wi: «Maŋa wʊ ba, yɪ á kwe amʊ wʊlʊ na yɪ Nabiin-bu wʊm tɪn á zəŋi wɛɛni. Á laan wʊ lwarti nɪ amʊ stɪni a yɪ wʊlʊ na wʊra maŋa maama tɪn. Abam ta wʊ lwarti nɪ amʊ ba ki kʊlʊkʊlʊ a tɪti nɪ. A nan yəni a tɛ wænu tɪlʊ a Ko wʊm na bri-nɪ tɪn yɪranti mu a bri nɔɔna. ²⁹ Wʊlʊ nan na tʊŋi-nɪ tɪn wʊ amʊ tee nɪ, o wʊ yagi-nɪ a yɪranti, bɛŋwaani a yəni a ki kʊlʊ na poli o wʊ tɪn mu maŋa maama.»

³⁰ Zezi dɛɛn na ŋɔɔni kʊntʊ doŋ tɪn, nɔɔna zanzan laan ma ki ba wʊ-dɪdʊa dɪd-o.

Bia na tɔgi ba kwə kəm te tɪn

³¹ Zezi laan ma ta di Zwifə balʊ na sɛ-o tɪn o wi: «Abam na sɛ amʊ zaastɪm dɪm yɪ á wʊ yagi, á wʊ stɪni á ji amʊ karabiə cɪga cɪga. ³² Abam laan wʊ ba á lwarti cɪga, yɪ cɪga kam wʊ vɪ abam ka yagi sɪ á taá te á tɪti.»

³³ Ba ma lər-o ba wi: «Dɪbam yɪ Abraham dwi tiinə mu, dɪbam maŋi dɪ wʊ jigi nɔɔn-nɔɔnʊ gambɛ. Bɛŋwaani mu yɪ n ta n wi, dɪ wʊ ta te dɪ tɪti tɪn?»

³⁴ O ma ta di ba o wi: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, wʊlʊ maama na ki lwarɪm tɪn yɪ lwarɪm gambaa mu.

³⁵ Kʊ nan na yɪ gambaa, kantʊ ba zʊvɪ ka tu sɔŋɔ nɪ maŋa maama. Kʊ daari, kʊ na yɪ sɔŋɔ kʊm bu, wʊntʊ jɪgi kugu je sɔŋɔ kʊm wʊntɪ maŋa kalʊ na ba ti tɪn.

³⁶ Kʊntʊ ŋwaani, Wɛ Bu wʊm na vɪ abam o yagi, á wʊ stɪni á taá te á tɪti. ³⁷ Amʊ ye nɪ abam yɪ Abraham dwi tiinə mu, yɪ abam ta kwaani sɪ á gʊ amʊ, bɛŋwaani á ba sɛ a zaastɪm dɪm. ³⁸ Amʊ ŋɔɔni wænu tɪlʊ a na nɛ amʊ Ko tee nɪ tɪn mu. Abam di nan ki kʊlʊ á na niə abam ko tee nɪ tɪn mu.»

³⁹ Ba ma lər-o ba wi: «Dɪbam ko mu Abraham.»

O ma ta di ba o wi: «Abam ya na sɪntɪ á yɪ Abraham biə, á ya wú taá kɪ wəənu tɪlɔ Abraham dɛɛn na kɪ tɪn mɔ. ⁴⁰ Amɔ tagɪ cɪga kalɔ a na ni Wɛ tee nɪ tɪn a brɪ abam, yɪ abam kwaantɪ sɪ á gɔ-nɪ. Abraham dɛɛn nan ba kɪ abam kəm dɪm doŋ. ⁴¹ Abam yəni á kɪ kənə yalɔ á ko na kɪ tɪn mɔ.»

Ba ma lər-o ba wi: «Dɪbam dat tampirə. Wɛ tɪtɪ yɪrantɪ mɔ yɪ dɪbam Ko.»

⁴² O ma ta di ba o wi: «Baŋa-Wɛ ya na yɪ abam Ko, á ya wú taá soe amɔ, bɛŋwaantɪ amɔ nuŋi Wɛ te mɔ a ba a wura di abam. A wɔ tu a tɪtɪ nɪ. Wɛ mɔ tɔŋɪ-nɪ. ⁴³ Bɛɛ mɔ yɪ abam ba ni a taantɪ dɪm kuri? Kɔ yɪ abam na ba lagɪ sɪ á sɛ a taantɪ dɪm tɪn mɔ. ⁴⁴ Abam yɪ á ko sɔtaantɪ biə mɔ. Á maa lagɪ sɪ á taá kɪ di wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn. Pulim nɪ tɪn sɔtaantɪ maŋɪ di yɪ nɔn-gɔrɔ mɔ. Di ba fɔŋɪ di tɔŋɪ cɪga cwəŋə, bɛŋwaantɪ cɪga tərɪ di wɔntɪ. Di na yəni di fɔ vwan, kɔ yɪ di wɔbɔŋa na maŋɪ ya yɪ te tɪn mɔ. Di yɪ vwa-fɔrɔ mɔ. Dɪntɔ nan mɔ yɪ vwa-nyɪna ko. ⁴⁵ Kɔ na yɪ amɔ, a yəni a tɛ cɪga mɔ. Kɔntɔ ŋwaantɪ mɔ abam ba sɛ amɔ. ⁴⁶ Abam wɔɔ mɔ wú wantɪ o brɪ nɪ amɔ kɪ a cɔŋɪ? Amɔ nan na ŋɔɔntɪ cɪga tɪn, bɛɛ mɔ yɪ á ba sɛ-nɪ? ⁴⁷ Wɔlɔ na yɪ Wɛ nɔɔntɪ tɪn cəŋi Wɛ taantɪ mɔ. Abam nan na dat Wɛ nɔɔna tɪn mɔ pat á ba cəŋə.»

Zezi na brɪ nɪ o dwe Abraham te tɪn

⁴⁸ Zwifə bam ma ləri Zezi ba wi: «Dɪbam jɪŋɪ bura sɪ dí ta nɪ, nmɔ sɪntɪ n yɪ Samari tu mɔ. N yirisi mɔ.»

⁴⁹ O ma ləri-ba o wi: «A ba yirisə. Amɔ pat a Ko mɔ zulə. Kɔ daartɪ abam nan gooni amɔ mɔ. ⁵⁰ A nan ba beeri a tɪtɪ zulə. Wɛ yɪrantɪ mɔ pa-nɪ zulə, yɪ dɪntɔ mɔ di nabiinə taantɪ. ⁵¹ A lagɪ a ta cɪga mɔ di abam sɪ, wɔlɔ maama na sɛ yɪ o kɪ a na tagɪ kɔlɔ tɪn, tɔntɪ daa bá ja kɔntɔ tu.»

⁵² Zwifə bam laan ma ta dɪd-o ba wɪ: «N taant dɪm n na tagɪ tɪn pɛ dɪ lwarɪ nɪ n yirisi mʊ. Abraham dɛɛn tɪga, yɪ Wɛ nijonɲə bam maama dɪ tɪ. Nmʊ nan ta tagɪ n wɪ, wʊɫʊ na sɛ yɪ o kɪ n na tagɪ kʊɫʊ tɪn, tʊwɪnɪ daa bá ja kʊntʊ tu. ⁵³Nmʊ yɪ nɔn-kamunu n dwe dɪbam ko Abraham mʊ na? Wʊntʊ nan tɪga. Wɛ nijonɲə bam dɪ ma tɪ. Nmʊ bʊɲɪ n pat n yɪ wɔɔ?»

⁵⁴ O ma ləri-ba o wɪ: «A ya na lagɪ yɪrɪ a pa a tɪtɪ, kʊntʊ ya yɪ kafɛ mʊ. Kʊ yɪ a Ko Wɛ mʊ zəɲɪ a yɪrɪ, kʊ yɪ dɪntʊ mʊ abam yəni á tɛ á wɪ: «Wɛ dɪɫʊ na yɪ dɪbam Wɛ tɪn.»

⁵⁵ Abam nan yəri-Dɪ, amʊ nan ye-Dɪ. A ya na tagɪ a wɪ, a yəri-Dɪ, a ya yɪ vwa-nyɪm mʊ nɪnɛɛnɪ abam te. Amʊ nan sɪtɪnɪ a ye-Dɪ, yɪ a sɛ a kɪ kʊɫʊ Dɪ na tagɪ tɪn. ⁵⁶Abam ko Abraham dɛɛn jɪgɪ wʊpolo sɪ o na maɲa kam a na wʊ ba tɪn. O nan sɪtɪnɪ o na-ka, yɪ o wʊ poli.»

⁵⁷ Ba ma ləri ba wɪ: «Nmʊ ta wʊ yɪ bɪna fiinnu, yɪ n kɪ ta mʊ n na Abraham?»

⁵⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, ba dɛɛn ta na wʊ lʊgɪ Abraham tɪn, amʊ maɲɪ a wʊra mʊ, a nan ta wʊ ta wʊra maɲa maama.»

⁵⁹ Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, ba laan ma kwe kandwa sɪ ba ma dɪl-o ba gʊ. O ma sɛgi o nunji Wɛ-di-kamunu kʊm wʊnɪ.

9

Zezi na puri lilwe yia te tɪn

¹ Zezi dɛɛn ma vu o maa kɛa. O ma na nɔɔnʊ wʊdonɲ ba na maɲɪ ba lʊ-o yɪ o yɪ lilwe. ²O karabiə bam ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, wɔɔ lwarɪm mʊ pɛ ba lʊ nɔɔnʊ wʊntʊ dɪ lilweem? Kʊ yɪ o tɪtɪ lwarɪm mʊ naa, o nu dɪ o ko lwarɪm mʊ pɛ ba lʊ-o dɪ lilweem?»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «O na yɪ lilwe tɪn, kʊ dat o tɪtɪ mʊ kɪ lwarɪm naa o nu dɪ o ko mʊ kɪ lwarɪm. Kʊ nan

yt si ku pa nɔɔna mu want ba lwart WE tɪtɔɔja na yt te tɪn wɔntu ŋwaant. ⁴ Dɪbam nan maŋt si dɪ tɔŋt wɔlu na tɔŋt-nɪ tɪn tɪtɔɔja yam yt wɪa ta wɔra mu. Ku daart fɪn si tɪga yi, yt nɔɔn-nɔɔnɔ daa b́a want o tɔŋt WE tɪtɔɔja yam. ⁵ Maŋa kam a ta na wɔ luɔɔ baŋa nɪ tɪn, amɔ yt pooni mu a pat nabiinɛ.»

⁶ O na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o laan ma twɪ lileeru o di tɪga nɪ. O ma viiri tɪrɔ, yt o kɪ-tɪ o bɛ lilwe wɔm yiɔ baŋa nɪ. ⁷ O ma ta did-o o wɪ: «Ve n su n yiɔ yam Silva bugɛ kam nɪ.» (Bugɛ kam yɪrɪ dɪm kuri mu Atɔŋt.) Nɔɔnɔ wɔm ma vu o su o yiɔ yam. O ma joori o ba, yt o laan nat.

⁸ Balɔ na zɔvɪrɪ o tɪkɛrɪ nɪ di balɔ na maŋt ba ye nɪ o yt looru tɪn ma na-o, yt ba bwe ba wɪ: «Ku dat nɔɔnɔ wɔntɔ mu yɛrɪ o je o loori tɪn na?»

⁹ Badaara maa tɛ ba wɪ: «Ku yt wɔntɔ mu.»

Badonnɛ maa wɪ: «Ku dat wɔntɔ, si ba nyt daant mu.»

Nɔɔnɔ wɔm tɪtɪ ma ta o wɪ: «Ku yt amɔ kɔntɔ.»

¹⁰ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmɔ yiɔ yam kɪ ta mu ya puri?»

¹¹ O ma lɛrɪ o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlu yɪrɪ na yt Zezi tɪn mu kɪ tɪrɔ o ma bɛ a yiɔ yam baŋa, yt o ta-nɪ o wɪ, a ve Silva bugɛ kam a su-ya. A ma vu a su, yt a laan nat.»

¹² Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ bɛ?»

O ma lɛrɪ-ba o wɪ: «A yɛrɪ o je.»

¹³ Ba laan ma ja-o ba vu Fariztan tiinɛ bam te. ¹⁴ Dɛ dɪm Zezi na kɪ tɪrɔ tɪm o ma puri nɔɔnɔ wɔm yiɔ yam tɪn ya yt Zwifɛ bam siun dɛ mu. ¹⁵ Kɔntɔ ŋwaant mu Fariztan tiinɛ bam di daa bwe nɔɔnɔ wɔm ba wɪ: «N yiɔ yam kɪ ta mu ya puri?» O ma ta-ba o wɪ: «O kɪ tɪrɔ mu o ma bɛ a yiɔ baŋa. A ma su-ya, yt a laan nat.»

¹⁶ Fariztan tiinɛ bam badaara ma ta ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔm na kɪ te tɪn, o wɔ nurɪ WE te, bɛŋwaant o cɔɔɪ siun dɛ cullu tɪm.»

Badonnə dt maa tE ba wɪ: «O na yɪ nɔn-balɔɔ, o bá want o kɪ wo-kɪnkagɪla yantɔ doŋ.» Kuntɔ ma pa kampwara ba ba tɪtari.

¹⁷ Ba laan ma joori ba bwe nɔɔnɔ wɔm ba wɪ: «O nan na pE n yia yam puri tɪn, nmɔ tE n wɪ, o yɪ wɔɔ mu?»

O ma ləri o wɪ: «O yɪ WE nijoŋnu mu.»

¹⁸ Zwifə yigə tiinə bam maa ba lagɪ sɪ ba sE, nɪ nɔɔnɔ wɔm ya maŋɪ o yɪ lilwe mu yɪ o laan ba o nat. Kuntɔ ŋwaanɪ, ba ma bəŋi nɔɔnɔ wɔm nu dt o ko sɪ ba bwe ba nii. ¹⁹ Ba ma bwe-ba ba wɪ: «Wuntɔ yɪ abam bu mu na? Á lɔg-o dt o maŋɪ o yɪ lilwe mu na? O nan kɪ ta mu o nat lele kuntɔ?»

²⁰ Nɔɔnɔ wɔm tiinə bam ma ləri ba wɪ: «Dɪbam ye nɪ o yɪ dɪbam bu mu. Dɪ ye nɪ dɪ lɔg-o dt o yɪ lilwe mu. ²¹ Dɪ nan yəri o laan na kɪ te o nat, yɪ dɪ yəri wɔɔ na puri o yia yam dt. Abam nan bwe-na o tɪtɪ, sɪ o yɪ nɔn-kwɪɔn mu, o tɪtɪ wú want o ləri.» ²² O tiinə bam na tagɪ kuntɔ tɪn, ba dEEn kwari Zwifə yigə tiinə bam mu. Bantɔ ya maŋɪ ba kɪ ni daantɪ sɪ nɔɔnɔ wɔɔ maama na sE nɪ Zezi mu yɪ Krisi wɔm WE na tɔŋɪ tɪn, sɪ ba lɪ kuntɔ tu ba WE-digə kam nɪ. ²³ Mu kɔ kuri o tiinə bam cɪm, yɪ ba ta ba wɪ, ba bwe o tɪtɪ sɪ o yɪ nɔn-kwɪɔn mu tɪn.

²⁴ Ba ma joori ba bəŋi nɔɔnɔ wɔm ba na lɔg-o dt lilweem tɪn, yɪ ba ta dɪd-o ba wɪ: «Nan kwari WE, sɪ n ta cɪga, sɪ dɪbam ye nɪ nɔɔnɔ wɔm kuntɔ yɪ nɔn-balɔɔ mu.»

²⁵ O ma ləri-ba o wɪ: «Amɔ yəri nɪ nɔɔnɔ wɔm kuntɔ yɪ nɔn-balɔɔ naa o dat. Kɔɔ yɪrant a na ye tɪn mu yɪ sɪ, a dEEn yɪ lilwe mu, yɪ a laan nat lele kuntɔ.»

²⁶ Ba ma bwe-o ba wɪ: «O kɪ ta mu o puri nmɔ yia yam?»

²⁷ NƆƆŊŊŊ wɔm ma ləri o wɔ: «A maŋɩ a ta a brɩ abam, yɩ á wɔ sɛ sɩ á cɛgi. Bɛɛ mɩ yɩ abam daa lagɩ sɩ á bwe á nii? Abam dɩ ga lagɩ sɩ á taá tɔgt á yɩ o karabiə mɩ na?»

²⁸ O na tagɩ kɔntɩ tɩn, ba ma twɩ-o yɩ ba wɩ: «Kɩ yɩ nmɩ mɩ tɔgt o kwaga, sɩ kɩ daɩ dɩbam mɩ tɔg-o. Dɩbam tɔgt Moyisi cullu tɩm mɩ. ²⁹ Dɩbam ye nɩ Wɛ dɛɛn ŋƆƆŊŊ dɩ Moyisi mɩ. Kɩ daart, kɩ na yɩ nƆƆŊŊŊ wɔntɩ, dɩ brɩ dɩ yəri o na nuŋi mɛ tɩn.»

³⁰ O ma ləri-ba o wɩ: «Aa. Kɩ yɩ kɩlɩ na tiini kɩ sɩ amɩ tɩn. Abam yəri o na nuŋi mɛ, yɩ wɔntɩ nan mɩ puri a yiə yam. ³¹ Dɩbam ye nɩ Wɛ ba cɛgi nƆƆŊ-balwaarɩ taant. Kɩ yɩ nƆƆŊna balɩ na nɩgt-Dɩ yɩ ba kɩ Dɩ wɔbɔŋa na lagɩ te tɩn mɩ Dɩ cɛgə. ³² Kɩ na zɩgt lɩgɩ baŋa pulim nɩ sɩ kɩ ba kɩ yi zɩm tɩn, dɩ daa ta wɩ ni nɩ nƆƆŊŊŊ puri wɩlɩ ba na lɩg-o dɩ lilweem tɩn yiə. ³³ NƆƆŊŊŊ wɔntɩ na sɩntɩ o wɩ nuŋi Wɛ te, o ya bá want o kɩ wo-kɩnkagɩɩ dɩntɩ doŋ.»

³⁴ Ba ma lər-o ba wɩ: «Ba lɩgt nmɩ yɩ n maama maŋɩ n yɩ lwarɩm punə mɩ. Bɛɛ mɩ yɩ n bɔŋɩ sɩ n brɩ dɩbam?» Ba laan ma zəl-o, sɩ o daa yɩ tɔgt o zɩ ba Wɛ-digə kam.

³⁵ Zezi dɛɛn ma ni nɩ ba lɩ nƆƆŊŊŊ wɔm ba Wɛ-digə kam wɔntɩ. O ma vu o jeer-o, yɩ o bwe-o o wɩ: «Nmɩ sɛ Nabiin-bu wɔm dɩ n wɩ maama na?»

³⁶ NƆƆŊŊŊ wɔm ma ləri o wɩ: «A yuutu, ta n brɩ-nɩ o na yɩ wɩlɩ tɩn, sɩ a want a sɛ-o.»

³⁷ O ma ta dɩd-o o wɩ: «Nmɩ maŋɩ n na-o. Amɩ mɩ yɩ Nabiin-bu wɔm, a zɩgt a ŋƆƆŊŊ dɩ nmɩ.»

³⁸ O laan ma ta o wɩ: «A Yuutu, a sɛ-m.» O ma kuni doonə Zezi yigə nɩ o zul-o.

³⁹ Zezi ma ta o wɩ: «Amɩ tu lɩgɩ kɔntɩ baŋa sɩ a pƆƆŊŊ nƆƆŊna balɩ na jɩgt bura dɩ balɩ na ba jɩgt bura tɩn mɩ daant, sɩ balɩ na yɩ lilwə tɩn yiə puri, sɩ balɩ yiə na nat tɩn joori ya dwe.»

⁴⁰ Fariztan tiinə badaara balu na wura dtd-o ttn ma ni o na tagt te ttn. Ba ma bwe-o ba wt: «Nmυ lagt n brt nt dtbam nyt dt lilwə mυ na?»

⁴¹ Zezi ma ləri-ba o wt: «Abam ya na nyt dt lilwə, ku lagt kv ta nt á yəri Wε taant dtm mυ, á lwartm ya bá ta wυ á yuu nt. Kv daart, á nan na brt nt á yiə pυurt ttn, á lwartm taa wυ á yuu nt mυ.»

10

Naytrυ dt o peeni mtmaņa

¹ Zezi dεEn ma maņt mtmaņa o brt nɔɔna bam o wt: «A lagt a ta ctga mυ dt abam st, nɔɔnυ wυlυ na wυ dε najrt ni o zυ st o pυrt peeni yt o tɔgt jəgə kadoŋ o cu o zυ ttn, kυntυ tu yt ŋwtlntυ yt o kwəri o yt vtrntυ mυ. ² Kv daart, wυlυ na dε najrt dtm ni o zυ st o pυrt o peeni stm ttn, wυm mυ yt peeni stm naytrυ wυm ttt. ³ O na lagt o zυ, wυlυ na nii najrt dtm ni baņa nt ttn wυ pυrt o pa o zυ. Peeni stm wυ ni o kwərə, yt oó bəņi o ttt peeni stm ytra, yt st da-o st nuņi. ⁴ O na jaant-st o nuņi, oó ta tɔgt st yigə, yt peeni stm tɔgt o kwaga, bεŋwaant st ye o kwərə. ⁵ Kv nan na yt nɔn-gaa, st bá sε st tɔg-o. St wυ duri st viiri mυ, bεŋwaant st yəri o kwərə.»

⁶ Zezi na tagt kυntυ o brt-ba ttn, ba ma wυ lwart o taant dtm kuri.

⁷ Zezi daa ma ta o wt: «A lagt a ta ctga mυ dt abam st, amυ mυ nyt dt ni dtlυ peeni stm na tɔgt da ttn. ⁸ Balu maama na dε yigə ba ba ba zυ ba loori amυ ttn nyt dt ŋwtlta dt vtrna mυ. Peeni stm ma wυ sε ba ni. ⁹ Amυ mυ yt ni dtm. Wυlυ maama na tɔgt amυ o zυ ttn, kυntυ tu wυ na vrtm. O nan wυ na ŋwta kalυ na ywəmmə ttn, nt peeni na tɔgt najrt ni st nuņi st di yt st joori st zυurt te ttn. ¹⁰ ŋwtlntυ na tu o zυ, o lagt st o ŋɔ mυ o gυ o daart

o ja o cōgt. Kū nan na yī amū, a tu sī a pa nabiinē mū na ŋwta kalū na ywənē tīn cīga cīga.

¹¹ Amū mū nyī dī nayīr-ŋūm cīga cīga, yī a soe a nōōna. Nayīr-ŋūm sē tūbūnī mū o peeni ŋwaant. ¹² Kū daart, kū na yī wūlū na tōgt peeni sīm o jōŋi sēbu tīn, wūntū dāī nayīrū wūlū na yī peeni sīm tu tīn. Wūntū na nē nywənkurə na maa bīna, oó duri mū o daart peeni sīm. Nywənkurə kam wú zū peeni sīm wū ka ja-sī ka pa sī jagī. ¹³ Oó duri o viiri, bēŋwaant o tōgt peeni sīm sēbu ŋwaant mū, sī o ba jīgt sī ŋwanja.

¹⁴ Amū mū yī nayīr-ŋūm cīga cīga. Amū ye a nōōna bam, yī ba dī ye amū, ¹⁵ nīnēēnī amū Ko na ye-nī yī amū dī ye-o te tīn. Amū wú sē sī a tī a nōōna bam ŋwaant, nī nayīr-ŋūm na sē sī o tī o peeni ŋwaant te tīn. ¹⁶ A daa ta jīgt peeni sīdaara, sī na təri najīrī dīntū wūnt. A nan maŋī sī a vu a kalī-sī mū a ja ba a kī daant. Peeni sīntū dī wú nī amū kwərə. Kūntū, a peeni sīm maama wú la jəgə dīdūa, yī nayīrū dīdūa nīi-sī.

¹⁷ A Ko Wē soe amū, dī a na sē sī a tī nabiinē ŋwaant, sī a joori a bi a na ŋwta tīn. ¹⁸ Nōōn-nōōnū nan bá want o pa a ga a ŋwta. Amū tītī nan mū lī wūbūja sī a ga-ka. A jīgt cwəŋə sī a ga a ŋwta kam. A nan ta jīgt cwəŋə sī a joori a bi a na-ka. Mū woŋo kūlū a Ko na pē-nī nī sī a kī tīn.»

¹⁹ Zezi na tagī kūntū o tī tīn, kampwara daa ma ba Zwifə bam wū o taant dīm ŋwaant. ²⁰ Ba zanzan maa tē ba wī: «Cicirə mū jīg-o, o yuu mū tərə. Bēē mū yī á cəgi o taant?»

²¹ Kū daart badaara maa tē ba wī: «Wūlū yuu na tərə tīn bá want o ŋōōnī tīntū doŋ. Cicirə na jīgt wūlū tīn bá want o puri lilwe yiə.»

Zezi na brī nī o dī o Ko Wē yī bīdwt te tīn

²² KƮ dɛɛn ma ba kƮ yi sɪ Zwifə bam di ba candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Bakwebapawɛ tɪn Zeruzalɛm nɪ. KƮ yɪ waarɔ mɪmaŋa nɪ mɔ. ²³ Zezi dɛɛn ma vu Wɛ-di-kamunu kɔm. O maa wɔ Salɔmɔn kunkɔlɔ kɔm nɪ o kaaga. ²⁴ Zwifə badaara laan ma ba ba gilim-o, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn na? Bɛɛ mɔ yɪ n pa kƮ tiini kƮ yɪ wɔbɔŋa zanzan dɪ dɪbam? Ta cɪga n brɪ dɪbam sɪ dɪ kɔ joro.»

²⁵ O ma ləri-ba o wɪ: «A maŋɪ a ta a brɪ abam, yɪ á ba sɛ a ni. Tɪtɔŋa yalɔ a Ko Wɛ na pɛ a tɔŋɪ tɪn mɔ brɪ nɪ a jɪŋɪ cɪga. ²⁶ Abam nan ba sɛ a ni, bɛŋwaant abam dat amɔ nɔɔna. ²⁷ A nɔɔna bam nyɪ dɪ peeni sɪlɔ na cɛgi amɔ kwərə tɪn mɔ. A maa ye-sɪ, yɪ sɪ tɔŋɪ-nɪ. ²⁸ Amɔ pat a nɔɔna bam na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn mɔ, yɪ ba bá fɔŋɪ ba cɔŋɪ maŋa dɪ maŋa. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá want o vrɪ-ba amɔ jɪŋa nɪ. ²⁹ KƮ yɪ a Ko Wɛ mɔ kwe-ba Dɪ kɪ a jɪŋa nɪ. Dɪntɔ nan mɔ dwe woŋo maama. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá want o vrɪ-ba Dɪ jɪŋa nɪ. ³⁰ Amɔ dɪ a Ko Wɛ yɪ bɪdwɪ mɔ.»

³¹ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, Zwifə bam daa ma kwe kandwa sɪ ba ma dɔl-o ba gɔ. ³² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ Ko pɛ a tɔŋɪ tɪtɔŋ-ŋɔna zanzan mɔ a brɪ abam. Tɪtɔŋa yantɔ wɔnt dɔɔ tɪtɪ mɔ pɛ abam kwaant sɪ á gɔ amɔ dɪ kandwa?»

³³ Ba ma lər-o ba wɪ: «KƮ dat tɪtɔŋ-ŋɔm ŋwaant mɔ dɪ lagɪ dɪ dɔlɪ-m dɪ gɔ. KƮ yɪ nmɔ na twɪ Wɛ tɪn ŋwaant mɔ. Nmɔ yɪ nabiinu mɔ, yɪ n pat n yɪ Wɛ mɔ.»

³⁴ O ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ cullu tɔnɔ kɔlɔ Dɪ na pɛ abam tɪn wɔnt mɔ kɔ pɔpɔnt kɔ wɪ, Wɛ tagɪ dɪ nɔɔna badonnə Dɪ wɪ: «Abam dɪdɔa dɪdɔa yɪ Wɛ nyɪnyɔgɔ mɔ.» ³⁵ KƮ brɪ nɪ Wɛ dɛɛn pɛ Dɪ kwərə nɔɔna bantɔ mɔ, yɪ Dɪ bəŋi-ba nɪ Dɪ nyɪnyɔgɔ. Kɔlɔ na pɔpɔnt Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnt tɪn bá want kɔ ji kafɛ. ³⁶ Amɔ nan yɪ

wɔlɔ a Ko WE na li si a ki Di wɔbɔɔɔ, yi Di tɔɔɔ-ni si a ba luɔɔ baɔa tɔn mu. Kɔntɔ, a na tagi ni a yi WE Bu tɔn, bɛɛ mu yi á ba sɛa? Bɛɛ mu yi á bri ni a twi WE mu?

³⁷ Maant-na á nii a tɔtɔɔ yam na yi te tɔn. Ku na da a Ko WE tɔtɔɔ mu a tɔɔɔ, si á yi sɛ-ni. ³⁸ Ku nan na yi WE tɔtɔɔ, á na maɔi á ba sɛ amɔ, si á sɛ tɔtɔɔ yam na bri te tɔn. Á na sɛ tɔtɔɔ yam kɔntɔ, á wɔ sɔni á lwarɔ ni a Ko wɔra di amɔ, yi amɔ di wɔra di a Ko.»

³⁹ O na tagi kɔntɔ tɔn, ba daa maa lagi si ba ja-o. O ma lu ba jta wɔnt o viiri.

⁴⁰ Zezi ma joori o vu o bɛ Zɔrdɛn bugə kam. O ma vu je stɔ Zan dɛɛn na yəni o miisi nɔɔna na wɔnt tɔn, o zɔɔɔ da. ⁴¹ Nɔɔna zanzan dɛɛn maa tui o te. Ba maa yəni ba tɛ ba wi: «Zan nan wɔ ki wo-kɔnkagɔla. Ku daari o na tagi kɔlɔ maama Zezi ɔwaant tɔn yi cɔga mu.» ⁴² Je sɔm kɔntɔ ni nɔɔna zanzan ma ki ba wɔ-dɔdɔa di Zezi.

11

Lazaari na tɔga yi Zezi bi-o te tɔn

¹⁻² Nɔɔnɔ wɔdɔɔ dɛɛn zɔɔɔ Betani ni, o yiri mu Lazaari. O nakwa mu yi Mari di o zɔmbaarɔ Mariti. Mari wɔntɔ mu yi wɔlɔ dɛɛn na kwe trali nugə o lo di Yuutu wɔm nɛ ni yi o daari o ma o yuuywe o guguni-si tɔn. Lazaari ma ba o ba jɔɔ yazurə. ³ Mari didaant Mariti ma tɔɔ ni ba pa Zezi ba wi: «Dɔbam Yuutu, nmu cilɔ-sono kɔm ba jɔɔ yazurə.»

⁴ Zezi na ni kɔntɔ tɔn, o maa wi: «Yawɔ kɔntɔ kweelim je bá ta yi o tɔɔni. Ku nan ki si ku pa WE mu na zulə, si amɔ WE Bu wɔm di na zulə ku ɔwaant.»

⁵ Zezi yagi o soe Mariti di o nyaant wɔm di Lazaari lanyrant. ⁶ O na ni ni Lazaari ba jɔɔ yazurə tɔn, o ta ma

ki da yale o ya na wu me tin, ⁷ yi o laan daari o ta di o karabiã bam o wu: «Pa-na dí joori dí vu Zude.»

⁸ O karabiã bam ma ta did-o ba wu: «Karanyina, Zwifã bam daama na lagɪ sɪ ba dɒlɪ nmɒ di kandwa ba gɒ tin, n swe mɒ na? Yi n daa ta lagɪ sɪ n joori n vu da.»

⁹ Zezi ma leri-ba o wu: «Kɒ nan marɪ sɪ a vu mɒ. Luu fugã-bale mɒ wɒra wta nt. Kɒ dat kɒntɒ na? Nɔɔnɒ na ve wta nt, o daa ba tri o tɒɪ, bɛɲwaant lɒgɒ baɲa pooni dɪm pat o nat. ¹⁰ O nan na ve tɪtɪ nt, o tri o tɒ mɒ, bɛɲwaant pooni tãri o tee nt.» ¹¹ Zezi na tagɪ kɒntɒ tin, o daa ma ta o wãli da o wu: «Dɪbam cilɒɲ Lazaari dɔ mɒ. A nan maa ve sɪ a pa o zaɲɪ.»

¹² O karabiã bam ma ta did-o ba wu: «Dɪbam yuutu, o na dɔa, kɒv gari o yɪra nt.»

¹³ Zezi nan na tagɪ te tin bri nt Lazaari tɪgɪ mɒ. Bantu maa buɲɪ nt Zezi ɲɔɔnt dɔɔm tɪtɪ woɲo mɒ. ¹⁴ O laan ma ta di ba jaja o wu: «Lazaari tɪgɪ mɒ. ¹⁵ Amɒ nan jɪgɪ wɒpɒlo abam ɲwaant di a na tãri o tee nt tin. Kɒv pa á want á ki á wɒ-dɪdɒa di amɒ. Nan pa-na dí vu o te.»

¹⁶ Toma wɒlɒ ba na bæ nt Yiywɛ tin ma ta di o donnã bam o wu: «Pa-na dí maama tɔgɪ dí vu dí wãli di dí Yuutu dí tɪ.»

¹⁷ Zezi ma vu o yi Betani di ba kwe Lazaari ba ki ku jɪgɪ da yana mɒ. ¹⁸ Betani batwari di Zeruzalɛm nɪnɛɛnt kilomɛtra yale mɒ te. ¹⁹ Zwifã zanzan dɛɛn ya tu sɪ ba ki Marɪtɪ di Mari le di ba nabɔ wɒm tɒbɒnt dɪm. ²⁰ Marɪtɪ na ni nt Zezi maa bɪntɪ tin, o ma nuɲi o vu sɪ o jeer-o. Mari ma marɪ sɔɲɔ nt. ²¹ Marɪtɪ na yi Zezi te tin, o ma ta o wu: «A yuutu, nmɒ ya na wɒ yo, a nabɔ wɒm ya bá tɪ. ²² Di kɒ di, a ye nt nmɒ na loori kɒlɒ maama wɛ tee nt tin, Di wɒ ki Di pa nmɒ.»

²³ Zezi ma ta did-o o wu: «N nabɔ wɒm wɒ joori o bi.»

²⁴ Marıttı ma lər-o o wı: «A ye nı oó joori o bi lıgv tiim dE dım nı, WE na wú pa twa joori ba bi ba yagı tıbnı tın.»

²⁵ Zezi ma ta dıd-o o wı: «Amv mv yı twa biinu dı ıwıa tu. Wılv na kı o wı-dıdva dı amv tın, o na marı o ti dı, kıntv tu ta wú na ıwıa. ²⁶ Kvlv na weli da tın, wılv maama na ıwı yı o kı o wı-dıdva dı amv tın, tıbnı daa bá ja kıntv tu maıa dı maıa. Nmı sE kıntv na?»

²⁷ O ma lər-o o wı: «EEn. A yuutu, a sE nı nmı mv yı Kriı wım WE na tııı tın, yı n kwəri n yı WE Bu wılv na marı sı o ba lıgv baıa tın.»

²⁸ Marıttı na tagı kıntv o ti tın, o ma joori o vu o na Mari o yıranı, yı o bəı-o o wı: «Karanyına tuə, yı o lagı sı o na-m.» ²⁹ Mari na ni kıntv tın, o ma zaıı lıla o nuıı o vu sı o jeer-o. ³⁰ Zezi daa ta wı jəgə kalv Marıttı na jeer-o da tın mv. O ta wı yı tıv kım wı. ³¹ Zwıfə balv na wı sııı kım nı ba ları dı Mari sı kv gant o wı tın ma na o na zaıı lıla o nuıı. Ba ma zaıı ba tııı-o, yı ba bııı nı o ga lagı o vu yıbeeli dım jəgə mv o keeri.

³² Mari na ve o yı Zezi na wı mE tın, o ma na-o yı o vu o kuni doonə o yıgə nı o wı: «A yuutu, nmı ya na wı yo, a nabı wım ya bá tı.»

³³ Zezi ma na o na keerə, yı Zwıfə balv na tııı dıd-o ba ba tın dı keerə. O wı ma cııı, yı o yıra sııı. ³⁴ O ma bwe-ba o wı: «Abam kı-o yən mv?»

Ba ma ləri ba wı: «Dıbam yuutu, ba n nii o yıbeeli dım.»

³⁵ Zezi ma kan yı-na. ³⁶ Zwıfə bam na nE kıntv tın, ba ma ta ba wı: «Nii o na tiini o so-o te.»

³⁷ Kv daarı badaara maa tE ba wı: «Wıntv mv purı lilwe wım yıə yam. Kv nan kı ta mv yı o wı cııı Lazaarı tıbnı dım?»

³⁸ Zezi na maa ve yıbeeli dım jəgə tın, o wı daa ma cııı zanzan. Yıbeeli dım dEEn wı piu yıra nı mv, yı ba ma

kandwɛ ba pɪ dɪ ni. ³⁹ Zezi ma ta o wɪ: «Lɪ-na kandwɛ dɪm á yagɪ daa nɪ.» Tɔ wɔm nakɔ Marɪtɪ ma lɛri o wɪ: «A yuutu, ba na kwe-o ba kɪ tɪn, kɔ jɪgɪ da yana mɔ zɪm. Kɔntɔ tɪn, oó ta tiini o lwe.»

⁴⁰ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «A maɲɪ a ta dɪ nmɔ nɪ, nmɔ na kɪ n wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ, nmɔ wɔ na Wɛ na jɪgɪ dam te tɪn.»

⁴¹ Ba ma lɪ kandwɛ dɪm ba yagɪ daa nɪ. Zezi ma kwɛni o yuu wɛɛnɪ, yɪ o ta o wɪ: «Amɔ Ko, dɪnle dɪ nmɔ na cɛgi a taanɪ tɪn. ⁴² A maɲɪ a ye nɪ nmɔ yɛni n cɛgi a taanɪ maɲa maama. A nan tagɪ kɔntɔ nɔn-kɔgɔ kulɔ na zɪgɪ yo tɪn ɲaananɪ mɔ, sɪ kɔ pa ba sɛ nɪ nmɔ tɔɲɪ-nɪ.» ⁴³ O na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o ma bɛɲi dɪ kwɛr-dɪa o wɪ: «Lazaari, zaɲɪ n nuɲɪ!»

⁴⁴ Tɔ wɔm ma zaɲɪ o nuɲɪ, dɪ garyiɔ yam ba ya mɛ ba ba o jɪa dɪ o nɛ, yɪ gɔrɔ dɪ kɪkari o yibiyɔ. Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Bwɛli-na garyiɔ yam á yagɪ sɪ o vu.»

Zwifɔ yigɔ tiinɛ bam na kɪ ni daanɪ sɪ ba gɔ Zezi te tɪn
(*Matiyu 26:1-5, Marɪkɪ 14:1-2, Luki 22:1-2*)

⁴⁵ Zwifɔ balɔ ya na tu Mari te tɪn ma na Zezi na bi Lazaari te tɪn. Ba zanzan ma kɪ ba wɔ-dɪdɔa dɪd-o. ⁴⁶ Kɔ daari ba badaara ma joori ba vu Fariztan tiinɛ bam te, yɪ ba ta dɪ ba Zezi na kɪ kulɔ tɪn. ⁴⁷ Wɛ kaanɪm yigɔ tiinɛ bam dɪ Fariztan tiinɛ bam laan ma la sarɪya-dirɛ nakwa bam maama ba kɪ daanɪ, yɪ ba bwɛ ba wɪ: «Nii-na nɔɔnɔ wɔntɔ na kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ maama tɪn. Dɪbam nan wɔ kɪ-o ta mɔ? ⁴⁸ Dɪ na yag-o sɪ o taa kɪ kɔntɔ, nɔɔna bam maama wɔ ba ba sɛ wɔm mɔ. Kɔntɔ wɔ pa Rom dɪdɛɛra bam laan ba ba cɔgɪ dɪ Wɛ-di-kamunu kɔm dɪ dɪ tɔ kɔm maama.»

⁴⁹ Balɔ na bwɛ daanɪ kɔntɔ tɪn, ba wɔ nɔɔnɔ dɪdɔa yɪrɪ mɔ Kayifu. Wɔntɔ mɔ yɪ ba Wɛ kaanɪm yuutu bɪnɪ dɪm kɔntɔ wɔnɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam yɛri

kuḅukuḅu. ⁵⁰ Á fɔgt á buɣt á nii, nɔɔnu dɪɔva na tɪga dɪbam nɔɔna bam maama ŋwaant, kuḅ ta lana ku pa dɪbam ku gart dɪ tɪv kum maama na ɔɔgt.» ⁵¹ Kayifu na tagt kuntu tɪn, ku dat o tɪtɪ wɔbuɣa mu o me o ta. O nan na yɪ WE kaantɪm yuutu tɪn, mu WE pɛ o wuuri o ta nɪ, Zezi lagt o tɪ Zwifə dwi dɪm maama ŋwaant mu. ⁵² Ku nan dat nɪ o lagt o tɪ bantɔ dwi dɪm má ŋwaant mu. Ku yɪ WE biə bam na jagt je maama tɪn dɪ ŋwaant mu, sɪ o want o kɪ-ba daant sɪ ba taa yɪ dwi dɪɔva.

⁵³ Ku na zɪgt dɛ dɪm kuntu nɪ tɪn, Zwifə yigə tiinə bam ma kɪ ni daant sɪ ba gv Zezi. ⁵⁴ Kuntu ma pa Zezi daa ba beeri jaja Zude nɪ sɪ nɔɔna taa na-o. O ma yagɪ dáant, yɪ o vu je sɪv na batwart dɪ kagva ni tɪn. Ku yɪ Efrayim nɪ mu o ve o zɔvɪt da dɪ o karabiə bam.

⁵⁵ Zwifə bam candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn dɛɛn ma daart fɪtɪn sɪ ka yi. Nɔɔna zanzan ma zaɣt tɪv kum je maama nɪ, ba vu Zeruzalem sɪ ba kwɛ ba tɪtɪ dɪ WE, sɪ ku loori candiə kam. ⁵⁶ Nɔɔna bam ma beeri Zezi je. Ba ma la daant WE-di-kamunu kum nɪ, yɪ ba bwe daant ba wɪ: «Abam buɣt nɪ, o bá ba o di candiə kam na?»

⁵⁷ WE kaantɪm yigə tiinə bam dɪ Fariztan tiinə bam dɛɛn ya pɛ ni nɪ, nɔɔnu wɔvɔ na ye Zezi na wɔ me tɪn, sɪ o brɪ-ba, sɪ ba ja-o.

12

Mari na zuli Zezi te tɪn
(*Matiyu 26:6-13, Marɪkɪ 14:3-9*)

¹ Da yardɔ dɛɛn na daart sɪ ku yi Pakɪ candiə kam tɪn, Zezi ma vu o yi Betani. Ku yɪ dáant mu Lazaart zɔvɪt da. Wɔntɔ mu yɪ nɔɔnu wɔvɔ Zezi na pɛ o bi o yagɪ tɔvɪt tɪn. ² Ba ma kɪ wɔdiu ba pa-o jəgə kam kuntu nɪ. Marɪtɪ maa wɔra o marɪt wɔdiu kum. Lazaart ma tɔgt o jəni sɪ o di dɪ Zezi. ³ Mari laan ma kwe tralt nugə kalɔ yɪrɪ na

yt naadt tɪn. Ka dɛɛn yt kunkwələ yi mʊ, yt ka tiini ka lana. Nugə kam kuntu yəlo cana zanzan. O ma kwe-ka o ma turi Zezi nɛ. O ma daart o ma o yuuywe o guguni o nɛ stɪm. Tralt nugə kam lwəm dɪm ma zaɲt sɔŋɔ kum maama wɔnt. ⁴ Zezi karabiə bam dɪdva wɔlv yɪrt na yt Zudast Yiskartyo tɪn dɪ tɔgt o wɔra. Wɔntu mʊ yt wɔlv na wʊ ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tɪn. ⁵ O na nɛ Mari na kɪ te tɪn, o ma ta o wɪ: «Bɛɛ mʊ yt o kɪ kuntu? Dɪ ya wat dɪ kwe tralt nugə kam dɪ yəgi, yt dɪ cɛ dɪ pa yinigə tiinə. Ka səbu kum ya wʊ yi səbu-dala biə-yatɔ (300).» ⁶ O na tagɪ kuntu tɪn, kʊ dat nɪ o jɪgt yinigə tiinə bam ŋwaŋa mʊ. O yt ŋwɪntu mʊ. Wɔntu mʊ nii ba kɔgɔ kum səbu kum baŋa nɪ, yt o yəni o ŋɔnt-kʊ o lɪa.

⁷ Zezi laan ma ləri o wɪ: «Yagɪ o yɪra, st o kɪ kuntu a na wʊ tɪ yt ba kɪ-nɪ tɪn ŋwaant mʊ. ⁸ Kʊ nan na yt yinigə tiinə, bantʊ ta wɔra mʊ dɪ abam maŋa maama. Kʊ daart amʊ nan bá ta wɔra dɪ abam maŋa maama.»

⁹ Zwifə kɔgɔ zanzan ma lwart nɪ Zezi wɔ Betani nɪ. Ba ma zaɲt ba vu da. Ba na ve tɪn, kʊ dat Zezi yɪrant ŋwaant, kʊ yt st ba dɪ na Lazaart wɔlv Zezi na pɛ o bi o yagɪ tʊnt tɪn mʊ. ¹⁰ Wɛ kaantɪm yigə tiinə bam laan ma kɪ ni daant st ba gʊ Lazaart dɪ, ¹¹ bɛŋwaant Lazaart biim dɪm mʊ te Zwifə zanzan joori ba yigə tiinə bam kwaga nɪ, yt ba daart ba sɛ Zezi.

Zezi na zʊ Zeruzalɛm te tɪn

(Matiyu 21:1-11, Marɪkɪ 11:1-11, Luki 19:28-40)

¹² Tɪga na pʊvri tɪn, nɔn-kɔgɔ kʊlv na tu Zeruzalɛm st ba di candiə kam tɪn ma lwart nɪ Zezi maa bɪna. ¹³ Ba ma vu ba kaart kʊrv-vɔɔrv, yt ba nuŋi ba maa ve st ba jeer-o. Ba na maa ve tɪn, ba maa zul-o ba wɪ:

«Ozaana! Zuli-na wɔlv na tu dɪ Yuutu Baŋa-Wɛ yɪrt ŋwaant tɪn.

Wóntu mu yi Yistrayeli dwi tiina pe.»

¹⁴ Zezi ma na bina-pola o di, ni we tona kum na manji ku ta te tin. Ku pupuni ku wi:

¹⁵ «Abam balu na zuri Siyon tu kum ni tin, a yi taá kwari funi.

Nii-na a pe wum,

o diini bina-pola o maa bina.»

¹⁶ Manja kam kuntu ni, Zezi karabia bam ya ma wu lwart wenu tim kuntu kuri. Ku daari manja kam Zezi na tigi yi o bi o yagi tundi o na paari-zula we tee ni tin, mu ba laan guli we tona kum na tagi o taani te tin, di non-kogó kum na ki kulu ba zul-o tin.

¹⁷ Nona balu deen na wu Zezi tee ni yi o pa Lazaari bi o yagi tundi tin ya manji ba ta ba bri tu kum nona bam, o na ki te o baji Lazaari yi o nuji yibeeli dim wuni tin. ¹⁸ Ku yi kuntu hwaani mu non-kogó kum nuji tu kum ni ba jeer-o, ba na ni ni o ki wo-kinkaguli dim kuntu tin hwaani. ¹⁹ Farizani tiina bam laan maa te daani ba wi: «A wu ne? Dibam bri di ba wani kulukulu di ki. Nii-na lugu kum nona bam maama mu togi o kwaga.»

Zezi na te o tundi dim taani te tin

²⁰ Greki tiina balu deen na togi ba vu Zeruzalem si ba di candia kam ba zuli we tin badaara ma vu Filipi te.

²¹ Wuntu nuji Galile tu kulu yiri na yi Betisayida tin mu. Ba ma ta did-o ba wi: «Dibam lagi si di na Zezi mu.»

²² Filipi ma vu o ta di Andre. Bantu bale ma vu ba ta ba bri Zezi. ²³ Zezi ma ta di ba o wi: «Manja kam laan yia, si we pa Nabiin-bu wum na paari-zula. ²⁴ A lagi a ta ciga mu di abam si, nmv na jigi min-dwi, yi n na dugi-di tuga ni, di wu nuji di ki bia zanzan mu. Nm v nan na wu se si n du-di tuga ni si di puli di nuji di daari si

m1n-bu w0m p0, d1 w0 ta y1 d1dwt y1rant m0 taan, n b1 na ny00rt d1 ba1a n1. ²⁵ W0l0 na soe o t1t1 1w1a t1n, k0nt0 tu b1 na 1w1a W0 tee n1. W0l0 nan na v1n o 1w1a l0g0 k0nt0 ba1a n1 t1n, k0 tu w0 na 1w1a kal0 na ba ti t1n W0 tee n1. ²⁶ W0l0 maama na lag1 s1 o t01t1 am0 t1t01a t1n, k0nt0 tu ma1t1 s1 o t0g1 a kwaga m0. K0nt0, a na w0 m0 t1n, a t1nt01n0 w0m d1 w0 ta t0g1 o w0ra. W0l0 maama na t01t1 am0 t1t01a t1n, am0 Ko w0 pa o na zula.»

²⁷ Zezi ma ta o w1: «A w0 m0 c0g1 zanzan. A nan w0 ta n1 b00 m0? A1 loori a Ko m0 s1 o v1t-n1 yaara yant0 w0nt na? Awo. K0 y1 k0nt0 1waaant m0 am0 ma1t1 a ba s1 a yaart. ²⁸ A nan w0 loori a Ko s1 o pa o y1rt na zula.»

Kw0r0 laan ma 100nt w0yuu n1 ka w1: «A ma1t1 a pa a y1rt na zula, a nan ta w0 pa d1 na zula.»

²⁹ N0n-k0g0 kul0 na z1g1 da t1n ma ni kw0r0 kam, y1 ba ta ba w1, d0a m0 mumun0. Badaara maa w1, k0 y1 maleka m0 100nt d1d-o.

³⁰ Zezi ma ta d1 ba o w1: «K0 dat am0 1waaant m0 kw0r0 kant0 100nt, k0 y1 abam 1waaant m0 ka 100na. ³¹ Ma1a laan y10 s1 W0 di nabiin0 taant, s1 D1 z0li l0g0 ba1a p0 w0m. ³² K0 daart k0 na y1 am0, ma1a kal0 ba na w0 z01i am0 w00nt t1n, am0 w0 pa nabiin0 maama ba am0 te.» ³³ O na tag1 k0nt0 t1n, o br1 o na lag1 o t1 t00nt dwi d1l0 t1n m0.

³⁴ N0n-k0g0 kum ma l0r-o k0 w1: «D1bam ni n1 k0 p0p0nt W0 cullu t0n0 w0nt k0 w1, K1s1 w0m W0 na t01t1 t1n ma1t1 s1 o taa 1w1 m0 ma1a maama. B00 nan m0 y1 n ta n w1, ba ma1t1 s1 ba z01i Nabiin-bu w0m w00nt? Nabiin-bu w0nt0 nan y1 w00?»

³⁵ Zezi ma l0ri-ba o w1: «Pooni b1 tiini d1 daant abam tee n1. Pooni d1m ta na w0 1 tee n1 ma1a kal0 t1n, s1 1 ta1 ve0, s1 lim y1 ba d1 y1 abam. W0l0 na ve lim w0nt t1n

yəri o na ve mE. ³⁶ Pooni dım ta na wɔ á tee nı tın, á nan sE wɔɔ na yı pooni dım tın, sı á daart á taá yı pooni dım biə.»

Zezi na tagı kɔntɔ o ti tın, o ma nuji ba tıtarı nı o vu o səgi. ³⁷ Dı o na maıt o kı wo-kınkagıla zanzan ba yibiyə nı tın, ba daa ta wɔ sE-o. ³⁸ Kɔntɔ ma pa kɔɔ WE nijonnu Ezayi dEEn na tagı tın sıtı kɔ kı. O dEEn tagı faıa faıa o wı:

«Yuutu Baıa-WE,

nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ sE dı na tagı taant dıɔ dı brı-ba tın. Nɔɔn-nɔɔnɔ nan wɔ lwartı dı Yuutu wɔm dam dım na yı te tın.»

³⁹ Ba wɔ wantı ba sE Zezi taant dım, bEıwaantı Ezayi ta tagı o wı:

⁴⁰ «Dıntɔ mɔ dwe ba yiə,

yı Dı pa ba wɔbɔıa tı,

sı ba yiə yam yı wantı ya taa nat,

sı ba wɔbɔıa yam dı yı wantı ya lwartı WE taant dım kuri,

sı ba yı ləni ba wɔbɔıa ba sE WE sı Dı pa ba na yazurə.»

⁴¹ Ezayi dEEn tagı dı Yuutu wɔm taant kɔntɔ, bEıwaantı o wuuri o na Zezi paart-zulə na yı te yı o daa ta wɔ tu lɔɔ baıa.

⁴² Dı kɔntɔ dı, Zwifə yigə tiinə zanzan dı ta kı ba wɔ-dıdɔa dı Zezi. Ba na kwartı Farıztan tiinə bam tın ııwaantı mɔ, ba wɔ ııɔɔnı-kɔ jaja, sı baá zəli-ba ba WE-digə kam nı. ⁴³ Ba na kı te tın brı nı ba soe sı nabiinə wɔrɔ poli dı ba kɔ dwe WE wɔ na poli dı ba.

Zezi na tu sı o vrı nabiinə lwartı m wɔntı te tın

⁴⁴ Zezi ma ta dı kwər-dıa o wı: «Wɔɔ na kı o wɔ-dıdɔa dı amɔ tın, kɔ datı nı o sE amɔ yırantı mɔ, kɔ yı wɔɔ na tııı-nı tın mɔ o sE. ⁴⁵ Wɔɔ na nE amɔ tın nE wɔɔ na tııı-nı tın dı mɔ. ⁴⁶ Amɔ tu lɔɔ baıa sı

a taa yt pooni mv a pat nabiinə, st wlvb maama na sE amv ttn daa yt manj lim wvnt. ⁴⁷ Wlvb na ni a taant dlm yt o wv sE st o kt kulv a na tagt ttn, kv dat amv mv cvgi kvntv tu, bEŋwaant amv na tu lvgv baŋa ttn, kv dat st a di nabiinə taant st a cvgi-ba. Kv nan yt st a vri-ba ba lwarim wvnt mv. ⁴⁸ Wlvb na vtn amv yt o wv sE a taant dlm ttn, mv kulv na w' cvg-o: Taant dlv amv na ŋvvt a bri vvtvna ttn mv w' zavt lvgv tiim dE dlm nt di bri nt kvntv tu bajgti bura. ⁴⁹ Kv nan dat a titi wvsvŋa mv a ŋvvtvna. Kv yt a Ko wlvb na tvŋi-nt ttn mv pE-nt ni st a ta kulv Dl wvsvŋa na lagt ttn, yt Dl ta bri-nt kulv a na w' ŋvvtv ttn. ⁵⁰ Amv nan ye st balv na sE ni dlv a Ko WE na pE-nt st a ŋvvtv ttn w' na ŋvta kalv na ba ti ttn. A na yəni a ŋvvtv te maama ttn, kv yt a Ko WE na tagt kulv o bri-nt ttn mv.»

13

Zezi na zavt o karabiə bam nE te ttn

¹ DE didwt na daart st ba di Pakt candiə kam ttn, Zezi dEEN maa ye nt o manja kam yiə, st o yagt lvgv baŋa st o daart o vu o Ko te. O maa soe balv na yt o vvtvna lvgv baŋa nt ttn, yt o tiini o so-ba kv ja gaalt.

² Zezi dt o karabiə bam maa je ba di wvdiu titi nt, dt svtaant ya manj dt pa Zudast Yiskartyo wlvb na yt Simvnt bu ttn lt wvsvŋa st o yəgi Zezi o pa vvtvna. ³ Zezi maa ye nt o Ko WE mv pE-o dam vojv maama baŋa nt, yt o ye nt o nvti WE te mv, o nan ta w' joori o vu WE te. ⁴ Ba na wvra ba di ttn, o ma zavt da. O lt o na zv gvvt kulv o davt ttn, yt o daart o vvt pvpaa o tvŋə nt. ⁵ O ma kt na o kt kacvə wvnt o wvra o maa zavt o karabiə bam nE, yt o ma pvpaa kvntv o ma guguni-st. ⁶ O ma ba o yi Simvnt PivvErt te. Wvntv ma ta did-o o vt: «A yuutu, nmv mv w' zavt amv nE na?»

⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Nmɔ bá lwart amɔ na wɔra a kɪ kɔlɔ tɪn kuri lele, n nan wɔ́ ba n lwart kɔ kuri.»

⁸ Pɪyɛɛɪ ma ta o wɪ: «N brɪ n bá zart a nɛ maɲa dɪ maɲa.»

Zezi ma lər-o o wɪ: «A na wɔ zart n nɛ sɪm, n bá n want n ta n yɪ amɔ nɔɔnɔ.»

⁹ Simɔn Pɪyɛɛɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Kɔ na yɪ kɔntɔ, a yuutu, yɪ zart a nɛ yɪrantɪ, zart a jɪta dɪ a yuu dɪ n wɛli da.»

¹⁰ Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Wɔlɔ na swɛ o yɪra tɪn daa ba jɪgtɪ digiru, yɪ o daa wɔ maɲɪ sɪ o swɛ o yɪra, kɔ na dat o nɛ yɪrantɪ. Abam ba jɪgtɪ digiru, kɔ nan dat á maama.» ¹¹ Bɛɲwaant Zezi maɲɪ o ye wɔlɔ na lagtɪ o yəg-o o pa nɔɔna tɪn. Mɔ kɔ kuri o tagɪ o wɪ, kɔ dat ba maama mɔ ba jɪgtɪ digiru tɪn.

¹² Zezi na zart ba nɛ sɪm o ti tɪn, o ma joori o zɔ o gɔrɔ kɔm, yɪ o vu o jəni o jəɲə je nɪ. O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam lwart kɔlɔ amɔ na kɪ dɪ abam tɪn kuri na?

¹³ Abam yəni á bə amɔ nɪ, Karanyɪna naa á Yuutu mɔ. Abam na bə te tɪn kɔ maɲɪ, bɛɲwaant amɔ sɪntɪ a yɪ kɔntɔ mɔ. ¹⁴ Amɔ nan na yɪ abam Yuutu dɪ á Karanyɪna yɪ a zart abam nɛ tɪn, kɔ maɲɪ sɪ abam dɪ laan zuli daant kɔntɔ mɔ. ¹⁵ Amɔ nan kɪ a brɪ abam, sɪ á lwəni amɔ na kɪ abam te tɪn mɔ. ¹⁶ A lagtɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, gambaa tərə ka na dwe ka tu. Tɪntɔɲnɔ nan tərə o na dwe wɔlɔ na tɔɲ-o tɪn. ¹⁷ Abam na lwart tɪn, á na kɪ kɔntɔ, á wɔ́ taá jɪgtɪ yu-yoɲo.

¹⁸ Kɔ nan dat abam maama taant mɔ a tɛa. A ye balɔ a na kuri tɪn. Kɔ daart kɔlɔ na pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɪ tɪn maɲɪ sɪ kɔ kɪ mɔ. Kɔ tagɪ kɔ wɪ: «Wɔlɔ na jəni o di wɔdiu dɪ amɔ tɪn mɔ joori o zɪgtɪ amɔ zɪga.»

¹⁹ A nan wuuri a ta a brɪ abam mɔ yɪ kɔ ta wɔ kɪ, sɪ kɔ na tu kɔ kɪ, sɪ á want á sɛ nɪ amɔ yɪ wɔlɔ na wɔra maɲa maama tɪn. ²⁰ A lagtɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔnɔ na

jeeri wulb maama a na tɔŋɔ tɪn, kɔntɔ tu jeeri amɔ mɔ. Kɔ daartɔ, wulb na jeeri amɔ tɪn, o jeeri wulb na tɔŋɔ-nɪ tɪn mɔ.»

²¹ Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o wɔ ma tiini kɔ cɔɔɪ kɔ pa o ŋɔɔntɔ jaja o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam dɪdɔ mɔ lagɪ o yɛgi amɔ o pa nɔɔna.»

²² O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o karabiə bam maa nii daantɔ, yɪ ba brɪ ba yəri wulb tɪtɪ o na tɛ bantɔ wɔntɔ tɪn.

²³ Wulb Zezi na soe lanyɪrantɔ ba wɔntɔ tɪn maa je o tɪkəri nɪ. ²⁴ Simɔn Pɪyɛɛrɪ ma yɪɔɪsɪ o jɪŋa o brɪ wɔntɔ, sɪ o bwe Zezi o nii, kɔ yɪ wɔɔ taantɔ mɔ o tɛa. ²⁵ Nɔɔntɔ wɔm ma fɔɔrɪ o yɪ Zezi o sal-o, yɪ o bwe o wɪ: «A Yuutu, kɔ yɪ wɔɔ mɔ?»

²⁶ Zezi ma ləri o wɪ: «Amɔ na fɔɔɪ dɪpɛ a lu dwə wɔntɔ a pa wulb tɪn, mɔ kɔ tu.» O laan ma fɔ dɪpɛ dɪm o ma lu o pa Zudastɔ Yiskariyo wulb na yɪ Simɔn bu tɪn. ²⁷ Zudastɔ na jɔŋi dɪpɛ dɪm kɔntɔ tɪn, sɔtaantɔ ma zɔ o bɪcarɪ. Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Kɪ lɪla sɪ n kɪ kɔlɔ nmɔ na lagɪ n kɪ tɪn.»

²⁸ Balɔ maama na je ba di tɪn wulbɔwulbɔ ma wɔ lwartɔ Zezi na tagɪ kɔlɔ dɪd-o tɪn kuri. ²⁹ Zudastɔ nan na nii ba kɔɔɔ kɔm sɛbu kɔm banja nɪ tɪn, ba badaara maa bɔŋɪ nɪ Zezi tɔŋ-o sɪ o vu o yɛgi wɔdiu mɔ sɪ ba ma di candiə kam, naa o ga tɔŋ-o sɪ o vu o pa yinigə tiinə wəənu mɔ. ³⁰ Zudastɔ na jɔŋi dɪpɛ dɪm tɪn, o ma da o zaŋɪ o nuŋi. Kɔ dɛɛn yɪ tɪtɪ nɪ mɔ.

³¹ Zudastɔ na nuŋi o daartɔ kɔntɔ tɪn, Zezi ma ta o wɪ: «Lele kɔntɔ amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ na paartɔ-zulə, yɪ Wɛ tɪtɪ wɔ na zulə amɔ ŋwaantɔ. ³² Wɛ na nɛ zulə amɔ ŋwaantɔ tɪn, Dɪ laan wɔ pa a na paartɔ-zulə Dɪ tɪtɪ tee nɪ. Wɛ nan wɔ pa a na zulə lele kɔntɔ. ³³ A biə-ba, a daa bá tiini a daantɔ abam tee nɪ. Abam nan wɔ ba á beeri amɔ jɛgə. A nan lagɪ a ta a brɪ abam kɔlɔ a na maŋɪ a ta a brɪ Zwifə bam a wɪ, amɔ na lagɪ a vu mɛ tɪn, abam bá

want da á vu. ³⁴ A nan lagt a pa abam ni-duburi mu. Taá soe-na daanti. Amu na soe abam te tin, abam di taá soe daanti kuntu. ³⁵ Á na soe daanti, nɔɔna maama wú lwart ni abam yi a karabiã mu.»

Zezi na wuuri o bri Piyeri na wú vi-o te tin
(*Matiyu 26:31-35, Marki 14:27-31, Luki 22:31-34*)

³⁶ Simɔn Piyeri ma bwe Zezi o wi: «A yuutu, yæn mu n lagt n vu?»

Zezi ma læri o wi: «Amu na lagt a vu me tin, nmu bá want n da n vu lele kuntu. Maɲa kadoɲ ni mu, nmu laan wú want n da-ni n vu.»

³⁷ Piyeri ma ta o wi: «A yuutu, bæ mu yi a bá want a togt nmu lele kuntu? Amu wú se si a ti nmu ɲwaani.»

³⁸ Zezi ma lær-o o wi: «Nmu wú sɔni n se si n ti amu ɲwaani na? A lagt a ta ciga mu di nmu si, ku na wú loori si cibwɔ keeri tin, nmu wú fu kuni bitɔ ni n yæri amu.»

14

Wɔɔ na ne Zezi tin, o ne o Ko we di mu

¹ Zezi laan ma ta di o karabiã bam o wi: «Á yi pa á bicara taa maga. Ki-na á wɔ-didwa di we, si á ki á wɔ-didwa di amu di. ² A Ko wɔm sɔɲɔ ni, je zanzan mu wɔra. A nan lagt a vu a kwe je mu a pa abam. Ku na dai ciga, a ya bá ta di abam. ³ A na ve a kwe je sim a ti abam ɲwaani, a laan wú joori a ba a ja abam, si á togt á vu á taá wɔ amu na wɔ me tin. ⁴ Abam nan ye a na maa ve tin cwɛɲ.»

⁵ Toma ma ta did-o o wi: «A yuutu, dibam yæri nmu na lagt n vu me tin. Dí nan wú ki ta mu dí lwart ka cwɛɲ?»

⁶ Zezi ma ta did-o o wi: «Amu mu yi cwɛɲ di ciga tu di ɲwɔ tu. Nɔɔn-nɔɔnu bá want o vu a Ko we te di o

na wɔ dɛ amɔ o vu. ⁷ Abam na ye amɔ, á wɔ́ lwarɩ a Ko wɔm dɩ. Lele kɔntɔ abam lwar-o, á nan nɛ-o dɩ.»

⁸ Filipi ma ta o wɩ: «A yuutu, brɩ dɩbam n Ko wɔm, sɩ kɔntɔ wɔ́ marɩ dɩbam.»

⁹ Zezi ma lɛri o wɩ: «Filipi, amɔ daantɩ abam tee nɩ yɩ nmɔ ta yɛri amɔ na? Wɔ́lɔ maama na nɛ amɔ tɩn nɛ amɔ Ko wɔm mɔ. Bɛɲwaantɩ mɔ yɩ n ta n wɩ, a brɩ abam a Ko wɔm? ¹⁰ Nmɔ wɔ sɛ nɩ amɔ wɔra dɩ a Ko yɩ a Ko wɔra dɩ amɔ na? Taantɩ dɩlɔ amɔ na tagɩ a brɩ abam tɩn dai amɔ tɩtɩ nyɩm. Ku yɩ amɔ Ko wɔm mɔ ɲwɩ amɔ wɔnɩ, yɩ o tɔɲɩ o tɩtɔɲa. ¹¹ Taá jɩɲɩ-na wɔ-dɩdɔa dɩ amɔ, sɩ amɔ wɔra dɩ a Ko yɩ a Ko wɔra dɩ amɔ. Á na wɔ kɩ á wɔ-dɩdɔa dɩ amɔ a taantɩ dɩm ɲwaantɩ, á weeni á kɩ á wɔ-dɩdɔa dɩ amɔ tɩtɔɲa yalɔ amɔ na tɔɲɩ tɩn ɲwaantɩ. ¹² A lagɩ a ta cɩga mɔ dɩ abam sɩ, wɔ́lɔ na kɩ o wɔ-dɩdɔa dɩ amɔ tɩn wɔ́ tɔɲɩ tɩtɔɲa yalɔ doɲ amɔ na tɔɲɩ tɩn. O nan wɔ́ tɔɲɩ tɩtɔɲ-kamunə sɩ ya taa dwe amɔ na kɩ te tɩn, amɔ na lagɩ a vu a Ko te tɩn ɲwaantɩ. ¹³ Kulɔ maama abam na wɔ́ loori amɔ yɩrɩ ɲwaantɩ tɩn, áá kɩ-kɩ a pa abam sɩ a Ko Wɛ na zulə amɔ ɲwaantɩ. ¹⁴ Abam na loori woɲo kulɔ maama amɔ yɩrɩ ɲwaantɩ tɩn, amɔ wɔ́ kɩ-kɩ a pa abam.

¹⁵ Abam na soe amɔ, á wɔ́ sɛ a niə yam. ¹⁶ A nan wɔ́ loori a Ko wɔm sɩ o pa abam Zənnu wɔdoɲ. Wɔntɔ wɔ́ ta wɔ abam tee nɩ marɲa kalɔ na ba ti tɩn. ¹⁷ Wɔntɔ mɔ yɩ Wɛ Joro kulɔ na yɩ cɩga tu tɩn. Nɔɔna balɔ kugu je na wɔ lɔɲɔ baɲa nɩ tɩn bá wantɩ ba sɛ-o, bɛɲwaantɩ ba bá wantɩ ba na-o, yɩ ba bá wantɩ ba lwar-o dɩ. Ku daartɩ abam nan ye-o, bɛɲwaantɩ o wɔra dɩ abam, yɩ oó ta ɲwɩ abam wɔnɩ. ¹⁸ Amɔ bá yagɩ abam á yɩrantɩ. Áá joori a ba abam te. ¹⁹ Ku na kɩ fɩn, lɔɲɔ baɲa nɔɔna bam daa bá na amɔ. Abam nan wɔ́ na-nɩ. Bɛɲwaantɩ, amɔ na jɩɲɩ ɲwɩa

WE tee ni tɪn, abam di wú na ɲwɪa WE tee ni. ²⁰ DE di m kuntu ni á wú lwarɪ ni a wɔra di a Ko WE, yi abam di wɔra di amɔ, yi amɔ di wɔra di abam.

²¹ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na sɛ a niə yam yi o tɔɔɔ-ya tɪn mɔ yi wɔlɔ na soe amɔ tɪn. A Ko WE wú ta soe kuntu tu. A di nan wú ta so-o, yi a kwəri a pa o lwarɪ amɔ na yi wɔlɔ tɪn.»

²² Zezi na tagɪ kuntu tɪn, nɔɔnɔ wɔdonɔ di yɪri na yi Zudast yi kɔ daɪ Zudast Yiskariyo tɪn ma ləri o wɪ: «A yuutu, nmɔ wú kɪ ta mɔ n pa dɪbam lwarɪ nmɔ na yi wɔlɔ tɪn, yi lɔɔɔ baɲa nɔɔna bam bá lwarɪ?»

²³ Zezi ma lər-o o wɪ: «Wɔlɔ na soe amɔ tɪn wú sɛ o kɪ a na tagɪ kulu tɪn mɔ. A Ko wú ta soe kuntu tu, yi amɔ di a Ko wú ba o te dí taá wɔra did-o. ²⁴ Wɔlɔ maama nan na ba soe amɔ tɪn bá sɛ o kɪ a na tagɪ kulu tɪn. Taant dɪlɔ abam nan na ni tɪn daɪ amɔ nyɪm, di nuɲi a Ko wɔlɔ na tɔɲɪ-nɪ tɪn te mɔ. ²⁵ A maɲɪ a ta wəənu tɪm kuntu a brɪ abam maɲa kam a ta na wɔ abam tee ni tɪn. ²⁶ Kɔ daari, Zənnu wɔlɔ na wú ba abam te tɪn, wɔntɔ mɔ yi WE Joro kum a Ko WE na wú tɔɲɪ sɪ kɔ ba amɔ yɪri ɲwaant tɪn. Kuntu wú brɪ abam woɲo maama, yi kúú pa á guli kulu maama amɔ na maɲɪ a ta a brɪ abam tɪn.

²⁷ Amɔ yagɪ wɔ-zuru mɔ a pa abam. Kɔ yi amɔ tɪtɪ wɔ-zuru mɔ a pɛ abam. Amɔ na pɛ abam wɔ-zuru kulu tɪn, kɔ daɪ lɔɔɔ baɲa nyɪm. Á yi pa á bɪcara taa maga, á nan yi taá jɪɔɔ liə di. ²⁸ Abam maɲɪ á ni amɔ na tagɪ di abam ni, a lagɪ a viiri, yi a ta wú joori a ba abam te. Abam ya na soe amɔ, á wú taá jɪɔɔ wɔpolo didaant amɔ na lagɪ a vu a Ko WE te tɪn, bɛɲwaant a Ko WE dwe amɔ. ²⁹ Amɔ nan tagɪ wəənu tɪntɔ a brɪ abam lele kuntu yi tɪ daa ta wɔ kɪ, sɪ tɪ na tu tɪ kɪ, sɪ á want á sɛ a taant di m. ³⁰ Amɔ daa bá ɲɔɔnt taant zanzan di abam, lɔɔɔ

baŋa pɛ sʊtaant na maa bɪntɪ tɪn ŋwaant. Wʊntʊ nan bá jɪgtɪ dam dɪ amʊ. ³¹ A nan maŋtɪ sɪ a pa lʊgʊ baŋa nɔɔna lwartɪ ntɪ a soe a Ko wʊm, kʊntʊ mʊ a kɪ kʊlʊ maama a Ko na pɛ-ntɪ ni sɪ a kɪ tɪn mʊ.

Á zaŋtɪ sɪ dí viiri.»

15

Zezi dɪ o nɔɔna bam nytɪ ntɪ vinyə tiu dɪ kʊ nɛ mʊ te

¹ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amʊ yɪ vinyə tiu cɪga cɪga. A Ko maa yɪ tiu kʊm tu, yɪ o nii kʊ baŋa ntɪ. ² Naga kalʊ na nuŋɪ tiu kʊm yɪra ntɪ yɪ ka ba ləri biə tɪn, oó go-ka o yagɪ mʊ. Kʊ daartɪ naga kalʊ na ləri biə tɪn, oó fartɪstɪ-ka mʊ, sɪ ka taa lana, sɪ ka taa fɔgtɪ ka ləri biə zanzan. ³ Abam bɪcara nan maŋtɪ ya kwɛ lanyɪrantɪ, ntɪ ba na fartɪstɪ tiu nɛ yɪ sɪ lana te tɪn, á na sɛ taantɪ dɪlʊ amʊ na ŋɔɔntɪ a brɪ abam tɪn ŋwaant. ⁴ Taá wʊra dɪ amʊ, sɪ amʊ dɪ wʊ ta ŋwɪ abam wʊntɪ. Tiu naga bá wantɪ ka lə biə ka yɪrantɪ yɪ ka təri tiu kʊm yɪra ntɪ. Kʊ nan yɪ bɪdwɪ mʊ dɪ abam. Abam maŋtɪ sɪ á taá wʊra dɪ amʊ mʊ, sɪ á laan wantɪ á taá kɪ kəm-laarʊ.

⁵ Amʊ mʊ yɪ tiu kʊm, yɪ abam yɪ kʊ nɛ sɪm. Wʊlʊ maama na wʊra dɪ amʊ yɪ amʊ ŋwɪ kʊntʊ tu wʊntɪ tɪn wʊ ta kɪ kəm-laarʊ mʊ, ntɪ naga kalʊ na ləri biə zanzan tɪn. Amʊ nan na təri á bɪcara ntɪ, á bá wantɪ kʊlʊkʊlʊ á kɪ. ⁶ Wʊlʊ na tərə dɪ amʊ tɪn nytɪ dɪ tiu naga kalʊ ba na goni ba yagɪ yɪ ka kʊ tɪn mʊ. Tiu nɛ sɪlʊ na kʊgtɪ tɪn, baá pɛ-sɪ ba kɪ mini ntɪ mʊ yɪ sɪ di. ⁷ Abam nan na wʊra dɪ amʊ, yɪ amʊ taantɪ dɪm na wʊ á bɪcara ntɪ, á wʊ wantɪ á loori kʊlʊ maama á wʊbʊŋa na lagɪ tɪn, yɪ á wʊ na-kʊ. ⁸ Abam na kɪ kəm-laarʊ, ntɪ tiu na ləri bu-ŋʊna zanzan te tɪn, á wʊ sɪlɪntɪ á taá yɪ amʊ karabiə, yɪ kʊntʊ wʊ pa a Ko wʊm na zulə. ⁹ Nɪnɛɛntɪ a Ko na soe amʊ te tɪn, amʊ dɪ soe abam kʊntʊ mʊ. Taá jɪgtɪ-na amʊ sono

kum á bɪcara nt. ¹⁰ Abam na kt a na tagɪ kulɔ tɪn, á wú want á taá jɪgt amɔ sono kum kuntɔ, nt amɔ dɪ na kt a Ko na tagɪ kulɔ yɪ a jɪgt o sono kum a bɪcart nt te tɪn.

¹¹ A tagɪ wænu tɪntɔ a brɪ abam, sɪ wɔpolo kulɔ a na jɪgt tɪn mɔ taa wɔ abam wɔnt, sɪ kv pa abam wɔpolo kum ja gaalt. ¹² Ni dɪlɔ amɔ na lagɪ a pa abam tɪn mɔ tɪntɔ:

Á taá soe daant,
ntɪɛɛnt a na soe abam te tɪn.

¹³ Sono tərə kv na dwe tɪntɔ, sɪ nɔɔnɔ sɛ sɪ o tɪ o donnə ɲwaant. ¹⁴ Abam na kt a na tagɪ kulɔ tɪn, á wú ta yɪ a cilonnə mɔ. ¹⁵ Amɔ daa bá ta bə abam nt a tɪntɔɲna. Bɛɲwaant tɪntɔɲnɔ yəri kulɔ o yuutu na lagɪ o kt tɪn. Kv nan na yɪ abam, a tagɪ kulɔ maama a na ni a Ko Wɛ tee nt tɪn a brɪ abam. Kuntɔ ɲwaant mɔ a laan bə abam nt a cilonnə. ¹⁶ Kv nan dat abam mɔ kuri amɔ. Kv yɪ amɔ mɔ kuri abam, yɪ a daart a pa abam ni sɪ á taá kt kəm-laarɔ. Kəm-laarɔ tɪm kuntɔ wú ta wura maɲa maama. Abam na kt kəm-laarɔ tɪm kuntɔ, a Ko wú pa abam kulɔ maama á na wú loori o tee nt amɔ yɪrɪ ɲwaant tɪn. ¹⁷ Amɔ na pɛ abam ni sɪ á kt kulɔ tɪn mɔ tɪntɔ:

Á taá soe daant.»

Lugɔ baɲa nɔɔna na wú culi Wɛ nɔɔna te tɪn

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɪ: «Lugɔ baɲa nɔɔna bam wú culi abam. Ba nan na culi abam, sɪ á lwart nt ba maɲɪ ba da yigə ba culi amɔ mɔ. ¹⁹ Abam ya na yɪ lugɔ baɲa nyɪm, kv nɔɔna bam ya wú ta soe abam, á na yɪ kv nyɪm tɪn ɲwaant. Amɔ nan mɔ kuri abam lugɔ nɔɔna bam wɔnt, yɪ á daa dat ba nyɪm. Kuntɔ ɲwaant mɔ balɔ na yɪ lugɔ baɲa nɔɔna tɪn wú ta culi abam. ²⁰ Guli-na a na maɲɪ a ta kulɔ a brɪ abam tɪn: Tɪntɔɲnɔ tərə o na dwe o yuutu. Ba na yaart amɔ tɪn, baá yaart abam dɪ mɔ. Ba nan na sɛ amɔ ni-taant dɪm, baá sɛ abam dɪ ni-taant mɔ. ²¹ Ba

nan wú kɪ abam tɪntʊ wəənu tɪm maama amʊ ŋwaant
mʊ, bɛŋwaant ba yəri wʊlʊ na tʊŋɪ-nɪ tɪn. ²² Amʊ ya
na wʊ tu a ŋɔɔntɪ cɪga a brɪ-ba, lwarɪm ya bá ta wʊ ba
yuu nɪ. Lele kʊntʊ ba nan daa bá want ba ta nɪ ba jɪɣɪ
bʊra. ²³ Wʊlʊ maama na culi amʊ tɪn, kʊntʊ tu culi a Ko
wʊm dɪ mʊ. ²⁴ Amʊ kɪ tɪtʊŋ-ŋʊna yalʊ nɔɔn-nɔɔnʊ
ta na wʊ kɪ ya doŋ tɪn a brɪ-ba. A ya na wʊ kɪ a brɪ-ba,
lwarɪm ya bá ta wʊ ba yuu nɪ. Ba nan nɛ a na kɪ kʊlʊ
tɪn, yɪ ba ta culi amʊ dɪ a Ko wʊm maama. ²⁵ Kʊ nan kɪ
sɪ kʊ pa kʊlʊ na pʊpʊntɪ Wɛ cullu tɔnɔ kʊm wʊntɪ tɪn
mʊ sɪntɪ kʊ kɪ, dɪ kʊ na wɪ: «Ba culi amʊ, yɪ a wʊ kɪ
kʊlʊkʊlʊ.»

²⁶ Zənnu wʊm nan wú nuŋɪ a Ko te o ba. Wʊm mʊ yɪ
Wɛ Joro kʊlʊ na yɪ cɪga tu tɪn. A nan wú tʊŋ-o yɪ o
ba abam te, yɪ o laan wú ŋɔɔntɪ a cɪga kam o brɪ abam.
²⁷ Abam dɪ nan wú ŋɔɔntɪ a cɪga kam taant á brɪ nɔɔna,
bɛŋwaant abam maŋɪ á wʊra dɪ amʊ pulim nɪ mʊ.»

16

¹ «A nan ŋɔɔntɪ wəənu tɪntʊ a brɪ abam sɪ kʊ pa á
yɪ zaŋɪ á yagɪ Wɛ cwəŋə kam tɔɣɪm mʊ. ² Ba nan wú
lɪ abam ba Wɛ-di sɪm wʊntɪ. Maŋa nan wú ba ka yi, yɪ
nɔɔna wú gʊ abam, yɪ ba bʊŋɪ nɪ ba tʊŋɪ tɪtʊŋ-ŋʊm
mʊ ba pa Wɛ. ³ Ba nan wú kɪ abam wəənu tɪm kʊntʊ,
bɛŋwaant ba yəri a Ko wʊm, ba nan yəri amʊ dɪ. ⁴ A tɛ
wəənu tɪntʊ maama a brɪ abam, sɪ maŋa kam na yɪə ba
na kɪ abam kʊntʊ, sɪ á want á guli nɪ amʊ maŋɪ a ta-tɪ
a brɪ abam.»

Wɛ Joro kʊm na wú brɪ nɔɔna cɪga te tɪn

«A wʊ tagɪ wəənu tɪm kʊntʊ a brɪ abam pulim nɪ,
bɛŋwaant amʊ ya wʊ abam tee nɪ mʊ. ⁵ Kʊ daart
lele kʊntʊ a lagɪ a vu wʊlʊ na tʊŋɪ-nɪ tɪn te. Abam
wʊlʊwʊlʊ nan wʊ bwe-nɪ á nii, a lagɪ a vu yən mʊ?»

⁶ Amv nan na tagi a bri abam kulv na lagi kv ki tin mu pe á wvrv tiini ti cõgi. ⁷ Kv daari, a lagi a ta cõga mu di abam si, amv na viiri, kvú ta lana kv pa abam. Beḡwaanti, amv na wv viiri, Zõnnu wvm bá ba abam te. A nan na vea, a laan wú tvḡ-o yi o ba abam te. ⁸ O nan na tuə, oó pa lvgv baḡa nõõna lwarı nı ba tusi mu ba lwarım wvntı, di WE cõga kam laḡa nı, di WE na wú di nõõna taanti te tin. ⁹ Oó bri-ba nı ba na wv se amv tin ba ki lwarım mu. ¹⁰ Oó bri-ba nı ba tusi WE cõga kam wvntı, beḡwaanti amv lagi a vu a Ko WE te, yi á daa bá na-nı. ¹¹ O ta wú bri-ba nı ba tusi WE sarıya dim dım wvntı, beḡwaanti wvıv na yi lvgv baḡa pe wvm tin maḡı o ga bura.

¹² Amv ya ta jıgı wənu zanzan si a ta a bri abam, ti nan wú ta tiini ti camma di abam lele. ¹³ Kv daari WE Joro kvım yi cõga tu mu. Kv na tuə, kv laan wú pa á lwarı cõga kam maama. Kv nan dai kv tıti taanti mu kv lagi kv ḡõõntı. Kvú ḡõõntı kulv kv na ni WE tee nı tin mu, kv ma daari kv ta wənu tıv na lagi ti ba tin kv bri abam. ¹⁴ Kv nan wú pa amv na zulə, beḡwaanti kvú bri abam amv cõga kam maama. ¹⁵ A Ko wvm na jıgı kulv maama tin yi amv di nyım mu. Kvntv ḡwaanti mu a tagı a wı, Di Joro kvım wú bri abam amv cõga kam maama.

¹⁶ Kv na ki fıın, abam daa bá na amv, yi maḡa fıın fıın na wəli da, á wú joori á na-nı, [a na maa ve a Ko te tin ḡwaanti.]»

Wv-cõgõ na wú læni kv ji wvpolo te tin

¹⁷ Zezi na tagı kvntv tin, o karabiə badaara maa te daanti ba wı: «O na tagı o wı, kv na ki fıın dí daa bá na-o, yi maḡa fıın fıın na wəli da dí daa wú joori dí na-o tin, kv kuri mu beE? O na tagı o wı, o lagi o vu o Ko te tin, dí yəri kv kuri.»

¹⁸ Ba ta maa tiini ba bwe daant ba wɛ: «O na tagɪ o wɛ, kɔ na kɪ fɪn tɪn, kɔ kuri mɔ bɛɛ? Dɪ yɛri o na tɛ kulɔ tɪn kuri.»

¹⁹ Zezi ma lwart nɪ ba lagɪ sɪ ba bwe-o taant dɪm kuri. O ma ta dɪ ba o wɛ: «A na tagɪ a wɛ, kɔ na kɪ fɪn á daa bá na-nɪ, yɪ maɲa fɪnfɪn na wɛli da á wú joori á na-nɪ tɪn ŋwaant mɔ á bwe daant na? ²⁰ A nan lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam wú ba á keeri á coosi. Kɔ daart lɔgɔ baɲa nɔɔna bam wú ta jɪgɪ wɔpolo. Abam wɔrɔ wú ba tɪ cɔgɪ, yɪ á wɔ-cɔgɔ kɔm laan wú læni kɔ ji wɔpolo. ²¹ Maɲa kalɔ kaant na lagɪ o lɔ bu tɪn, o jɪgɪ liə mɔ, bɛŋwaant o canɛɛrɪ maɲa yiə. O nan na lɔgɪ bu wɔm, o laan wú swe o cam dɪm ni nɪ, yɪ o jɪgɪ wɔpolo dɪ o na lɔgɪ bu wɔm tɪn. ²² Kɔ nan yɪ kɔntɔ mɔ dɪ abam dɪ. Lele kɔntɔ á jɪgɪ liə. Amɔ nan daa ta wú joori a na abam, yɪ kɔ pa á tiini á na wɔpolo, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá want-kɔ o cɔgɪ. ²³ Dɛ dɪm kɔntɔ na yiə, abam daa bá bwe amɔ kulɔkulɔ. A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, a Ko wɔm wú pa abam kulɔ maama abam na wú loori amɔ yɪrɪ ŋwaant tɪn. ²⁴ Abam nan ta maɲɪ á wɔ loori kulɔkulɔ dɪ amɔ yɪrɪ. Nan loori-na, sɪ á wú na, sɪ kɔ pa abam wɔpolo kɔm tiini kɔ gaalɪ.

²⁵ A na tagɪ wænu tɪntɔ a brɪ abam tɪn, kɔ yɪ mɪmaɲa mɔ a mɛ a ta. Maɲa nan wú ba, yɪ a daa bá maɲɪ mɪmaɲa a ma brɪ abam. A laan wú ba a ŋɔɔnɪ a Ko Wɛ taant dɪm jaja mɔ a brɪ abam. ²⁶ Dɛ dɪm kɔntɔ nɪ, amɔ daa bá loori a Ko Wɛ abam ŋwaantɪ. Abam mɔ wú loori-Dɪ amɔ yɪrɪ ŋwaantɪ, ²⁷ bɛŋwaantɪ Wɛ tɪtɪ maɲɪ Dɪ soe abam, abam na soe amɔ yɪ á kwəri á sɛ nɪ a nurɪ Dɪ tee nɪ tɪn ŋwaantɪ. ²⁸ Amɔ sɪntɪ a nurɪ a Ko Baɲa-Wɛ te mɔ a ba lɔgɔ baɲa. Lele kɔntɔ a nan lagɪ a yagɪ lɔgɔ baɲa sɪ a joori a vu Dɪ te.»

²⁹ Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, o karabiə bam laan ma ta dɪd-o ba wɪ: «Nii, nmʊ laan ŋɔɔntɪ jaja mʊ, n daa wʊ mɛ mɪmaŋa n maŋɪ. ³⁰ Lele kʊntʊ, dɪ laan lwartɪ nɪ nmʊ ye woŋo maama. Nmʊ daa n ba lagɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnʊ bwe-m taantɪ. Kʊntʊ ŋwaantɪ mʊ dɪbam sɛ nɪ nmʊ sɪntɪ n nuŋi Wɛ te.»

³¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Lele kʊntʊ á laan sɛ na? ³² Nii-na, maŋa maa biɪntɪ, ka nan yi ka ti, yi abam wʊ jagɪ, yi á dɪdʊa dɪdʊa wʊ joori o kwe o cwəŋə o daartɪ amʊ yɪrantɪ. A nan bá ta yi a yɪrantɪ, bɛŋwaantɪ a Ko wʊm wʊ ta wʊ a tee nɪ. ³³ Amʊ tagɪ wəənu tɪntʊ a bri abam sɪ kʊ pa á na wʊ-zuru mʊ amʊ tɔgɪm dɪm wʊntɪ. Lɔgʊ baŋa nɪ á wʊ na yaara. Nan taá jɪgɪ-na pu-dɪa, sɪ amʊ wantɪ lɔgʊ.»

17

Zezi na wartɪ Wɛ o pa o karabiə bam te tɪn

¹ Zezi na tagɪ taantɪ dɪm kʊntʊ o ti tɪn, o ma kwəni o yuu wɛɛntɪ yi o wɪ: «Amʊ Ko, a tʊvntɪ maŋa kam laan yiə. Amʊ yi nmʊ Bu mʊ. Nan pa a na zulə, sɪ amʊ dɪ wʊ pa n na zulə. ² Bɛŋwaantɪ nmʊ pɛ-nɪ dam nabiinə maama baŋa nɪ, sɪ a wantɪ a pa balʊ maama nmʊ na pɛ-nɪ tɪn na ŋwɪa kalʊ na ba ti tɪn. ³ ŋwɪa kalʊ na ba ti tɪn mʊ yi sɪ nabiinə wantɪ ba lwartɪ nmʊ wʊlʊ yɪrantɪ na yi Cɪga Tu Baŋa-Wɛ tɪn, sɪ ba daartɪ ba taa ye amʊ Zezi Krisi wʊlʊ nmʊ na tʊŋɪ tɪn. ⁴ A pɛ nɔɔna lwartɪ nmʊ zulə yam lɔgʊ baŋa nɪ. A ti tɪtʊŋɪ dɪm nmʊ na pɛ-nɪ sɪ a tʊŋɪ tɪn. ⁵ Amʊ Ko, pa a na paartɪ-zulə nmʊ tee nɪ lele kʊntʊ, paartɪ-zulə yalʊ a na maŋɪ a jɪgɪ dɪ nmʊ kʊ loori lɔgʊ baŋa ta na wʊ kɪ tɪn.

⁶ Amʊ pɛ nɔɔna balʊ nmʊ na kuri lɔgʊ baŋa nɔɔna bam wʊntɪ n kɪ amʊ jɪŋa nɪ tɪn lwartɪ nmʊ na yi wʊlʊ. Bantʊ yi nmʊ nyɪm mʊ, yi n kwe-ba n kɪ amʊ jɪŋa nɪ. Ba nan sɛ nmʊ ni-taantɪ dɪm. ⁷ Lele kʊntʊ ba lwartɪ nɪ, kulʊ

maama nm̄v na pɛ am̄v tɪn nuŋi nm̄v te m̄v. ⁸ Bɛŋwaant kwɛrɛ kalɔ nm̄v na pɛ am̄v tɪn m̄v a pɛ-ba, yɪ ba sɛ. Ba nan lwart lanyɪrant nɪ am̄v nuŋi nm̄v te m̄v, yɪ ba ta sɛ nɪ nm̄v tɔŋɪ-nɪ.

⁹ A nan loori nm̄v bantɔ ŋwaant m̄v, sɪ a ba loori nm̄v lɔgɔ baŋa nɔɔna bam ŋwaant. Kɔ yɪ nɔɔna balɔ nm̄v na kɪ a jɪŋa nɪ tɪn ŋwaant m̄v, bɛŋwaant bantɔ yɪ nm̄v nyɪm m̄v. ¹⁰ Woŋo kulɔ maama a na jɪgɪ tɪn yɪ nm̄v nyɪm m̄v, yɪ nm̄v dɪ na jɪgɪ woŋo kulɔ maama tɪn yɪ am̄v nyɪm. Nɔɔna balɔ na yɪ nm̄v nyɪm yɪ n kɪ-ba am̄v jɪŋa nɪ tɪn m̄v pɛ a na zulɛ. ¹¹ Am̄v daa bá ta wɔ lɔgɔ baŋa nɪ, bantɔ nan ta wɔra m̄v. A maa bɪɪnɪ nm̄v te m̄v. Am̄v Ko, Wɔ-poŋo Tu Baŋa-Wɛ, maɪ nm̄v yɪrɪ dam dɪm n ta n maɪ n nii n nɔɔna bam baŋa nɪ, yɪrɪ dɪɔ nm̄v na pɛ am̄v tɪn, sɪ kɔ pa ba taa yɪ woŋo dɪdɔva, nɪ nm̄v dɪ am̄v na yɪ dɪdɔva te tɪn. ¹² A na wɔra dɪ ba maŋa kalɔ tɪn, nm̄v yɪrɪ dam dɪm n na pɛ-nɪ tɪn m̄v a mɛ a nii ba baŋa nɪ, a ma cɪ-ba yɪ ba wɔɔwɔɔ wɔ je, kɔ na daɪ wɔɔ wɔm na maŋɪ sɪ o cɔgɪ tɪn yɪrant. Nm̄v tɔnɔ kum bɪrɪ nɪ wɔntɔ maŋɪ sɪ o cɔgɪ m̄v.

¹³ Lele kuntɔ am̄v maa bɪɪnɪ nm̄v te, a nan tagɪ wænu tɪntɔ lɔgɔ baŋa nɪ m̄v, sɪ kɔ pa nm̄v nɔɔna bam taa jɪgɪ am̄v wɔpɔlo kum doŋ ba wɔnɪ, sɪ ba taa jɪgɪ wɔpɔlo kɔ gaalt. ¹⁴ A ma pa-ba nm̄v taant dɪm. Balɔ kugu je na wɔ lɔgɔ baŋa nɪ tɪn ma culi-ba, ba na daɪ lɔgɔ baŋa nyɪm tɪn ŋwaant, nɪ am̄v dɪ na daɪ lɔgɔ baŋa nyɪm te tɪn. ¹⁵ Kɔ nan daɪ nɪ a loori nm̄v sɪ n lɪ-ba lɔgɔ baŋa nɪ. A loori nm̄v sɪ n cɪ-ba sɔtaant na yɪ wo-lwaanɔ tu tɪn jɪŋa nɪ m̄v. ¹⁶ Ba daɪ lɔgɔ baŋa nyɪm, nɪ am̄v dɪ na daɪ lɔgɔ baŋa nyɪm te tɪn. ¹⁷ Fɔgɪ n kwɛ-ba dɪ n cɪga kam sɪ ba taa yɪ nm̄v nyɪm. Nm̄v taant dɪm yɪ cɪga m̄v. ¹⁸ Am̄v tɔŋɪ-ba lɔgɔ wɔnɪ, nɪ nm̄v dɪ na tɔŋɪ am̄v lɔgɔ baŋa nɪ te tɪn m̄v. ¹⁹ Kɔ nan yɪ bantɔ ŋwaant m̄v a kwe a tɪtɪ

a kɪ nmʊ jɪŋa nɪ, sɪ kʊ pa bantʊ dɪ want ba taa yɪ nmʊ nyɪm ɕɪga ɕɪga.

²⁰ A nan ba loori nmʊ a paɪ bantʊ yɪrant má, kʊ yɪ balʊ dɪ na wú ba ba kɪ ba wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ bantʊ taant dɪm ŋwaant tɪn dɪ mʊ. ²¹ A nan loori nmʊ, sɪ kʊ pa ba maama taa yɪ woŋo dɪdʊa mʊ. Amʊ Ko, nmʊ ŋwɪ amʊ wʊntɪ, yɪ amʊ dɪ ŋwɪ nmʊ wʊntɪ. Nan pa bantʊ dɪ taa ŋwɪ dɪ dɪbam kʊntʊ doŋ, sɪ ba taa yɪ woŋo dɪdʊa, sɪ kʊ pa lʊɡʊ baŋa nɔɔna sɛ nɪ nmʊ tʊŋɪ-nɪ. ²² A pɛ-ba zulə yalʊ nmʊ na pɛ amʊ tɪn, sɪ ba want ba taa yɪ woŋo dɪdʊa, nɪ amʊ dɪ nmʊ na yɪ dɪdʊa te tɪn. ²³ Amʊ ŋwɪ ba wʊntɪ yɪ nmʊ ŋwɪ amʊ wʊntɪ, sɪ kʊ pa ba sɪntɪ ba taa yɪ woŋo dɪdʊa, sɪ lʊɡʊ baŋa nɔɔna want ba lwart nɪ nmʊ mʊ tʊŋɪ-nɪ, yɪ nmʊ soe nmʊ nɔɔna bam, nɪnɛɛnt nmʊ na soe amʊ te tɪn.

²⁴ Amʊ Ko, a lagɪ sɪ balʊ nmʊ na kɪ a jɪŋa nɪ tɪn taa tɔɡɪ ba wʊ amʊ na wʊ mɛ tɪn, sɪ kʊ pa ba na amʊ paart-zulə yalʊ nmʊ na pɛ-nɪ tɪn. Bɛŋwaant nmʊ marɪt n soe amʊ kʊ loori lʊɡʊ baŋa daa ta na wʊ kɪ tɪn. ²⁵ Amʊ Ko, nmʊ yɪ ɕɪga Tu. Lʊɡʊ kʊm nɔɔna bam nan yəri nmʊ. A nan ye nmʊ, yɪ a nɔɔna bam dɪ ye nɪ nmʊ tʊŋɪ-nɪ. ²⁶ Amʊ nan pɛ ba lwart nmʊ na yɪ wʊlʊ tɪn, yɪ a daa ta wʊ pa ba lwart nmʊ, sɪ kʊ pa sono kʊlʊ nmʊ na jɪɡɪ amʊ ŋwaant tɪn taa wʊ ba wʊntɪ, sɪ amʊ tɪtɪ taa ŋwɪ ba wʊntɪ.»

18

Ba na jaant Zezi te tɪn

(*Matiyu 26:47-56, Marɪkɪ 14:43-50, Luki 22:47-53*)

¹ Zezi dɛɛn na tagɪ wəənu tɪm kʊntʊ o ti tɪn, o dɪ o karabiə bam ma zarɪ ba nuŋi ba kɛ. Ba ma vu ba bɛ nabara kalʊ yɪrɪ na yɪ sɪdron tɪn. Gaart maa wʊ jəɡə kam kʊntʊ nɪ. Ba ma vu ba zʊ dɪ wʊ. ² Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn yəni ba jeeri daant gaart dɪm kʊntʊ nɪ mʊ. Kʊntʊ mʊ

pɛ Zudast wɔɔ na lagɪ o yɛgi Zezi o pa tɪn dɪ ye ka jɛgɛ. ³ Zudast ma tɔgt dɪ pamaŋ-kɔgɔ o vu jɛgɛ kam kɔntɔ. Wɛ kaantɪm yigɛ tiinɛ bam dɪ Fariztan tiinɛ bam dɪ tɔŋtɪ ba nɔɔna sɪ ba tɔgt ba vu. Ba ma jɪgt ba jara zɪla dɪdaantɪ min-zwænu dɪ mɔɔla. ⁴ Zezi nan maŋtɪ o ye kɔɔ maama na lagɪ kɔ kɪ-o tɪn. O ma fɔɔrɪ o twɛ ba te, yɪ o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ mɔ abam laga?»

⁵ Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Zezi wɔɔ na yɪ Nazaretɪ tu tɪn mɔ dɪ laga.»

Zezi ma ta o wɪ: «Kɔ yɪ amɔ mɔ kɔntɔ.»

Zudast wɔɔ na yɛg-o o pa tɪn dɪ maa tɔgt o zɪgt dɪ ba. ⁶ Zezi na tagɪ dɪ ba o wɪ wɔm mɔ kɔntɔ tɪn, ba ma titwɛni ba joori kwaga ba tɔ tɪga nɪ. ⁷ O ma joori o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ mɔ abam laga?»

Ba ma ta ba wɪ: «Zezi wɔɔ na yɪ Nazaretɪ tu tɪn mɔ dɪ laga.»

⁸ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A maŋtɪ a ta a brɪ abam nɪ, amɔ mɔ kɔntɔ. Kɔ nan na yɪ amɔ mɔ á laga, sɪ á yagɪ bantɔ sɪ ba viiri.» ⁹ O tagɪ kɔntɔ, sɪ kɔ pa o na maŋtɪ o ta taantɪ dɪɔ tɪn mɔ sɪntɪ dɪ kɪ, dɪ o na wɪ: «Amɔ Ko, a wɔ pɛ balɔ maama nmɔ na kɪ a jɪŋa nɪ tɪn dɪ dɪɔba dɪ je.»

¹⁰ Simɔn Pɪyɛɛrɪ maa jɪgt sɔ-lɔŋɔ. O ma lɪ-kɔ o ma zagɪ Wɛ kaantɪm yuutu wɔm tɪntɔŋnɔ jazɪm zwɛ o go. Tɪntɔŋnɔ wɔm yɪrɪ mɔ Malɪkusi. ¹¹ Zezi ma ta dɪ Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Joori n sɪn n sɔgɔ kɔm kɔ polo nɪ. Nmɔ bɔŋtɪ nɪ a lagɪ sɪ a lu cam dɪɔ a Ko na pɛ-nɪ tɪn mɔ na?»

¹² Pamaŋna bam kɔgɔ kɔm dɪ ba dɪɔɛrɔ wɔm dɪ Zwifɛ bam nɔɔna bam laan ma ja Zezi ba vɔ. ¹³ Ba ma ja-o ba da yigɛ ba vu Annɪ te. O yɪ Kayifu tɪmbaarɔ mɔ. Kayifu mɔ yɪ Wɛ kaantɪm yuutu bɪntɪ dɪm kɔntɔ nɪ. ¹⁴ Wɔntɔ dɛɛn mɔ ya tagɪ dɪ Zwifɛ bam nɪ kɔ maŋtɪ sɪ nɔɔnɔ dɪɔba mɔ tɪ nɔɔna bam maama ŋwaantɪ.

²³ Zezi ma lær-o o wɪ: «A na tagɪ kʊɫɔ a cɔɔɪ tɪn, sɪ n ta sɪ dɪ lɔwɪ. Kʊ nan na yɪ cɪga mʊ a taga, bɛɛ mʊ yɪ n magɪ-nɪ?»

²⁴ Annɪ laan ma pa ba ja-o ba vu Kayifu wʊɫɔ na yɪ Wɛ kaanɪm yuutu tɪn te, yɪ ba ta wʊ bwəl-o.

Pɪyɛɛɪ ta na joori o fʊ nɪ o yəri Zezi te tɪn

(Matiyu 26:71-75, Markɪ 14:69-72, Luki 22:58-62)

²⁵ Simɔn Pɪyɛɛɪ daa ta maa zɪɔ da o weeri mini dɪm. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmʊ tɔɔɪ n yɪ nɔɔnʊ wʊntʊ karabu mʊ na?» Pɪyɛɛɪ ma fʊ o wɪ, wʊm dat o karabu.

²⁶ Wɛ kaanɪm yuutu wʊm tɪntʊɣnʊ dɪdʊa, wʊɫɔ cʊɫɔ Pɪyɛɛɪ na zagɪ o zwe o go tɪn, ma ta dɪd-o o wɪ: «Amʊ wʊ nɛ abam daant gaart dɪm wʊntɪ na?»

²⁷ Pɪyɛɛɪ daa ta ma fʊ. Cɪbwɫɔ ma da kʊ keeri.

Zezi na zɪɔ Pilatɪ yigə nɪ te tɪn

(Matiyu 27:1-2,11-31, Markɪ 15:1-20, Luki 23:1-5,13-25)

²⁸ Ba laan ma ja Zezi ba nuɣi Kayifu sɔɣɔ nɪ ba vu Rom gʊvɪrma tu wʊm sɔɣɔ. Kʊ dɛɛn yɪ tɪtɪtɪ mʊ. Zwifə bam ma wʊ dɛ ba zʊ sɔɣɔ kʊm wʊ ba cullu tɪm ɣwaanɪ. Ba manɪ sɪ ba cɪ ba tɪtɪ dɪ digiru sɪ ba wantɪ ba na cwəɣə ba di Pakt candiə kam. ²⁹ Gʊvɪrma tu Pilatɪ ma nuɣi ba te, yɪ o bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ mʊ yɪ abam saɣɪ nɔɔnʊ wʊntʊ?»

³⁰ Ba ma lær-o ba wɪ: «Nɔɔnʊ wʊntʊ ya na wʊ kɪ o cɔɔɪ, dɪ ya bá ja-o dɪ ba nmʊ te.»

³¹ Pilatɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam tɪtɪ nan jɔɣ-o sɪ á di o taantɪ, sɪ kʊ tɔɔɪ abam cullu tɪm na yɪ te tɪn.»

Zwifə bam ma læri ba wɪ: «Dɪbam ba jɪɔ cwəɣə sɪ dɪ gʊ nɔɔn-nɔɔnʊ.» ³² Kʊntʊ nan kɪ sɪ kʊ pa Zezi na tagɪ kʊɫɔ tɪn mʊ sɪnɪ kʊ kɪ, dɪ o na tagɪ nɪ oó tɪ tʊtʊnɪ dɪɫ dwi tɪn.

³³ Pilatı laan ma joori o zɔ sɔŋɔ kum wɔ o bɛŋi Zezi, yɪ o bwe-o o wɪ: «Nmɔ yɪ Zwifə bam pɛ mɔ na?»

³⁴ Zezi ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ na tagɪ kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ nmɔ tɪtɪ wɔbɔŋa taant mɔ naa nɔɔna mɔ tagɪ a taant dɪ nmɔ?»

³⁵ O ma ləri o wɪ: «Amɔ dat Zwifu. Kɔ yɪ nmɔ tɪtɪ dwi tiinə dɪ ba kaantɪm yigə tiinə bam mɔ jaant nmɔ ba ba ba kɪ amɔ jɪŋa nɪ. Kɔɔ mɔ n kɪa?»

³⁶ Zezi ma ləri o wɪ: «Amɔ paart dɪm wɔ nuŋi lɔgɔ baŋa, sɪ dɪ ya na yɪ lɔgɔ baŋa nyɪm, a nɔɔna bam ya wɔ kɪ jara sɪ ba cɪ sɪ Zwifə bam yɪ want ba ja amɔ. Kɔ nan na yɪ te tɪn, amɔ paart dɪm dat lɔgɔ baŋa nyɪm.»

³⁷ Pilatı ma bwe-o o wɪ: «Kɔntɔ, nmɔ za yɪ pɛ mɔ na?»

Zezi ma ləri o wɪ: «Nmɔ tɪtɪ mɔ tagɪ n wɪ, a yɪ pɛ. A tu sɪ a ŋɔɔntɪ cɪga mɔ a brɪ nɔɔna lɔgɔ baŋa nɪ. Kɔntɔ ŋwaant mɔ ba lɔgɪ amɔ. Wɔlɔ maama na yɪ cɪga nɔɔntɔ tɪn mɔ cɛgi amɔ taant.»

³⁸ O ma ta dɪd-o o wɪ: «Bɛɛn yɪ cɪga?»

Pilatı na tagɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma joori o nuŋi pooni o ta dɪ Zwifə bam o wɪ: «Amɔ wɔ nɛ o na kɪ kɔlɔ o cɔgɪ tɪn sɪ a dɪ o taant. ³⁹ Abam nan yəni á jɪgɪ mɔlɔ kɔdɔŋ: Pakt candiə kam maŋa nɪ, amɔ yəni a lɪ abam pɪlɔbɔ dɪdɔba mɔ a yagɪ yɪ o viiri. Abam nan lagɪ sɪ a yagɪ Zwifə bam pɛ wɔm mɔ na?»

⁴⁰ Ba ma kaast dɪ kwər-dɪa ba wɪ: «Kɔ dat wɔntɔ, kɔ yɪ Barabast mɔ dɪ laga sɪ n yagɪ.» Barabast ya yɪ nɔntɔ-vɪrɔbɔ mɔ.

19

¹ Pilatı laan ma pa ba ja Zezi ba magɪ dɪ balaara.

² Pamarŋa bam ma kɪ sabart ba ma sɔ yipugə ba pu o yuu nɪ. Ba ma kwe gwar-sɔŋɔ ba zɔ-o, yɪ ba mwan-o.

³ Ba maa ve o te, yɪ ba tɛ dɪd-o ba wɪ: «Zwifə bam pɛ, dɪnle», yɪ ba lɔɛ o pɔpwaanɔ.

⁴ Pilatɪ daa ta ma joori o nuɲi pooni, yɪ o ta dɪ kɔɔɔ kɔm o wɪ: «Nii-na, aá pa nɔɔnɔ wɔm nuɲi o ba o zɪɔ abam yigə nɪ, sɪ á want á lwart nɪ amɔ wɔ nɛ o na kɪ kɔlɔ o cɔɔɔ tɪn.»

⁵ Zezi ma nuɲi dɪ o yuu sabartɪ yipugə kam dɪ o gwar-sɔɲɔ kɔm. Pilatɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Nii-na nɔɔnɔ wɔm da.»

⁶ Wɛ kaantɪm yigə tiinə bam dɪ ba nɔɔna bam na nɛ-o tɪn, ba maa tɛ dɪ kwər-dɪa ba wɪ: «Pa-o tɔɔn-dagara baɲa nɪ n gɔ. Pa-o tɔɔn-dagara baɲa nɪ n gɔ.»

Pilatɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam tɪtɪ nan ja-o á pa dagara baɲa nɪ á gɔ, sɪ amɔ wɔ nɛ kɔlɔ o na cɔɔɔ sɪ a ma di o taantɪ tɪn.»

⁷ Zwifə bam ma joori ba lər-o ba wɪ: «Dɪbam jɪɔɔ culu kɔlɔ na brɪ nɪ o maɲɪ sɪ o tɪ tɪn, bɛɲwaanɪ o brɪ o tɪtɪ nɪ o yɪ Wɛ Bu mɔ.»

⁸ Pilatɪ na ni ba na tagɔ kɔntɔ tɪn, fɔɔntɪ ma tiini dɪ zɔ-o. ⁹ O ma joori o zɔ sɔɲɔ kɔm wɔ, yɪ o bwe Zezi o wɪ: «Nmɔ nuɲi yən mɔ?»

Zezi maa cɪm yɪ o wɔ lər-o kɔlɔkɔlɔ.

¹⁰ O ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmɔ ba lagɔ sɪ n ləri amɔ na? Nmɔ yəri nɪ amɔ jɪɔɔ dam sɪ a pa ba yagɪ-m naa sɪ a pa ba pa-m tɔɔn-dagara baɲa nɪ ba gɔ na?»

¹¹ Zezi ma lər-o o wɪ: «Nmɔ ya n ba jɪɔɔ dam amɔ baɲa nɪ, kɔ na dat dam dɪlɔ Wɛ na pɛ-m tɪn. Kɔntɔ ɲwaanɪ nɔɔnɔ wɔlɔ na jaant amɔ o kɪ nmɔ jɪɲa nɪ tɪn mɔ tiini o kɪ wo-lɔɲɔ o dwəni nmɔ.»

¹² Maɲa kam Pilatɪ na ni kɔntɔ tɪn, o maa kwaanɪ o lagɔ cwəɲə sɪ o pa ba yagɪ Zezi. Kɔ daartɪ Zwifə bam maa tiini ba tɛ dɪ kwər-dɪa ba wɪ: «Nmɔ na yagɪ nɔɔnɔ wɔntɔ, kɔú brɪ nɪ n culi lɔgɔ kɔm pa-farɔ wɔm mɔ.

Nɔɔnɔ wɔɔɔ na pɛ o tɪtɪ paartɪ tɪn, kɔntɔ tu yɪ pa-farɔ wɔm dɔm mɔ.»

¹³ Pilatɪ na ni kɔntɔ tɪn, o ma pa ba ja Zezi ba nunɪ, yɪ o daartɪ o jɔni taantɪ dim jɔŋɔ kam je nɪ. Ba bɛ jɔgɔ kam kɔntɔ nɪ, Kandwa-pulwaarɔ je mɔ. Ka yɪrɪ dɪ Zwifɔ bam taantɪ mɔ yɪ Gabata.

¹⁴ Kɔ dɛɛn yɪ wɪa tɪtarɪ nɪ mɔ, dɛ dɪm tɪga na wɔ pɔɔrɪ sɪ Pakɪ candɪɔ kam di tɪn. Pilatɪ laan ma ta dɪ Zwifɔ bam o wɪ: «Nii-na á pɛ wɔm.»

¹⁵ Ba ma ta kaastɪ baŋa baŋa ba wɪ: «Ti o mɔmwe, ti o mɔmwe, pa-o tɔɔn-dagara baŋa nɪ n gɔ.»

O ma bwe-ba o wɪ: «Abam lagtɪ sɪ ba pa á pɛ wɔm dagara baŋa nɪ ba gɔ mɔ na?»

Wɛ kaantɪm yigɔ tiinɛ bam ma lɛri ba wɪ: «Dɪbam ba jɪgtɪ pɛ wɔdɔŋ, kɔ na datɪ lugɔ kɔm pa-farɔ wɔm yɪranɪ.»

¹⁶ Pilatɪ laan ma kɪ Zezi pamaŋna bam jɪŋa nɪ, sɪ ba pa-o tɔɔn-dagara baŋa nɪ ba gɔ.

Ba na jaanɪ Zezi ba pa tɔɔn-dagara baŋa nɪ te tɪn
(*Matiyu 27:32-56, Marɪkɪ 15:21-41, Luki 23:26-49*)

Pamaŋna bam laan ma ja Zezi, ¹⁷ yɪ ba pa o zɪŋɪ dagara kalɔ ba na lagtɪ ba pa-o ka baŋa nɪ tɪn. O ma vu o yi jɔgɔ kalɔ ba na bɛ nɪ Yukol-pɔa piu tɪn. Kɔ yɪrɪ dɪ Zwifɔ bam taantɪ mɔ yɪ Goligota. ¹⁸ Kɔ yɪ dáantɪ mɔ ba pag-o tɔɔn-dagara kam baŋa nɪ. Ba ma ja nɔɔna badonnɛ bale dɪ, ba pa dagarɪ baŋa nɪ. Zezi maa wɔ bantɔ bale tɪtarɪ nɪ. ¹⁹ Pilatɪ ma pɔpɔnɪ tɔnɔ o pa ba tantɪ-kɔ dagara kam yuu nɪ. Kɔ pɔpɔnɪ kɔ wɪ:

«Wɔntɔ mɔ yɪ Nazarɛtɪ tu Zezi wɔɔɔ na yɪ Zwifɔ bam pɛ tɪn.»

²⁰ Zwifɔ bam zanzan ma karɪmɪ tɔnɔ kɔm, bɛŋwaantɪ jɔgɔ kalɔ ba na pagɪ Zezi da tɪn batwarɪ dɪ tɔɔ kɔm ni.

O ma daart o cɔɔlt o yuu tɪga nt, yɪ o pa o siun ti.

³¹ KƮ dɛɛn yɪ dɛ dɪlɔ Zwifə bam na yəni ba ti ba yigə st ba siun dɛ dɪm laan yi tɪn mɔ. Tɪga na wú pɔɔrt st kɔ taa yɪ ba siun dɛ kamunu kɔm tɪn, ba maa ba lagɪ st nɔɔna bam yɪra yam taa wɔ dagart sɪm baɲa nt dɛ dɪm kɔntɔ nt. Kɔntɔ ɲwaant Zwifə yigə tiinə bam ma vu Pilatɪ te, ba ta dɪd-o st o pa cwəɲə st ba bwəri nɔɔna bam nɛ st ba ti, st ba laan part-ba ba kɪ. ³² Kɔntɔ, pamaɲna bam ma vu balɔ ba na pagɪ ba wəli dɪ Zezi tɪn te, yɪ ba magɪ dayigə nɔɔntɔ wɔm nɛ ba bwəri, dɪ o doɲ wɔm nɛ. ³³ Ba ma vu ba yi Zezi. Ba ma na nt o maɲɪ o tɪ mɔ, yɪ ba daa wɔ bwəri wɔntɔ nɛ. ³⁴ Kɔ daart pamaɲntɔ dɪdɔba ma kwe o cicwe o ma zɔ Zezi saɲa nt. Jana dɪ na ma da ba nuɲə. ³⁵ Nɔɔntɔ wɔlɔ yi na nɛ kɔntɔ tɪn mɔ ɲɔɔnt kɔ wɔɲo, st kɔ pa abam dɪ want á sɛ. O nan ye nt o na tagɪ kɔlɔ tɪn yɪ cɪga mɔ, yɪ o zɪgɪ cɪga kam kɔntɔ kwaga nt. ³⁶ Kɔntɔ nan kɪ st kɔ pa kɔlɔ na pɔpɔnt Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnt tɪn mɔ stɪnt kɔ kɪ, nt kɔ na wɪ: «O kuə dɪ dɪdɔba dɪ bá bwəri.» ³⁷ Wɛ tɔnɔ kɔm ta tagɪ kɔ wɪ: «Nɔɔna wú fɔgɪ ba nii wɔlɔ wɔm ba na zɔgɪ tɪn.»

*Ba na kwe Zezi ba kɪ bɔɔnt nt te tɪn
(Matiyu 27:57-61, Marɪkɪ 15:42-47, Luki 23:50-56)*

³⁸ Kɔntɔ kwaga nt nɔɔntɔ wɔdoɲ na nuɲi Arimatɪ o yɪrt mɔ Zɔzɛfɔ tɪn ma zaɲɪ o vu Pilatɪ te. O dɛɛn yɪ Zezi karabu mɔ, yɪ o ba brɪ o tɪtɪ jaja o na kwart Zwifə yigə tiinə bam tɪn ɲwaant. O ma vu o bwe Pilatɪ st o nii, oó want o kwe Zezi yɪra yam na. Pilatɪ ma sɛ st o kwe. Zɔzɛfɔ ma vu o par-o dagara kam yuu nt. ³⁹ Nikodɛm wɔlɔ dɛɛn na ve o na Zezi tɪtɪ nt tɪn dɪ maa tɔgɪ o wɔra. O maa jɪgɪ tralt nugə zanzan o tee nt, kɔ na maɲɪ dɪ garɪwaa yi. Nugə kam yɪ Miiri dɪ Alowɛst nugə mɔ gwaant daant. ⁴⁰ Zɔzɛfɔ dɪ Nikodɛm ma kwe Zezi yɪra yam ba turi-ya dɪ tralt nugə kam, yɪ ba daart ba pri-o dɪ

gar-jalt, ni Zwifə bam na yəni ba ki ba twa te tin. ⁴¹ Gaara mu wu jəgə kalu ba na pagɪ Zezi dagara baŋa ni tin. Piu ma wu gaara yam wɔni, bɔn-dɔvri maa wu piu kum yira ni ba ta na wu ki nɔɔn-nɔɔnu da. ⁴² Ku na yi de dilu tɪga na wu pɔvri si ku taa yi ba siun de dim tin, ba ma kwe Zezi ba tiŋi bɔɔni dim wɔni, di je na batwari tin ŋwaani.

20

Zezi na bi o yaɣɪ tɔvni yi o bri o titi te tin

(*Matiyu 28:1-10,16-20, Marki 16:1-11,14-18, Luki 24:1-12,36-49*)

¹ De dilu na saɣɪ ba siun de dim tin, Mari wɔlu na nuŋi Magidala tin ma zaɣɪ o go tɪga o vu Zezi yibeeli dim jəgə. O ma na ni kandwe dilu ya na pi bɔɔni dim ni tin tigi daa ni. ² O ma duri o joori o vu o ta di Simɔn Pɪyɛɛri di karabu wɔlu Zezi na soe tin o wɪ: «Ba kwe di Yuutu wum yira yam yibeeli dim wɔni, di nan yəri ba na ki-o me.»

³⁻⁴ Pɪyɛɛri di karabu wɔdoŋ wum ma zaɣɪ ba duri ba maa ve bɔɔni dim jəgə. Karabu wɔntu ma duri o loori Pɪyɛɛri bɔɔni dim ni ni. ⁵ O ma tiiri o nii bɔɔni dim wɔni o na gar-jalt dim na tigi da, yi o wu zu di wu. ⁶ Simɔn Pɪyɛɛri ma da o kwaga o ba o yi. O ma ke o zu bɔɔni dim wu o na gar-jalt dim na tigi da, ⁷ yi o na goɔɔ kulu ba ya na me ba ba Zezi yuu tin. Kuntu nan pri mu ku tigi ku yira. ⁸ Karabu wɔlu ya na yi da yigə tin di laan ma zu bɔɔni dim wu. O ma na kulu na wɔra tin, yi o daari o se ni ku sɔni ku yi cɪga. ⁹ Ba daa ta ma wu lware we tɔɔ kum na tagi kulu ku wɪ o maɣɪ si o bi o yaɣɪ tɔvni tin kuri. ¹⁰ Ba laan ma joori ba vu sɔŋɔ.

¹¹ Mari daa ta maa zɪɣɪ yibeeli dim ni ni o keerə. O na keerə kuntu tin, o ma tiiri o nii bɔɔni dim wɔni. ¹² O ma

na malɛst stle na zʋ gwar-pwænu, st je mɛ seeni Zezi ytra yam ya na tigi da tɪn. Dɪdʋa maa wʋ o yuu seeni, yɪ kadoŋ kam wʋ o nɛ seeni. ¹³ St ma bwe-o st wɪ: «A nakɔ, bɛɛ mʋ yɪ n keerə?»

O ma ta dɪ st o wɪ: «Ba kwe a Yuutu wʋm ytra yam mʋ ba ja viiri, a nan yəri ba na kwe-o ba kɪ mɛ.»

¹⁴ O na tagɪ kʋntʋ tɪn, o ma pipiri o nii o kwaga nɪ o na Zezi na zɪgɪ da, yɪ o wʋ lwart nɪ kʋ yɪ Zezi mʋ. ¹⁵ Zezi ma bwe-o o wɪ: «A nakɔ, bɛɛ mʋ yɪ n keerə? Wɔɔ mʋ nmʋ beerə?»

Mari maa bʋŋɪ nɪ o yɪ gaart dɪm tu mʋ. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Amʋ tu, kʋ na yɪ nmʋ na kwe-o n ja n viiri, st n brɪ-nɪ n na kɪ-o mɛ tɪn, st a vu a kwe-o.»

¹⁶ Zezi ma bəŋi o yɪrɪ o wɪ: «Mari.»

Mari ma pipiri o nii o seeni, yɪ o ta dɪ Zwifə bam taant o wɪ: «Rabuni», kʋ kuri mʋ Karanyɪna.

¹⁷ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Yɪ ta n dwe-nɪ, st amʋ daa ta wʋ joori a vu a Ko wʋm te. Nan ve n ta n brɪ a ko-biə bam nɪ, amʋ laan maa ve a Ko wʋm te, wʋlʋ na yɪ abam dɪ Ko tɪn. Wʋntʋ mʋ yɪ Baŋa-Wɛ, amʋ Tu dɪ abam dɪ Tu.»

¹⁸ Mari wʋlʋ na nuŋi Magɪdala tɪn laan ma zanɪ o vu o ta dɪ Zezi karabiə bam o wɪ: «Amʋ nɛ dɪ Yuutu wʋm», yɪ o daart o ta kʋlʋ Zezi na tagɪ o brɪ-o tɪn.

¹⁹ Dɛ dɪm kʋntʋ nɪ dɪdaan-ni nɪ mʋ Zezi karabiə bam lagɪ daant jəgə dɪdʋa. Ba fɔgɪ ba pɪ digə kam ni dɪ borbu, ba na kwart fʋʋnɪ dɪ Zwifə yigə tiinə bam tɪn ŋwaant. Zezi laan ma da o ba o zɪgɪ ba tɪtart nɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Yazurə wʋ jəni dɪ abam.»

²⁰ O na tagɪ kʋntʋ tɪn, o ma brɪ-ba o jɪta dɪ o saŋa kam. O karabiə bam maa tiini ba jɪgɪ wʋpolo lanyɪrant dɪ ba na nɛ ba Yuutu wʋm tɪn. ²¹ O daa ta ma joori o ta dɪ ba o wɪ: «Yazurə wʋ jəni dɪ abam. A Ko Wɛ na tʋŋɪ-nɪ lʋgʋ

baŋa ni te tɪn, amɔ di tɔŋɪ abam lɔgɔ kɔm wɔni kɔntɔ doŋ mɔ.»

²² O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o ma fuli ba seeni yɪ o wɪ: «Jɔŋi-na WE Joro kɔm. ²³ Abam na yagɪ nɔɔnɔ wɔlɔ lwarɪm á ma cɛ-o tɪn, WE wɔ sɪni Dɪ yagɪ Dɪ ma cɛ kɔ tu. Kɔ daart, abam na wɔ yagɪ á ma cɛ wɔlɔ tɪn, WE di bá yagɪ Dɪ ma cɛ-o.»

Toma na tu o sɛ Zezi te tɪn

²⁴ Toma wɔlɔ ba na ma bæ ni Yiywɛ yɪ o wɔ Zezi karabiə fugə-bale bam wɔni tɪn ya tərə maŋa kam Zezi na tu o karabiə bam te tɪn. ²⁵ Karabiə badonnə bam ma ta ba brɪ-o ba wɪ: «Dɪbam ya nɛ dí Yuutu wɔm.»

O ma ta di ba o wɪ: «Amɔ yi na wɔ nɛ cɪna yam niə o jɪ sɪm ni, sɪ a kɪ a nɔa da a nii, sɪ a daart a kɪ a jɪŋa o saŋa kam ni, amɔ bá sɛ.»

²⁶ Da nana na kɛ tɪn, Zezi karabiə bam daa ma la daant jəgə didɔa, yɪ Toma di laan wɔra. Ba ma fɔgɪ ba pɪ digə kam ni di borbu. Zezi ma da o ba o zɪgɪ ba tɪtari ni. O ma ta o wɪ: «Yazurə wɔ jəni di abam.»

²⁷ O laan ma ta di Toma o wɪ: «Ma n nɔa n taant a jɪ sɪm yo seeni n nii, n daart n tɔrɪ n jɪŋa a saŋa kam ni. Yagɪ bɔbwɛa, sɪ n daart n sɛ.»

²⁸ Toma ma lər-o o wɪ: «Nmɔ yɪ a Yuutu di amɔ Baŋa-WE.»

²⁹ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nmɔ na nɛ amɔ tɪn ŋwaant mɔ n laan sɛ na? Balɔ nan na sɛ amɔ yɪ ba ta wɔ nɛ-nɪ tɪn mɔ tiini ba jɪgɪ yu-yoŋo.»

Woŋo kɔlɔ ŋwaant Zan na pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ tɪn

³⁰ Zezi dɛɛn kɪ wo-kɪnkagɪla yadonnə zanzan o karabiə bam tɪtari ni, yɪ ti maama nan wɔ pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ wɔni. ³¹ Wəənu tɪlɔ na pɔpɔni tɪn yɪ sɪ á want á sɛ, ni Zezi mɔ yɪ Krisi wɔm WE na tɔŋɪ tɪn, yɪ o kwəri o

yt WƐ Bu wɔm. Á nan na kt á wɔ-dɪdɔ dɪd-o, á wó na ŋwɪtɔ WƐ tee nɪ.

21

Zezi na brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiə bam Galile nɪnɪv kɔm ni nɪ te tɪn

¹ Kuntɔ kwaga nɪ Zezi daa ma joori o brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiə bam Tiberiyadɪ nɪnɪv kɔm ni nɪ. O na brɪ o tɪtɪ te tɪn mɔ tɪntɔ: ² Simɔn Pɪyɛɛɪ dɛɛn wɔra, dɪ Toma wɔlv ba na bɛ nɪ Yiywɛ tɪn. Natanayɛɪtɪ dɪ wɔra, wɔlv na nuŋi Galile tɪv Kana tɪn, dɪdaant Zebede biə bam dɪ Zezi karabiə badonnə bale. Bantɔ bam maama mɔ wɔ daant. ³ Simɔn Pɪyɛɛɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «A maa ve a ja kale mɔ.» Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Dí wó tɔgtɪ dɪ nmu dí vu.»

Ba ma zaŋɪ ba vu ba zɔ naboro kɔm. Tɪtɪ dɪm kuntɔ nɪ ba ma kwaantɪ sɪ ba ja kale, yt ba wɔ nɛ kɔlvkɔlv ba ja.

⁴ Tɪga na wɔra ka pɔvɪ tɪn, Zezi maa zɪgtɪ nɪnɪv kɔm ni nɪ, yt ba wɔ lwar-o. ⁵ O ma bəŋi-ba o wɪ: «A badonnə-ba, abam wɔ jaant kale na?»

Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Dí wɔ nɛ kɔlvkɔlv.»

⁶ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Nan dɪ-na á bɔra kam naboro kɔm jazɪm seeni, sɪ á wó ja.» Ba ma sɪntɪ ba dɪ bɔra kam, yt ba daa wartɪ ba vaŋɪ-ka ba lɪ ba dɪ boro kɔm wɔnɪ, kale sɪm na tiini sɪ dagɪ tɪn ŋwaantɪ.

⁷ Zezi karabu wɔlv o na soe tɪn ma ta dɪ Pɪyɛɛɪ o wɪ: «Dɪbam Yuutu wɔm mɔ.»

Simɔn Pɪyɛɛɪ na lwartɪ nɪ kv yt ba Yuutu wɔm kuntɔ tɪn, o ma kwe o gɔrɔ kɔlv o ya na lɪ tɪn o zɔ, yt o laan daartɪ o faŋɪ o cu na bam wɔnɪ. ⁸ Karabiə badaara bam ma ja naboro kɔm ba ba, yt ba vaŋɪ bɔra kam dɪ kale sɪm ba wɔli da ba yi na bam ni, ba na dat yigə yigə dɪ buburu kɔm tɪn ŋwaantɪ. Kv dɛɛn yt nɪnɛɛntɪ mɛtra bi mɔ te.

⁹ Ba na bE bube dtm tɪn, ba ma na min-cala na wɔra, yɪ kale wɔ ya yuu nɪ. DɪpE dɪ maa tigi da. ¹⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Twəri-na kale sɪɔ á na jaant lele tɪn sɪdaara á ja á ba.»

¹¹ Simɔn PɪyEERT laan ma vu o zɔ naboro kɔm wɔ o vaɪt bura kam o dɪ tɪga nɪ. Ka su dɪ kaləŋ-kamunə mɔ, sɪ maama yɪ bi dɪ fiinnu sɪtɔ mɔ (153). Dɪ kale sɪm na daga kɔntɔ tɪn dɪ, bura kam wɔ kaartɪ. ¹² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Ba-na á gɔ á ni-cEERT.» O karabiə bam maama ma kwart sɪ ba bwe-o ba nii nɪ o yɪ wɔɔ mɔ, bEŋwaant ba maɪt ba lwart nɪ kɔ yɪ ba Yuutu wɔm mɔ. ¹³ Zezi ma zaɪt o vu o kwe dɪpE dtm o pa-ba, yɪ o daart o kwe kale sɪm dɪ o pa-ba.

¹⁴ Zezi na bi o yaɪt tɔbɔnt tɪn, kɔntɔ mɔ kɪ kuni bitɔ o na brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiə bam.

Zezi na ŋɔɔnt dɪ PɪyEERT te tɪn

¹⁵ Ba na dɪ ba ti tɪn, Zezi laan ma bwe Simɔn PɪyEERT o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmɔ soe amɔ n dwe bantɔ na?»

O ma ləri o wɪ: «A Yuutu, EEn, nmɔ ye nɪ amɔ soe nmɔ.»

Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ta n nii a pəlbɪə bam baɲa nɪ.»

¹⁶ O ma joori o bwe PɪyEERT o kɪ bɪle o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmɔ soe amɔ na?»

O ma ləri o wɪ: «A Yuutu, EEn, nmɔ ye nɪ amɔ soe nmɔ.»

Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ta n nii amɔ peeni sɪm baɲa nɪ.»

¹⁷ O daa ma bwe PɪyEERT o kɪ kuni bitɔ o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmɔ soe amɔ na?»

PɪyEERT wɔ ma cɔgɪ dɪ Zezi na bwe-o kuni bitɔ o wɪ o so-o na tɪn. O ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Amɔ Yuutu, nmɔ ye wɔŋo maama. Kɔntɔ ŋwaant nmɔ ye nɪ amɔ soe nmɔ.»

Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ta n nii amɔ peeni sɪm baŋa nɪ. ¹⁸ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ nmɔ sɪ, nmɔ dɛɛn na yɪ nɔɔn-dɔŋɔ tɪn, nmɔ yəni n vɔ n kilə n tɪtɪ nɪ mɔ lanyɪrant, yɪ n daart n ve nmɔ na lagɪ mɛ tɪn. Kɔ daart nmɔ nan na kwɪn, n laan wɔ zəŋi n jɪa mɔ wɛɛnɪ, yɪ nɔɔnɔ wɔdɔŋ vɔ-ka o pa-m, yɪ o daart o ja-m o vu nmɔ na ba lagɪ mɛ sɪ n vu tɪn.»

¹⁹ Zezi dɛɛn tagɪ kɔntɔ sɪ kɔ brɪ Pɪyɛɛrɪ na wɔ tɪ tɔvɔntɪ dɪɔ dwɪ sɪ kɔ pa Wɛ na zulə tɪn mɔ. O laan ma daart o ta dɪ Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Ta n tɔŋɪ-nɪ.»

²⁰ Pɪyɛɛrɪ ma pipiri o nii o kwaga nɪ, yɪ o na Zezi karabu wɔɔɔ o na soe tɪn na tɔŋɪ-ba. Wɔntɔ mɔ yɪ wɔɔɔ ya na jəni o salt Zezi wɔdiu kɔm dim maŋa nɪ yɪ o bwe-o o wɪ: «A Yuutu, wɔɔ mɔ lagɪ o yəŋi nmɔ o pa?» tɪn.

²¹ Pɪyɛɛrɪ na nɛ-o tɪn, o ma bwe Zezi o wɪ: «A Yuutu, sɪ wɔntɔ, bɛɛ mɔ lagɪ kɔ kɪ-o?»

²² Zezi ma lər-o o wɪ: «Amɔ na lagɪ sɪ o taa ŋwɪ sɪ kɔ taa ve maŋa kam amɔ na wɔ joori a ba tɪn, kɔntɔ dat nmɔ yigə. Nmɔ za n weeni n ta n tɔŋɪ-nɪ.»

²³ Kɔntɔ ŋwaantɔ mɔ pɛ Zezi karabiə bam dɛɛn jɪŋɪ-ka ba ŋɔɔntɔ ba wɪ, Zezi karabu wɔm kɔntɔ bá tɪ maŋa dɪ maŋa. Zezi nan wɔ tagɪ o wɪ, o bá tɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ: «Amɔ na lagɪ sɪ o taa ŋwɪ sɪ kɔ taa ve maŋa kam a na wɔ joori a ba tɪn, kɔntɔ dat nmɔ yigə.»

²⁴ Zezi karabu wɔɔɔ o na tagɪ o taantɔ kɔntɔ tɪn mɔ yɪ amɔ wɔɔɔ na brɪ Wɛ cɪga kam yɪ a daart a pɔpɔntɔ-ka a tɪŋi tɪn. Dɪbam maama nan ye nɪ a na brɪ te tɪn sɪntɔ kɔ yɪ cɪga mɔ.

²⁵ Zezi ta kɪ wəənu zanzan o wəli da. Tɪ maama dɪdɔa dɪdɔa nan ya na lagɪ tɪ pɔpɔntɔ tɪ tɪŋi, a bɔŋɪ nɪ lɔgɔ baŋa ya bá na je sɪ twaanɔ tɪm kɔntɔ pəni da.

WƐ TƆNƆ dɪ kasɪm

Kasem (Kassem): WƐ TƆNƆ dɪ kasɪm New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 25 May 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9